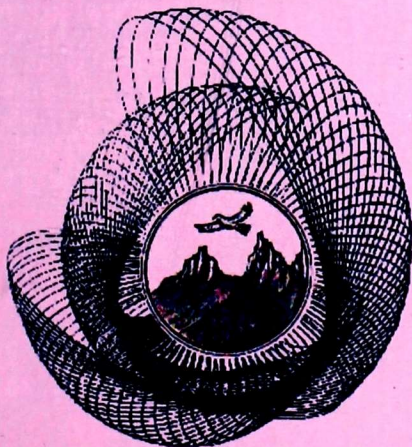

82.3
У 52

Вахаб - Бостон Умаров

ТЕҢИРСӨЗ – **ТҮРК АКЫЛЫ**

Ош - 2009

УДК 391/395
ББК 63.5
У 95

ДҮЙНӨДӨГҮ БАРДЫК ЖАКШЫЛЫКТАР ТЕҢИРДЕН

ISBN 978-9967-03-548-5

Рецензенттер:

Токтосун Аширбаев,

филология илимдеринин
доктору, профессор.

Сүйүнбек Дүйшөналиев,
педагог – акын, Кыргызстан
Ленин комсомолу сыйлыгы-
нын лауреаты.

Вахаб-Бостон окурмандарга балдар жазуучусу катары белгилүү. Бул эмгегинде ал көп жылдык турмуштук байкоолорун бир тамчыдан чогултту. Аларды жазып, ийине келтире иштеп, колуңуздагы китепке киргизди.

Жорго сөздөр менен жазылган «Теңирсөз» - тарбиянын оту өчпөгөн өчогу. Жүрөккө жакын, окуганыңыз дайыма эсте калат.

Окурмандардын кеңири чөйрөсүнө арналган бул китеп сиздердин дил шеригиңиз болот деп ниеттөнөбиз.

К 050500000-09
ISBN 978-9967-03-548-5

УДК 391/395
ББК 63.5
© В.Умаров,
2009-ж.

УЧКУЛ СӨЗ КУДУРЕТИ

Ар бир доор өзүнүн учкул сөздөрүн жаратат. Тактап айтканда, ар бир доор өзүнүн канаттуу учкул сөздөрүн талап кылат. Бир эсе таң кала, бир эсе кызыга колуңузга алган жыйнактагы учкул сөздөр оош-кыйышы көп, көп кырдуу турмушубуздун акыл-парасат менен аңдалып табылган жана кагаз бетине түшүрүлгөн туундусу. Мындан канча замандар мурда айтылган айрым асыл ой берметтеринин мазмундук өзгөчөлүгү бүгүнкү учкул сөздөрдүн мазмунуна көп жагынан дал келе бербей калды. М: (Базары жакын байыбайт). Анткени биз жашап турган коомубуз түп тамырынан бери өзгөрдү, элдин көз карашы, жашоо турмушу жаңыланып, мүдөөсү башка нукка бурулду. Кылымдар тогошкон ушул өткөөл мезгилде орошон ойлорду туундурган авторубуз адамзат турмушунда өзүнүн баа жеткис эмгегин жаратып, элине тартуулап туру.

Сөз кудуретин, сөздүн ыйык касиетин тереңден сезген айбарлуу жазуучу тапкан ойлорунда турмушта күбө болгон окуя-кубулуштарды акыл тереңинен өткөрүп, мүмкүнчүлүгүнүн жетишинче окурмандарга жеткирүүгө далаалаттанганы сезилет.

Чымыр ойлор камтылган насыятты кыска берүү жөндөмү ага ынтызар жазуучудан терең билим менен турмуштук бай тажрыйбаны талап кылары белгилүү. Ушул нар көтөргүс жоопкерчиликтүү да, сыймыктуу да милдетти калемгер абийирдүүлүк менен аткара алган десек жарашат.

Автордун ой жүгүртүүсүнүн кенендиги, айтылган ойлорунун салмактуулугу колуңуздагы китептеги «Теңирсөздү» окуганда таасын байкалат. Ойлордун кыска, нускалыгы бул кымбат эмгектин баалуулугун ого бетер ашырып, жазуучуга чын пейилден ыраазы болосуң.

Замандашыбыздын асыл ойлору кыргыздын көп кырдуу, табышмактуу сырга бай турмушун гана эмес, дегеле адамзат турмушун таасын чагылдырган чакан энциклопедия деп атоого негиз бар.

Учкул сөздөр турмуштук тажрыйбанын жыйындысы болуп саналат. Ал жашоонун түркүн жагдайларын КҮН НУРУ сыяктуу чагылдырып турат. Аны аныктоодо адамга Теңир берген тилдин күчтүү ой чалгынын тааныган адамдар гана аңдай билип, акыл-эс туундурган аруу кутуна айландырат. Азырда биз айтып турган «Теңирсөз» бир топ мезгилден кийин узак, тар, тайгак жолду басып өтүп, элдин сынына тушугуп, жылмаланып-сүрүлөөр, бара-бара учкунданып андан ары арымын кере таштап, элге ак кызмат өтөй бериши толук ыктымал.

Көөнөргүс эмгекти жараткан замандашыбыз биздин терең ишенимибизде ушундай асыл сапаттарга ээ ИНСАН экендиги айныксыз. Ал Теңир ыроологон өрнөктүү өмүрүн, талант-шыгын туз буйруп, насип чакырган жерлерде кыргыз элине тартуулап жүргөн көң пейил замандашыбыз.

Учкул сөздөр өзүнүн кыскалыгы, ага батырылган ойдун көлөмүнүн масштабдуулугун жана мазмуну турмуш чындыгы менен жуурулушуп, шайкеш келгендиги, таалим-тарбиялык күчүнүн мол экендиги менен окурманды тамшандырып, көңүлүн көкөлөтөт, билимине билим кошот. Мындай канаттуу сүйлөмдөрдүн баары болбосо да басымдуу көпчүлүгү элдин наркы, түгөнгүс кенчи болуп, жүрөгүнүн тереңине жетип, кан-жанына сиңип кетерине күмөн кылууга болбос. Андан биз эстетикалык ырахат алабыз жана дүйнөбүздү байытабыз.

Адамдын акыл эсинин кубаттуу күчүнө бирде тан берсек, бирде таң калабыз.

Элдик дидактикага бекем ширелишкен таалим – тарбиялык күчү мол таасир этүүчү жагын биз өз турмушубузда пайдаланабыз, уул – кыздарыбызга,

небере-чөбөрөлөрүбүзгө акыл-насаат катары жеткиребиз. Учкул сөздөрдүн коомдук асыл кызматы дал мына ушунда турат.

Мындай таберик сөздөр окурмандын жашын, тутунган кесибин тандабайт. Ал ар кимибизге аба менен суудай зарыл нерсе. Ошондуктан бул баалуу эмгектен Сиз өзүңүздүн рухуңуз үчүн азык, асыл ой азыгын таба аласыз деген ойдобуз.

Замандашыбыз Вахаб–Бостондун эмгеги окурмандардын кеңири чөйрөсүнө бап. «Теңирсөздөгү» уюткулуу кеп, уңгулуу сөздөрдү тоолук элдин адеп – ыйманынын чен-өлчөмү болуп калган накыл кептери биздин терең ишенимибизде, окурмандардын үстөл китеби болуп каларына шек саноого болбойт. Замандашыбыздын көөнөрбөс эмгеги кыргыз китепкөйлөрүн кызыктырып, кылым өрдөп кызмат кыларына үмүттөнөбүз.

Т. А. Аширбаев - филология
илимдеринин доктору, профессор.

С. Дүйшөналиев - педагог, акын, Эл аралык хор конкурстарынын, Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын лауреаты.

АТА-ЭНЕ, АЯЛЗАТ

Мен үчүн аялдын эки гана түрү маалым: биринчиси бизди азапка салса, экинчиси биздин азабыбызды тартат. Биздин азабыбызды тарткандардан мен бирөөнү гана билем. Ал-менин энем.

Эзоп

Энелер бар – баары бар:
Ырыскы бар, ынтымак бар-
Энелер бар – маанай жаркып
Шаттык менен күлкү бар шаңкылдаган.
Күндүн жылуу илеби бар балкып турган.
Энелер бар – асман да ачык
Чалкыган көк деңиздей...

Вахаб-Бостон

Эрезеге жеткирген эне-атаңдын
Унутпа эмгегин улуулугун.

Аздектеп – аспиектеп акыл сөзүн,
Эстей бил, улуу ниет айкөлдүгүн.

Мээри болбой зайып жок,
Келбетинде айып жок.

Жалтыраган кийим кээде көрктү бузат,
Жарамсыздыгынан жаман аял көптү бузат.

Жанашпагын аялдын жаманына
Айыбыңды ачат.
Ачканы аз келгенсип,
Ырыскыны чачат.

Кара жанын карч уруп, аялзаты эркектердин кейпин
кийүүгө канчалык далбас урса да зили алар эркек боло
албастыгын ойлобогондуктары куйкаңды куруштурат.

Эне-атаңа жакшылык каалаганың –
Алардын эмгегин баалаганың.

Аялдын тыйылбаган тилинин кесепетинен турмушта
жүрөк сыздаткан көңүлсүз көп окуялар болуп
жаткандыгын жашырууга болбойт.

«8-март» майрамын ким ойломок, ким тапмак,
Эгер эне болбосо...

Адамдын асылы – АПА,
Апасыз үй- капа.

Эгер аял аракка азгырылып ичип кетсе, тамеки тартса,
андай аялдын жаман эркектерден айырмасы кайсы.

Агарган жака асылзаттын эмгеги,
Таза болуу аялзаттын зергери.

Айрым аялды эркектен айырмалаган нерсе анын
буудай куурган заардуу тили.

Аял жасалгасы седепсиз болбойт,
Жол кырсыгы себепсиз болбойт.

Аял-бул эне. Анын эмгегин эстегенде энелердин
эмгегине тең келчүсү жок! Ааламдын ажарын ачып,
ырайына чыгарып турган асылзат АЯЛДАР экенин ким
танат? «Энелердин таманы баскан жер-бейиш» деген
эл накылы ошондон калган тура, көрсө.

Жашоо тирилигибизге береке-кут кирип, кубаныч-бакыт
тартуулаган өмүрү гүлдөй назик, ыйманы акактай таза
аялзатына шек келтиргендердин оңбосу анык.

Ат күлүгү караандатпайт,
Айкөл аял арам татпайт.

Асылзат бар
Баарыбыз сыйлай турган,
Эне деген улуу зат бар –
Алтынга да кыйбай турган.

Аял менен эркектин ортосундагы тээ алмустактан
бери кадыресе болуп келаткан жыныстык байланышка
олуттуу мамиле керек, антпесе, кийин үй-бүлөнүн
сепили урайт, а тургай орду толгус оор жоготууга
тушуктурушу мүмкүн.

Андабаган алдындагы аялды көрбөйт.

Асылзат аялыңды аяганың –
Өзүңө өзүң өмүр улаганың.

Аялзаты келечегине үмүт байлап, бала багып-
тарбиялаган дүйнөдөгү теңдешсиз улуу зат. Ал

жазатайып жаңылып, күйөөсүнүн көзүнө чөп салардан мурда ойлонуп: «Ушул ыглас иш энелердин жасоочу жоругубу?» деп кабыргасы менен кеңешип көргөндө бардыгы ойдогудай болуп, акактай таза бойдон калмак, атаганат!

Аздектейбиз, сыйлайбыз
Асылзат аялдарды.
Алар эгер эне деген асыл атты
Түшүнсө, сүйсө аяганды.

Ыр булагы чыкмакпы
Алыкул акындын жүрөгүнөн
Эгер эне болбосо...

Ата-эне каруу күчүнүн барында балдарына жөлөк-таяк. Көздөн нур, каруудан күч кеткенде – куураган эки байтүп терекке окшоп калбаса экен.

Атаны кордогон – пастык. Ата аны кечирерине ишенем, бирок Кудайдын кечиреринен күмөнүм бар.

Ата-энең сенин көөнөрбөс дөөлөтүң. Жаныңдай көргөн ошол жакын адамыңдын көрөр күнү, ичер суусу дагы канча калганын божомолдоп болбойт. Ошондуктан алардын сөзүнө кулак төшөп, сарамжалдуу болсоң, турмушта кыйынчылык эмне экенин билбейсиң.

Аялдын митайым-бакылы – ажаан,
Карөзгөй тежиги – тажаал.

Аямал аял сыймыктанып кеп айтат:

«Мээнет кылдык,
Эл алдында эмгегибиз ак» дейт.

Арамза аял-уялбайт-этпейт.

Керооздоно кеп айтат:

«Эркексиңби эсирсең чатак,
Эч нерседен кем кылба, бак»-дейт.

Аялдын атыр, упа –эндиги жакшы,
Мекендин жаратылыш кеңдиги жакшы.

Ата кордогон кор болот,
Бешенеси жууса кеткис шор болот.

Ачууң келсе дилиң ылайлап, тилиң булгап
«Энеңди» деп сөкпөгүлө.

Бүтүн эл көтөргөн энелердин,
Бөөдө абийирин төкпөгүлө.

Аягыла АЯЛДАРды-
Көзүнөн жаш акпасын мончоктогон.
Аягыла АПАЛАРды,
Жакшылыкты баласындай жоктогон.

Бала эне менен атанын сүйүү мээримин
ширелиштирип, үй-бүлөдө алардын келечегинен үмүт
шаңданткан бийик аскасы.

Бай –көпөстүн короо толо малы болот,
Аймончоктой перинин оң бетинде калы болот.

Беттегенин бербеген айкөл Манас болмоклу,
Эгер эне болбосо...

Бала десе эбедейи эзилип, тээ алмустанан бери
бала асырагандан тажабай тукум улап кылымдарды
арытып келе жаткан эстүү эл – ЭНЕлер. Көр тириликтин
оош-кыйыштарына бардаш берген кайраттуу,
сабырдуу, мээнеткеч энелерге ТААЗИМ!

Дүйнө жүзүн кооздукка бөлөп турган энелердин гана
эбегейсиз эмгеги экендигин танууга болбос!

Дүйнөдөгү улуу асылзат АЯЛДАРды бактылуу кылууну
ойлобогон эркек эркекпи? Аялзатын бактылуу кылсам,
аларга акча, алтын берем деп убаралануунун

зарылдыгы жок. Анткени, байлык – бакыт эмес да. Бүт дүйнө жүзүндөгү эркектер ак пейилинен аруу, чын сөзүн асылзаттардан аянбаганда, мүмкүн, аялдардын жүзүн бырыш, чачын бубак басып, эрте картаыйып кетпес беле деп түйшөлө берем...

Жакшы улан-кыз бакканың
Элиңе абдан жакканың.

Жакшы адам болуш үчүн эне-атаңдын алтынга алмашкыс акыл кебин ук, бирок аларды адашпайт деп айткандан алысмын.

Жакшы аял эрден кетсе, эр алат,
Жакшы аялды барктабаган эрди жер алат.

Жакшы аял кой дегенде коет,
Ажаан аял кой десең –кебин чоет.

Жакшы аял эрден кетпейт,
Жаман аял жакшы эрге жетпейт.

Жакшы аял очокко отуң калайт,
Ажаан аял иттөй талайт.

Жакшы кыздын жарашкан кылыгы бар,
Өрөскөөл кыздын жашырылган былыгы бар.

Жалтырак кийген кээде көрктү бузат,
Жаман аял жарамсыздыгынан көптү бузат.

Жаман дебе-
Асылзатың бар болсун,
Асылым де-
Кызга бергис жар болсун.

Кайдан чыкмак

Тоо булбулу Токтогул, Сагымбай, Саякбайлар

Эгер эне болбосо...

Каза болуу ажалдан,

Жүрөк оорусу-ажаандан.

Канчалык бүйүрүң кызып, ачууң келип турса да, энеңди деп сөкпө; сени да, сенин жиниңди келтирип сөгүүгө мажбурлаган наадандардын бүт баарын эне эрезеге жеткиргенин жерүүгө болобу?!

Кайрымдуулук сыяктуу сооптуу иштерди ынсап-ыймандуу айкөл адамдар гана жасай алышат.

Көккө эгер жетсе башың көппөгүн,

Эсиң кетип энеңди деп сөкпөгүн.

Кызы болбой сеп болбойт,

Чийки өрүктү жеп болбойт.

Кеп-сөз айтса каалабаганың-

Эне-атаңдын эмгегин баалабаганың.

Мейли, Ажал айтканыңа көнөйүн,

Тийбе апама, ордуна мен өлөйүн.

Тирилик деп тынбаганың –

Кам көрүп үй-бүлөңдү чындаганың.

Суктанарлык асылзат аялдык сапаттардан өзүн ажыратып, эркектердин кейпин кийсе, аларды аял деп айтканга тилиң күрмөлбөйт.

Энелик мээрим төгүүнү элес албаган «Көпөлөк» энелердин чабалекейлерден үйрөнчү жактары көп.

Эр жеткенде эркек балдар-
Чоң үйүң тарыйт,
Эш туткан эне-атаң да
Санаркоодон карыйт.

Эне мээриминин илеби оттой, күндөй жарык,

Бала жакшысынан эне-атасы огожо алат.
Тентек бала – жакшы иштерден обочо калат.

Эне сүйүүсү - КҮН нурундай: үйдү жарытып да,
жылытып да турууга жөндөмдүү.

Эркекке алданбаган аялзаты жокко эсе.

Ызаатап, сый көрсөтүп
Эркелеткен эне-атаңды аягын!
Жыгылса да, жыгылбаса
Колтугунан сен аларды таягын!

Уул-кыздар эне менен атанын ортосундагы
санаалаштык мамилени үзүлүп кетүүсүнө бөгөт болучу
ЧЫНЖЫР.

Унутпайлы улукман энелердин улуулугун,
Баалап жүрсөк, апалардын сулуулугун.

Уулуң бар, апаке, өмүр бою урмат кылат!
Чоочуркаба, тынчтан эми, жаның жай алсын.
Ажал тооруп, алам десе жаныңды,
Жалынып да, жалбарып шум ажалга далбас уруп.
Куткарууга көз жашымды төгөйүн,
Шартыма көнбөсө эгер колу ма курал алып,
Сес көрсөтүп, ажал жолун бөгөйүн.

Эгер энелердин баардыгы тең Умай энедей Эне деген ыйык наамды так түшүрбөй урматтап алып жүргөндө, тозок деген түрү суук эмеге орун жок болучу.

Энелерге таазим эт; алар сени тогуз ай бою боюнда көтөрүп, төрөп, аман-эсен жарыкка чыгарып, бапестеп-багып эрезеге жеткиргенин эч кайсы эрдик менен алмаштырууга болбойт.

Энелердин эч бир жанга сезилбеген сыйкырдуу күчү - мейли улан болобу, же кызбы, катуу коркконунда «апа-а!» деп кыйкыргандыгында.

Эне сыйлаган эсте калат,
Ата сыйлаган-алкыш алат.

Эне-атаң сага кепил болот,
Турак-жайың өзүңө сепил болот.

Этияттагын-
Төксөң-абийир жабылбайт.
Кордобогун-бир кеткен соң
Ата энең эч табылбайт.

Эгер жараткан Эгем бейишке баруу үчүн мага мандат берсе, аны миллиондогон нускада көбөйтүп, ЭНЕ деген наамды урматтап алып жүргөндөргө гана бөлүштүрүп бермекмин.

Энесин сыйлаган өнөт-өсөт,
Энесин кыйнаган -өчөт.

Эненин кадырына энелер гана жетет.

Эненин жек көрүүсүнөн сактанбагандар азапка кабыларын ойлоп коюшсун.

Эненин ак сүтүн актоодой чоң карызын үзбөй жүргөндөр оголе көп.

Ар бирибиздин экиден энекебиз барлыгын барк албайт экенбиз;

биринчиси-кадимки эле тогуз ай боюнда көтөрүп төрөп, бапестеп-багып эрезеге жеткирген;
экинчиси- киндик кан тамган ЭНЕ-ЖЕРИБИЗ.

Энелер эркектер менен катар аялдарды да кошо төрөп, бапестеп багат, эл катарына кошот. Алар өнүп-өсүп алгандан кийин, бири-бири менен чырдашып, а тургай согушуп, өздөрүн да, аялдарын да кыргынга учуратышат.

Эмгектенгенден эч ким өлөлөк, а тургай, эмгектенип, агарып-көгөрүп бактысын тапкандар оголе көп. Жаңы конушка келин келип тилин тыйып, кайындарын ызааттаса, өмүр шеригинин жолун утурлап тосуп урматтаса, короону шыпырып-сыйырып мизилдете тазаласа, андай келинди эр эч качан сүйбөй койбойт.

Эрге жарыбаган аялдын эңсегени-эр.

Эрди эр кылып, чырайына чыгарып адам кылган, ак дилинен сүйүп, аны эрдентип-шердентип да, өзүн ойлобой эрин ойлоп, ысыгына күйүп, суугуна тоңгон да асылзат аял экенин эстей жүргөнүбүз ийги.

Өз баласын өгөйлөсө-эне эмес.

Оргуштап чыккан булак соолбос,
Кадыры болбой аял болбос.

Кыз улгайса-айым болот,
Жашырган сыр дайын болот.

Жаман аял өмүр шеригине карабайт,
Бир ооз жылуу сөз айтканга жарабайт.

Сулууну чырайына чыгарган каш,
Акыл-эсти бийлеген баш.

Аялдардын сүйүүсү тилсиз, назик сүйүү. Ошондуктан
алардын сүйүүсү күчтүү да, түбөлүктүү да.

Тилин тишине катканды үйрөнүп, өнөр кылып алган
аялдарды бакыт байырлоосу туурулуу иш.

Жакшы ат ээсине вапа болот,
Муназага келбесе-
Аял эрге жапа болот.

Кары адамың – дары адамың.

Уул төрөгөнүң-
Үй-бүлөнү бакытка бөлөгөнүң.
Кыз төрөгөнүң-
Кылым бойлоп жөнөгөнүң.

Үнөмчүл киши бай болот,
Чалчык кечкен ылай болот.

Үйлөнгөнүң – адамдык милдетиңди туюп, турмуштун
санагынан өтөйүн дегениң.

АКЫЛ-НАСААТ

Азгырылба акча деп,
Акча көптө кырсык көп.

БИБЛИОТЕКА А.Хосров

Ошского государственного
университета

17

ИНВ. № 943709

Иши жаман адамдан түңүлбөй ичи жаман адамдан түңүл.

Адабият алпы болбой калганың – арман эмес.
Рух-дүйнөң болбой туруп жеп-ичкениң дарман эмес.

Арамды жегенден түңүл,
Пайдасы бар - китепке үңүл.

Санаага батып азба,
Беймаани сөздү жазба.

Турмушта алданбаска аракеттен. Кара басып алданып калсаң, арданба, кейигенден не майнап - өмүргө зыян. Алданганыңды ашкерлегенге ашыкпа, анткени акыл-эси пас адамдар гана алданышат. Сени алдаган адамыңдын абийирин төгөм деп, өзүңдүн баркыңды кетирип алышың ыктымал. Ал жанын жеп карганат, себеби анын өнөр-кесиби ошол. Акыр-аягында андайлар өзүнүн башын өзү жеп тынышат.

Майдаланып урууга бөлүнбөгүн.
Бейажал жерге көмүлбөгүн.

Ак дилден каалаганыңды-
Жаратмандыгым деп бил,
Ыкшоолонуп каалабаганыңды –
Жакырланганым деп бил.

Гүлдөп турган көчөттү толгобогун,
Сайрап турган кушту кордобогун.

Бош челекти калдыратпа,
Байкушту жалдыратпа.

Эс токтот, майдаланба,
Мезгил өткөөл, тополоңдон пайдаланба.

Акылсызга акыл айтып СӨЗ коротпо.

Атың өчпөй узак жашагың келсе – бак тик.

Ажал айтып келбейт; окус ага бет-маңдай келип калсаң,
мүңкүрөп-мөгдөбө, тик бак-сестенет.

Ар ким өзүнүн ичер суусу, көрөр күнү түгөнөрүн
ойлонсо, өз ара чыр-чатак, араздашып – таарынуу
алда-канча азаймак.

Адамдын ички дүйнөсү сыр катылган сандык сымал.

Акылдуу дүлөйдүн кулагы – анын акыл-эси менен
жүрөгү.

Акыйкат менен Чындык оргуштаган булакка окшош;
сааты чыкканда кантип чыга келгендигин сезбей да
каласың.

Айбан деп атаса, акылсыз адамдар арданбаса деле
болот, анткени андай адамдардын акыл-эс туюму
алардын акыл-эсинин алдында шоона эшпейт.

Акыйкат – Чындык ар кандай жамандыктар – ичтардык
менен бакылдык, жалкоо-жанбактылык менен ар
дайым жоолашканга даяр; анткени алардын күрөшү -
адилеттик. Ак ийилет, бирок сынбайт.

Айкөлдүгүң – адилдигиң,
Түркөйлүгүң – залимдигиң.

Ата салты – ыйык. Салтты сактоо парыз, ага
кайдыгерлик – байыркы бабаларды жеригендик.

АКЫЙКАТ менен ЧЫНДЫКты туу тутуп жашаган адам
кор болбойт.

Адамдын жакшы – жаманын билгиң келсе, анын максатын бил.

Адамды кайгы – капа карытат,
Кубаныч – шаттык марытат.

Адамдын байлыгы-мал,
Акылдын байлыгы-билим.

Акылдууга арак азык эмес.

Алдыңда болсо акыл китеп,
Чыгарсың кумардан аны тиктеп.

Баш кийимди илип кой,
Илген жериң билип кой.

Бут кийимди жерге кой,
Калыс сөздү элге кой.

Бакыт конбойт – кыйнабасаң жаныңды,
Ким талашмак иштеп тапкан наныңды.

Баштын башкаруу пультаары иштебесе, тилден ар кандай сөздөр чыгып, бейкүнөө адамдарды кейитип коюшу ыктымал.

Байдын жүрүшүнөн, айкелдү күлүшүнөн бил.

Билими да, акыл-эси да тайкы, маданиятсыз адамдар гана орой болушат.

Багар – көрөрү жок ит-
Жолбун болот.

Багар – көрөрү жок кары-
Солгун болот.

Бактылуу аталган байларда

Арман болот,

Бал татысаң-

Дарман болот.

Гүл тазасын аары билет,

Бал тазасын баары билбейт.

Гозону баксаң –

Данеги чигит болот,

Алпечтесең-

Ымыркайың жетилип жигит болот.

Даанышман кемеңгерлерге да, карезгөй жексур мыкаачыларга да, томаяк кедейлерге да ак кызмат өтөгөн ЖОЛ менен КӨПҮРӨ – ыйык. Алардын бузулбашына Адам пендеси милдеткер.

Дарак кыйган эл болбойт,

Көчөт тиккен кем болбойт.

Даанышман – кемеңгерлер сүйлөгөн сөздөрүнөн эле өздөрүнүн даанышмандыгын сездирип коюшат.

Душман өчүксө – кастык,

Кылмышка себепкер – мастык.

Дарыланган данды-

Келемиш-чычкан кемирбейт,

Бакпаса-

Мал-кой семирбейт.

Жакшылык менен жамандык эриш-аркак жүрөт; ажал үйүңө баш бакканда бай болсоң. «Байлыгыңды чачам, жок деп жармач болсоң, айыбыңды ачам» дээрин эстей жүргөнүң эп.

«Жинди суу» дебегин; аны жинди кылып колдон жасаган да, аш болорун чамалабай ичип алып, жинди болгон да, анан акылдуусунган да ошол адам эмеспи.

Жерге бербей, алам дегениң-келжиректик.

Жөнөкөйлүк – адамдагы асыл сапаттардын негизгиси. Адамды ар жактуу мүнөздөгөнгө ушул сапаттын өзү эле жетиштүү.

Жүрөк сүйлөбөсө да, акыл менен жасалган эмгектин натыйжасына кубана да, кайгыра да алат.

Жакшыга жанашканың-
Достошконуң,
Жамандык менен эртерээк
Коштошконуң.

Жаз-жай айларында кандай кемчиликтерди кетирилгенин терең талдоого алсаң, кышында убакыт жетиштүү. Жаңылуу, мүчүлүштүктөрдөн туура жыйынтык чыгара билсең, өмүр бою кыйынчылыктын эмне экенин билбейсиң.

Жаман- баласын мактайт,
Акылдуу-абийирин сактайт.

Жаштыгың агып жаткан ылай суудай өтүп жатканын баркалбаганыңдын белгиси —ичип да, тамеки тартып, анан калса, көчө таптап жүргөнүң.

Жаман элине батпайт,
Анан-көчөт.
Көчкөн оңобу-
Акыры өчөт.

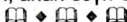

Замандашым!
Адашпаган адам болбойт...
Коркпо!

Жаза тайып кетирген кемчиликти жашырба,
Жашырып, өзүңө-өзүң оор ташпиш ашырба.

Өзүн сыйлабаган өзүнүн абийирин өзү төгөт,
Өңгөлөрдү иренжитип, анан өзүн-өзү сөгөт.

Өмүр бою сага керек –
Абайлагын көзүңдү.
Элиңе пайдаң тиет-
Этияттагын өзүңдү.

Мээрим жоктун сүйүүсү жок,
Сүйүүсү жоктун күйүмү жок.

Кут даарыган жергемен -
Депутаттык мандат алып
ЭР чыкты ЭЛИМ деген.
Басса-турса ЭЛИН ойлоп,
Элинин КАМЫН жеген.

Көңүл ирээнжиткен сасык сөздү
Атаңа эмес, касыңа да айтпагын.
Ишиң бүтпөй калса-
Үйүңө кеч кайтпагын.

Келечегинен үмүтсүздөнүү - өлгөнгө тете.

Көпкөнүң – ырыс-кешигинди төккөнүң.

Келечегиңе көз чаптырып көр, алысты көрө билүү да –
акылмандыктын белгиси.

Колуңда тоочуң барда досторуң көп; тоочуң
түгөнгөндө досторуң азайып каларын эс токтотуп

эртерээк ойлоп, аларга тандоо – сынак өткөрсөң,
ылайыктуулары гана ылганып калат.

Көр тириликтин көзгө көрүнбөгөн көйгөйлөрүнө
чарпылып жүрүп, өмүрүнүн күлгүн курагын бекерге
өткөрүп жиберүү - өтө кейиштүү көрүнүш.

Кебете – кепшириң – сөөлөтүң,

Эне – атаң сенин дөөлөтүң.

Кийимдин кымбатын кийип, китеп окубаса – шору
кайнаганы кайнаган.

Канчалык куунап-жыргасаң, ошончолук кыйналып,
кайгырышыңды да ойлой жүргөнүң оң.

Күлгөн ыйлабай койбойт,

Ыйлаган сооронбой койбойт.

Күндүн чыгышын ар дайым изги тилек, аруу ниетиң
менен утурлап тосуп алсаң, бири-бирине окшобогон
ошо күнүң ары маңыздуу, анан да жемиштүү, кала
берсе – унутулгус да болот.

Көрө албастыгың – пастыгың,

Бакылдыгың – кастыгың.

Көп окуса-пайда болот,

Билими тайкы-майда болот.

Мээнет – мээрим адамды Адам кылат,

Мансап – байлык Адамды ажаан кылат.

Меймандостук – аруулуктан азыктанган асыл сапат. Ал
– айкөлдүк менен берешендиктин белгиси.

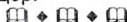

Нускалуу кеп айткандардын баары акылман эмес. Кээ бирөөлөрү аны жөн эле жаттап алып, айтып жүрүшү ыктымал.

Ордо оюнун ойногондор-
Ата салтын колдогондор.

Оболу мактангандан сактан, өзүңдү өзүң мактаган соң, көмүскөдө калтырган терс жактарың да ошончолук көп экендигин унутпа.

Оройлук – баам – парасат менен акыл-эстин жетишсиздигинин туундусу.

Өмүрүм өтөлгөлүү өтпөдү деп өкүнбө, сезилбей өтүп кеткен жаштыгыңа кейибе, антпесең өзүңө пайдага калган өмүрүңө олуттуу зыян келтирип алышың ыктымал.

Кыз-уландар! Силерге айтам:
Оозуңарга арак-вино албагыла!
Эне менен атаңарды бөөдө кыйнап,
Көп ташпишке салбагыла!

Өмүр – бул алтындан да кымбат; анын ар бир мүнөтүн пайдалуу эмгек менен элиң эстегендей өткөр. Антпесе өмүрүңдүн калганы бекерге өткөн өмүргө бушайман болуу менен өтөт.

Өзүн кадыресе Адам деп эсептегендердин айрымдары өзүнүн жырткычтан да өткөн айбан экендигин сезишпейт.

Пейилиң оң болсо, башыңа бак-таалай да, береке-кут да конору анык.

Сандыктагы сыр – жазыла элек чыгарма.

Сен көргөн кыйынчылык турмушта асыресе боло келген. Андан коркуп суу жүрөктүгүндү сездирбе. Корксоң, жаман илдетке – жалкоо аталып жакырдыкка дуушар болосуң.

Сенин айткан калпың өзүңдүн колкоңдогу жара болорун аңдасаң, балдарыңды калптан оолак кыл.

Сөөлөтүң-дөөлөтүң. Теңирим ыроологон ошол сөөлөтүңдү башкалар үчүн да пайдалуу кыла алсаң, башыңа бак конот.

Сабыр кылып иштеген абийир табат,
Эр жигит эсирсе – уятка калат.

Пейилин оңдобосо – аялы чанат,
Таяктасаң – баатыр дагы эстен танат.

Тагдырдын таягы сен көрүп жүргөн турмуш таягынан алда-канча катуураак. Ошол союл башыңа эртеби-кечпи тийип кетүүсүнө кам көрө жүр; антпесе ал байкоостон тийип кетип, дендароо болуп, акыл-эсиңди жоготуп коеруң анык.

Тааныбаган эрге тийбе,
Билбеген жерге сийбе.

Тер төгүп мээнет кылсаң-
Балдарыңа аштык болот.
Аны сактай турган –
Белиңдеги баштык болот.

Убакыт тар, туугандар,
Чалгыны алып чамдагыла,
Кыш камын жеп
Тоятту мол камдагыла.

Ырыскыны эч ким сенин колуңа карматпайт. Аны өзүңдүн акыл-эсиң, баам-парасатың менен жаратып алганың абзел.

Чоң күнөөгө батканың -
Өзүңдү мээлеп атканың.

Чачпай-төкпөй үнөмдөсө -
Береке болот.
Энооз эсирсе -
Келеке болот.

Ыгы келсе-
Чачпа, жыйна, бай бол.
Жиниң келсе-
Азгырылба, жай бол.

Эгин өнбөс жер болбойт,
Ашуусу болбой, бел болбойт.

Эл каржалып турганда болбогон нерселерди шылтоолоп, залымдик кылып, аны кыйнаса, эртеби-кечпи өзү да эзилген элдин кейпин кийип, үй-бүлөөсү менен азап чегет; кетирген чекиликтерине бушайман болот.

Эсептеп эсиң менен иштесең,
Акчаң ашат.
Үнөмдөбөй чача берсең-
Карыз болуп...
Кайгы-мунуң ашып-ташат.

Эсиң болсо эк терек-
Терегиң элге керек.

Эмгекчил болсоң берекеге марыйсың,
Ыкшоолонсоң, жакырланып карыйсың.

Эр жигит элинен аянбайт-
Баарын чачат.
Ажаан көрө албайт-
Заарын чачат.

Эргулум, мынча неге эсирдиң, көптүң
Кыз дебей, кемпирди да өптүң.
Болду эле эрмегиң, жанбиргең «азарт»
Бардыгы өттү кетти эми,
Байкушум, дилиңди тазарт.

Сөзүңө ишенип, сени күткөн адамдын бир сааттык же
бир күндүк өмүрү текке кеткени кандай кейиштүү. Эгер
сен ушуну ойлогонунда, балким, мындай осол ишке түк
бармак эмессиң.

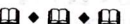
Эр жигит сөзүнөн кайтпайт,
Бакыл билсе да айтпайт.

Эр жигит изинен тайбайт,
Кийимди даракка жайбайт.

Элдик ишенимди эр жигит
Актай алат,
Чыдап, сабыр кылып ар-намысты
Сактай алат.

Акылдуулар керсейген, акмактар акылдуусунган
кыйчалыш заманда өлкө чыныгы акылдууларга чукак.

Шык-жөндөмдүү балага колдоо көрсөткөнүң-
Келечекке жол көрсөткөнүң.

Бузуку, жамандардын ыраакы бол,
Душманым жок тебе, кыраакы бол.

Оолукма жигит абийирин төгөт,
Жароокер жигит-сүйгөнүн өбөт.

Акылмандан сурап калышат:

-Чын эле акылман болсоңуз анда неге жашооңуз өп-
чап?

Акылман ыңгайсыз суроого буйдалбай жооп берген
дейт:

-Эгер кээ бир байларчылап мен дагы ар-намыс менен
ыйманымды жутсам, мен деген андайлардын эч
кимисин алдыма чыгармак эмесмин...

Акылмандан сурашыптыр:

- Сиздин да душманыңыз барбы?

-Ооба, бар. Ал-оңолбогон ката.

Эң чоң кемчилик кайсы? деп акылмандан сураганда ал
минтип жооп бериптир:

-Өзүн-өзү мактагандык.

Акылмандан дагы сурап калышат:

-Сиздин эң жакшы көргөнүңүз эмне?

Анда акылман мындай жооп берет:

-Чындык менен жөнөкөйлүк.

-Сиздин коркунучтуу душманыңыз барбы? деп сурашат
акылмандан.

-Бар эмей. Биринчиси-жасакерденүү. Экинчиси-калп
айтуу. Үчүнчүсү-ушак-айың. Төртүнчүсү-бакылдык-
дептир акылман.

Азгырыктан алыс бол-өзүңө пайда,

Иштеп тер төк, азыр жай да?!

Көңүлүң кирдесе да кирдесин, бирок жүрөгүң
кирдебесин.

Ойлон, боорум!

Жамандык арты-абак болот.

Абак-

Жаңылып-жазгандарга сабак болот.

Сен Кудайды карагын;

Арамдыкты ойлобо-

Колуңан эгер келсе-

Жакшылык кыл АДАМГА

Уткузбайсың, утасың!..

Санааркап, сен эрте карыбагын,

Майдаланып, кызганычтан тарыбагын.

ТОПУКЧУЛ БОЛ

Адам пендеси таң заардан туруп, даарат алып, арууланып, намазга жыгылып, Теңирден сурап-тилеп, күндөлүк көр тирилигине аттанат... Изги тилек менен Жараткандан астейдил сурап-тилегендери итабар орундалып, ичинен сүйүнүп-кудуңдап Кудайга ыраазы болушат. Алар үй-бүлөсүндөгүлөрүнө, жакын санаалаштарына да, барга-жокко топук кылып, турмуштун жазылбаган мыйзамдарына кынтыксыз баш ийип, **ЫЙМАНДЫ** туу кылып, көтөрүп, топуктуу болууга үндөйт. Олжолуу болгон бул **КҮН** ыймандуу адамдардын өмүрүндөгү эң эле **БАКТЫЛУУ** да, унутулгус да болуп калары айдан ачык.

Адамдардын дагы бир даары көз ачып туруп, апыл-тапыл кийинип, ишине шашкан бойдон жөнөп кетет... Мындай сооп-сопкуттуу иштерден оолак жүрүп, **КУДАЙГА** сыйынып-сураганга мурчасы жоктордун айрымдары: Кудайга сыйынганда не, өлдүңбү, сөөгүң сөпөт болот... «Намаз окусаң пайдалуу, арууланып-тазалансаң, үйүңө береке-кут кирет» дегенинен улам намаздын жол-жоболорун өздөштүрүп, кырааты менен

окууну үйрөнүп үч айдан ашыра окудум. Кудайдан астейдил сурап-тиледим, бирок шыйрак да жок деп сабыр кылып, барына топук кылууну каалабады, нааразылыгын жашырбады.

Минтип тилек-максатына оңой-олтоң жетем деп жеңил ойлогондор да болбой койбойт. Андайлар максат-тилегине жетмек түгүл, андайдын бетин салбасын, кырсык тооруп, орду толгус оор жоготууга кабылып жаткандарды өзүңүз деле көрүп да, угуп да жүрөсүз. Максатына жетпей тилеген таттуу үмүт-тилектери таш каап, көпкөндөр үчүн бул КҮН кан какшаткан каргашалуу КҮН болуп калат...

Андайлар тагдырга таарынып, баланчанын көзү ачык кетти, ойлочу, кырк жаш деген кырчын курак... дешип каңырыгы түтөп, кабыргасы кайышып : «Карачы, тигиногу чиедей балдарын, алардын күнү не кечет?» деп Кудайга наалыгандары да аз эмес.

Ошол сен айткан КҮНДҮ «каргашалуу» кылган ким? Же ЖАРАТКАНДЫН өзүбү-ыя?!

Сенин жүрөгүңдү мыжыгып, ажалдын торуна чалынган маркум сапарга аттанып жатканда ага «Ак жол» каалап, арак-шарап ич» деп ким сунуштады эле? Антип эне-атасы да айтпайт-ко?!

Сапар, мейли, жакынбы, алыспы, айдоочу жакшылап эс алып, эч ким менен акыйнек айтышпай жаркын маанайда рулга отуруп, жол эрежелерин дайыма эске алса-Кудайдын КҮНҮ кимдир-бирөөлөр үчүн КАРГАШАЛУУ, а кимдир бирөөлөр үчүн БАКТЫЛУУ болбойт. КҮН баарыбыз үчүн бактылуу. Аны БАКТЫЛУУ кылган да, КАРГАШАЛУУ кылган да өзүбүз-ПЕНДЕЛЕР экендигибизди эстесек.

Барга-жокко да, азга-көпкө да ТОПУК кылалы, топукчул тоюнат.

Фактыларды иликтеп тактагыла,
Аздектеп бул эмгекти сактагыла.

БАЙЛЫК

*Байлык - үйүп койсоң чирип кеткен, чачып койсоң жер
семирткен кык сыяктуу.*

Вьетнам санжырасы

Акылдуу болгонуң, Кудайдын сага кош колдоп ырыскы бергени деп бил; кулк-мүнөзүңдүн куп келгени, башыңа бак конгону деп бил.

Адам турмушка бактылуу өмүр сүрүү үчүн келет, бирок алардын бардыгы эле жашаганды билишпейт.

Адам тургай тилдердин да байы болот,
Эгиниңдин түшүм берчү айы болот.

Айкөлдүк менен чынчылдык, кашкөйлүк менен чыдамкайлык адам бактысына ортоктош.

Кедей –жармачтар жокчулуктун азабын тартып өлүмгө дуушар болушса, бай акелер байлыгынын азабынан каза болушат.

Байлар басмырлашат,
Кедейлөр кастарлашат.

Багы ачылган бала –бай,
Суу көп жүргөн жер –сай.

Байлыгына чиренген мырзалар деле, бийлигине манчыркаган мыкчегерлер да көр тириликтиң айынан ар кимден кордук-зомбулук көрүп, мүңкүрөгөн жарды-жалчылар деле адам. Көрөр күнү, ичер суусу түгөнгөндө баарынын тең барар жери-мүрзө. Ошондон улам-бардар жашаган байлар улуу Рамазан айында кедей-томояктарды эстеп, орозо битир берип, алардын батасын алса, ажал алкымдап алып карайлап жантаслим болгондо ага тик багып, чын дүйнөгө дадил сапар тартып кетмек.

Калп айтпай соода кылса болот,
Ошентсе-капчыгы пулга толот.

Ар кимдин жарык берген шамы болот,
Бай-көпөстүн тынчытпаган камы болот.

Адамдын байлыгы – мал,
Акылдын байлыгы – билим.

Адам малды багат,
Малы элди багат.

Арифметикалык жөнөкөй сандар: 1,2,3... аз санды билдиргенине алымсынбаган сугалак – суктар оголе көп. Эгер ошол эбегейсиз көптү самап байлыкты баарлагандар жүз, миң, миллион, миллиард, триллион сандары да жөнөкөй сандардан башталарын эске алышса, алар түк антип ойлошмок эмес.

САГА АЙТАРЫМ, БАЛАМ!

Байлык-адамдын душманы. Ал байларды бирин-бирине кайрап эрегиштирет. Натыйжада «Бай байга, бай Кудайга жетем» дейт. Алар бири-бири менен эрегишип отуруп кудум бирөөсү экинчисинин ичине чок салгандай каршылашат. Адамдар муну билсе да билмексен болушуп, байлыкка умтулганы умтулган. Байыган соң, алардын ыйман-нысаптуусу да, кайраттуу-кайрымдуусу да, айкөл-алпейими да сыйкырланып калгансып зыкым, сараң, ачкөзгө айланып калышат. Мындайлар башка бирөөлөр түгүл өз балдарына да кешик арттырышпайт. Мырзалардын байлыгына байлык кошулган сайын алардын көзүн май басып, ыйманын жеп, «беш өрдөгүн учурганга» өтүшөт.

Андай бай-көпөстөр түк бүткөн сайын калтырашып, азып-жазып томаяк-кедейлерге биртике жардам берип койчу болсо аңызга чыгарып айта беришет. Бирок бир чындыкты айтпаска болбос. Алар байлыкты жөн эле жерден сузуп алып жатышкан жери

жок да. Ошол байлыкты акелер ар кандай шумпай-шумдуктарды аралаштырып, түн уйкусунан бешишип таап жатышпайбы. Керек болсо бай дегендериң санаалаш жакын досу тургай, эне-атасын да мал-дүйнөгө айырбаштагандан кайра тартышпайт экен, катыгун.

Акыл-эси жайында турган ар бир адамдын эң жакын адамы-анын эне-атасы болууга тийиш-го? Бирок ушуга да шек келтирген бай акелер бар экен, айланайын. Адамдын түкүрүгү жерге түшпөгөн кыштын кычыроон чилдесинде өзүн байлардын мыкчегери, эрлердин шери эсептеген бай-көпөстүн атасы каза болуп, анын тажиясына катышып калган жерим бар. Ой, балам, көзүң жамандыкты көрбөсүн, ылайым. Үч кабаттуу Бибиixonум медресесиндей заңкайган үйгө «Үй булганат» деген тейде топураган элдин бирин киргизбей короодогу темир үстөлдөргө отургузуп, шорпо тарттырды эле, калчылдап суукка чалынган эл тамагын да ичпей түкүрүнүшүп, кол шилтеп тарап кеткени эмнени баяндап туру-уя?

Байлар кербезденип кийимдин кымбатын кийишип, автоунаалардын көз тайгылткан түрлөрүн минишип, кыйынсынышканы менен руханий жактан оголе жарды экениң аяп кетесиң кургурларды. Баарынан таңкалычтуусу-байкуштар бул жарыкта эмне үчүн, кандай максатта жашап жаткандарын да элес алышпайт көрүнөт. Оку десе октос берген байлардан эмненин жакшылыгы. Жадагалса, алардын арасында жөндөп арыз жазганды билбегендери да бар экен, кокуй. Анысын алар эрөөн-терөөн алышпайт. Анткени сокур тыйын берсе, «мен!» деген сабаттуулар заматта арызын жазып берээриң мырзалар жакшы түшүнүшөт.

Ошолордун кээ бирлери «Үйдү булгайт» деген таризде чабалекейлердин уяларын буздуруп салганына не демектиз? Ол-да оопасыз дүнүйө-ай!

Убал-сооптон коркпогон бай акелердин айрымдарынын катынпоз аталгандары да бар.

Бай өлбөйт бекен? Болор иш болуп, боеосу кангандан кийин маркумдун жесирлери байлык талашып соттошуп, ага да болбой чачташып, чиедей балдары чырылдашып...

- Мына, көрдүңбү, балам, билими тайкы, руханий жарды адамдар байлыкка жеткени менен ушундай ыглас, арты опурталдуу иштерди жасагандан кайра тартышпайт...

Азгырылбас адам болбос. Жазатайып сен дагы байлыкка бетиңен түшүп, көздөгөнүңө жетсең, ыйман деген ыйыкты Мекениңдин Желегиндей желбиретип, байлыгыңды элиңе чач, балам!

Көпчүлүктүн көңүлү менен көзүн тартып турган байлык колдун кири. Колуңда байлыгың барда билимдүү, акыл-эстүү, шык-жөндөмдүү жаштарды колдой-гөр, каралдым. Колдо барын элиңе арна. Керсейип сылаңкороздонбо. Байлыгың барда досторуң түгүл «туугандарың» да көбөйөт. Ага манчыркаба. Колуңан байлыгың кеткенде сенин эч кимге керегиң жоктугун унутпа! Чыныгы АДАМ болсом десек, арам иштерден алыс бол да, ТАЗА бол!

Байлыгың-бакыт эмес,
Таштын баары жакут эмес.

Бетиндеги кара чекит кал болот,
Торпогуң торолсо-
Айран –сүттүү мал болот.

Байларды бай кылып кармап турган сапаттары:
сараңдык менен ачкөздүк, ташбоордук менен катаалдык.

Байлык топуктуу адамды да азгырып жолдон чыгарат.

Байлыгы быкпырдай кайнап, бирок акыл-эси жетишсиз болсо, байдын шорунун кайнаганы кайнаган.

Байлыгың мал-дүнүйөң адамдагы асыл сапаттарды
кароосуз эгинди мал жегендей эле мойсоп коет тура.

Байыгың келеби – мал бак,
Үйүңдө ар дайым – ак.

Байлыкты сузуп болбойт,
Мамилени үзүп болбойт.

Жакшы акын жаман жазбайт,
Кен чыкпаса-
Бекерге жерди казбайт.

Дилиңер таза болсо,
Кампаңар данга толот.

Дыйкан эртелеп эгин сөбөт,
Семирсе- жаман ат ээсин тебет.

Байлык - бакытка алып баруучу каражат; бактынын
булагы-лаззат. Ошондон жаралгандын өзү-АДАМЗАТ.

Жашоодо байлардын арманы жок,
Арабасын түрткөнгө кедейдин дарманы жок.

Жакшы адамдын балы бар,
Короо толо малы бар.

Жерге бербей алам деген - келжиректик.

Ишкерге барсаң-
Сүйлөшкөнгө чолоосу жок, иши кайнайт.
Иштен кийин баш баксаң-
Кербездене кийинип бий сыңары
Коногу менен май чайнайт.

Ким болгондугуна карабастан адам өзүнүн маңдай теринен жаралган көөнөрбөс эмгеги аркылуу гана бааланарын элес албаган бечара кээ бир жазуучу өзүнүн жазуучулугун ара тастыктаганы кейиштүү.

Ишкер адам жумурткадан жөжө чыгарып, тоок кылса – жумуртка; кой-эчки айдап уй бакса – чүйгүн эт менен айран-сүт; топоз менен жылкы бакса – байлык.

Кан сыйга тойбойт,
Катын-ыйга тойбойт.

Жер азыгың көп болсо – жерге төгүш.
Байлыгың көп болсо – элге бөлүш.

Алдамчылык менен тапкан байлыктын арты такыр,
Мээнет менен тапкан байлык татыр.

Карыз берсең, кашайып тезирээк өнбөйт,
Ач курсак адасаны бер дейт.

Күн нуру жер бетине тегиз тийбейт,
Торпогун эмизбесе, уюң ийбейт.

Мал асыраган байыйт,
Бала асыраган марыйт.

Мал баккан май жеп кекирет,
Уруу чоочуп, чок баскандай секирет.

Мал баккандын агы болот,
Мактай турган жагы болот.

Мактоо сөздүн артынан куугандар-бар байлыгынан ажырап куржалак каларын ойлогону оң.

Муктаждыктан улам уурулук кылганга караганда баюу максатында уурулуук жасагандар коркунучтуу.

Перзентиңиз көңүлү кушубак, мүнөзү шайыр, ден соолугу чың болуусун кааласаңыз, таң эрте заардан аны чуркатып көндүрсөңүз, кара жумуш жасатып тердетсөңиз өзүңүздү да, балаңызды да эринчээктиктен арылтып болосуз. Турмушта мындан да өткөн жыргал болобу?

Сенин жасаган мамилеңе жараша Жер-Эне сага канча берерин билет.

Сүт берет кунажындай апакемдин эчкиси.
Укмуш экен элеттин иштеринин кечкиси.

Ыгы келсе, чачпа, жыйна, сарамжал бол,
Жиниң келсе азыткыга азгырылба, жай бол.

Эчки тууса – эгизи көп,
Чочко тууса – сегизи көп.

Эгиз эчкиң пул болду,
Жумушу жок кул болду.

Кедей акылдуу боло туруп жакырланганын жөнү бар; ал байкуш байларга окшоп жанын жеп жалган айткандан коркот. Куйтуланып арын да сатпайт. Байлар акчага азгырылып, арын коюп аялын саткандан да кайра тартпайт.

Байлыктын баары байда болот,
Чайкап сатсаң-пайда болот.

Байлык муназага келбеген ар кандай катаал кишилерди да жолдон чыгарып, оп-оңой эле багындырып алууга жөндөмдүү экендигин унутпоого тийишпиз.

Бийликке байлыктын күчү менен гана эмес, акыл-эстин, кадыр-барктын, шык, жөндөм менен ага интуугандардын күчү менен да келишет.

Бийликтин ынтымагы-эл тагдыры. Аны менен ойногонго болбойт, анткени тагдыр-тамаша эмес.

Элдин эркин майтара албайт,
Баа базарда ашкан менен.

Максатына жетпеси анык берендердин-

Байлыгы кайнап, ташкан менен.

Малдуу адам-алдуу адам.

Байды жүрүшүнөн, айкөлдү күлүшүнөн бил.

Байды эл багат,

Элди жер багат.

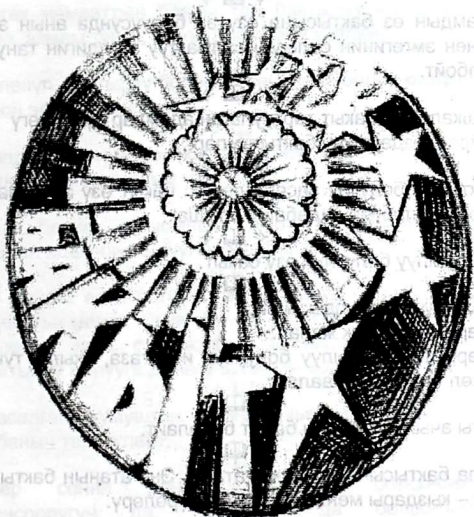

Сен эгер өзүңдү бай сезсең, сага кооп туудурган душмандарыңдын ичинен коркунучтуусу-бул сенин **БАЙЛЫГЫҢ**.

БАКЫТ

Башкаларга бакыт издеген адам – бакытка өзү дуушар болот.

В.Шекспир

Айкөлдүк менен чынчылдык, кашкөйлүк менен чыдамкайлык – адам бактысына ортоктош.

Адамды баатыр кылган да, бактылуу кылган да, эр кылган да эл.

Адамдын өз бактысына өзү ээ болуусунда анын эрки менен эмгегинин салымы салмактуу экендигин танууга болбойт.

Башкаларга бакыт тартуулаган адамдар дүйнөдөгү сейрек кездешүүчү бактылуулар.

Бактылуу болууну эңсегендерге бакыт өзү эле аларга барып калганын аңдабай калышат.

Бактылуу болуунун өзү бакыт.

Бактылуунун жылдызы бар,

Баарынан жарык жанар.

Баары тең бактылуу болуусун ичи таза, акылы тунук, айкөл адам гана каалайт.

Багы ачылар баланы бакыт баарлайт.

Бала бактысы – анын эне-атасы. Эне-атанын бактысыуул – кыздары менен небере-чөбүрөлөрү.

Бакытты издегендей ал буюм эмес, аны белекке бергенге да, алганга да болбойт.

Зуулдатып машина айдагандардын баары эле бактылуу эмес.

Сапарда жүрсөң да үй-бүлөңдү, элинди ойлоп, бейпилдигин тиле. Белек-бечкек сатып алып, аларга кубаныч тартуулоодон өткөн ырахат болобу.

Төгөрөгү төп келишкен адам – бактылуу.

Турмуштун түйүндөрүн чече билген адам зээндүү да, бактылуу да.

Эмгек жамааттын баары тең бактылуу болуусун ичи таза, акылы тунук, айкөл адам гана каалайт.

Үйлөнүп, бактылуу болом десең-түгөй болчу кыздын боюн эмес, оюн сура.

Маңдай териң менен жараткан бактың гана түбөлүктүү болорун унутпаганың утук.

Элге берип, ырыс-кешик тартуулап, элин ыраазы кылган адам-бактылуулардын бактылууусу.

Ар дайым өзүн өстүрүп, айтчу сөзүн ойлоп сүйлөгөн, калыстык менен туруктуулукту пир туткан адам өзүн, үй-бүлөсүн гана ойлобостон, башкаларды да ойлоп бактылуу кылууга далаалаттанган адам-сырттан адам.

Жасалган жумуштан майнап чыкканда гана адамга кубаныч тартуулайт.

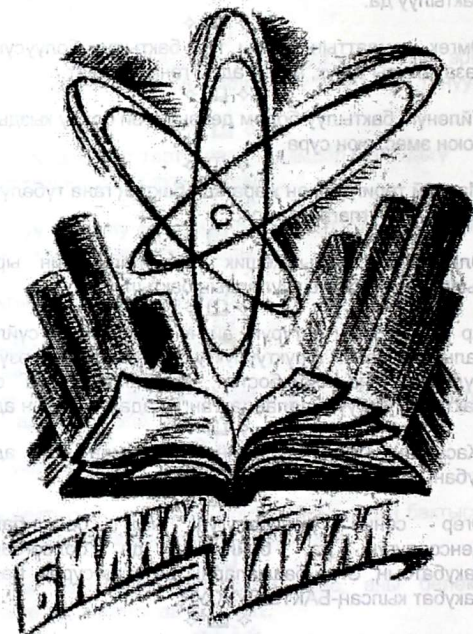
Эгер сенин денсоолугуң чың болсо-байсың. Денсоолугуң да, байлыгың да болсо-бардар-бакубатсың. Эгер башкаларды да алга сүрөп, бардар-бакубат кылсаң-БАКТЫЛУУСУҢ.

Эгер сен өмүрүңдө элиң эскерип суктангандай бир гана эмгек жарата алсаң-бактылууусуң.

БИЛИМ, ИЛИМ

Дененин рахаты – ден соолук, акылдын
рахаты - билимдүүлүк.

Фалес
Грек философу

Фольклор – кыргыз адабиятына жылаажындай
кубулжуп, дене-боюңду балкыткан мукамдуу обон
болуп кызмат өтөй берет.

Турмуш – океан, билим-кеме. Билимге каныккан адам
океандан жай өткөн кеме сымал.

Билимдин эски, жаңысы болбойт; экөөнүн нуру тең
күн сымал сага бирдей тийип, ар кандай шартта сени
кыйынчылыктан куткара аларына беркүндөй ишене
бер.

Көөнө тарыхыбыз күбө болгондой тээ алмустактан
бери адамдардын жарыгы адамга тийип жатканы
айныгыс чындык.

Бул салтты улантуу – бүгүнкү күндүн кечиктирилгис
милдети.

Манас эпосу-кыргыз поэзиясынын анабашы.

Көп окуса – пайда.

Билими тайкы – майда.

Билими тайкы бийликке келсе – элин урууга бөлөт.
Эл бөлүнсө оңобу - өлөт.

Залкарды жараткан зар заман,
Зулумду жараткан сур заман.

Мектепти көркүнө чыгарган - балдар,
Өлкөнү көркүнө чыгарган - залкар.

Пара жыттанган билимден түңүл.

Адамтаануу – башка илимдерге караганда алда-канча
татаал.

Сын – кумдан алтын калпып алгандай эле адабияттын данын пыр-сырлардан ылгап, авторлорго туура жол көрсөткөн кеңешчиси.

Аска-зоо көркү - аркар,
Кеменгер – көркү залкар.

Асыл китеп-сенин жашооңдогу компас.

Аз сөзгө көп ойду батыра алган адам-чыныгы ТАЛАНТ.

Алтын өзүн-өзү тазалайт.

Ар кандай илим амалий (практикалык) ишсиз куру сөз.

Адамдын алган билими турмушта колдоо таап, ордун тапканда гана «Билим сапаты» статусуна ээ болот.

Ар ким ээлеген кызмат абалына карабай, өзүнө өзү дарыгер болууга тийиш.

Жакшы нурун чачат,
Сук болсо-ырыскы качат.

Аз-аздап окуганың – акылга жем салганың,
Окубай калганың – тамакка тузду кем салганың.

Аз сандуу улут билимге умтулбай, патриоттук сезимин мокотуп, тилин да, дилин да унутса, андай улуттун келечеги жок.

Адамга тамак – аш канчалык зарыл болсо, руханий байлык да ошончолук керек. Ансыз өлкөнүн келечегин элестетүүгө мүмкүн эмес.

Акылдуу адам – акылдын оргуштаган булагы. Андай адам менен бир чай кайнам баарлашсаң – жакшы

китеп окугандай делебең козголуп жеңилдене түшөсүң.

Адамдын жасаган эмгектеринен, кагазда жазып калтырган сөздөрүнөн анын кандай инсан экендигинен акыл калчап жаземдебей билип алууга болот.

Адамгерчилик – адамдагы асыл сапат. Ал адамдын мээримдүүлүгү да, акыл-эстүүлүгү да, жөнөкөй кайрымдуулугу да, көөнөрдөс билимдүүлүгү да.

Адамдын коркоктугу – анын билимсиздигинен.

Билимиң күчтүү болсо, тагдыр сени таарынтууга алсыздык кылат, некин билимиң жетишсиз болсо, кодулаганы – кодулаган.

Билимсиз адам көзү туруп көрбөгөн сокурга окшош.

Билидүү болсоң бийиксиң.

Билимдүүлүгүң – тереңдигиң,
Өзүмчүлдүгүң – керендигиң.

Билимдүүлүк – адамды улуу кылат,
Адептүүлүк адамды сулуу кылат.

Билимдүүлүгүң- күчтүүлүгүң
Ал оздурат!
Ыкшоолонгонун-алсыздыгың,
Бул-тоздурат.

Билимдүүнүн жарыгы эли менен өзүнө,
Билимсиздин өз убалы өзүнө.

Билимдүүнүн жарыгы миңге керек,
Бай-көөдөктүн байлыгы кимге керек.

◇ 𐰋 ◇
Билимдин турмушта канчалык зарылдыгын чыныгы билимдүүлөр гана аныктай алышат.

◇ 𐰋 ◇
Билим алууга кайдыгер кароого болбойт, анткени турмушта билим аба менен суу кандай керек болсо, ошондой эле зарыл болот.

◇ 𐰋 ◇
Билим чокуларына тайманбай умтул, анткени билим сенин жашоо тирилигиндеги түгөнгүс кенч, көөнөрбөс байлык, ырыс-кешигиң.

◇ 𐰋 ◇
Билим-белекке берип да, уурдап да, сатып да болбой турган түбөлүктүү байлык.

◇ 𐰋 ◇
Басса-турса байларды кыйнаганы-алардын байлыгы. Байлыкты баалай билгенге акыл-эс, көөнөрбөс БИЛИМ талап кылынат. Билимсиз байлар көөдөктөнүп, тез эле байлыгынан куржалак калышканын өздөрү да баркалбай калышат.

◇ 𐰋 ◇
Билим менен канчалык жакшы куралдансаң, жашооң ошончолук көңүлдүү болот.

◇ 𐰋 ◇
Билим тынымсыз бийиктеп турбаса, өлкөнүн шору кайнаганы кайнаган.

◇ 𐰋 ◇
Билимдүүлөр гана тайманбайт, эч нерседен коркпойт. Бууктурган караңгыда жарык канчалык зарыл болсо, турмушта билим ошончолук керек.

◇ 𐰋 ◇
Даанышмандык-бардык байлыктардын атасы.

◇ 𐰋 ◇
Жакшы адам – жакының,
Жакшы китеп – акылың.

◇ 𐰋 ◇
Жакшы кабар ээсин батыл табар,
Жаман кабар – уу сымал тамчып тамар.

Жакшы ойдун өзүндөн чыкканы – тереңдигиң,
Кепке келбей керсейгениң – кереңдигиң.

Жакшы китепти жанжолдош туткан адам-жакшы адам
болууга далаалаттанган асыл ИНСАН.

Илимий иш жаза баштаганың-
Илим кенин каза баштаганың.

Кайраттуу китепке үңүлөт,
Эрки бош жашоодон түңүлөт.

Китеп окуганга моюн толгоп, качкандар-бейиштен
качканга тете.

Колуна жолдомо берип, жаштарды турмушка
аттандыруучу жай- университет. Агайлары – алардын
алтынга алмашкыс жакын адамдары.

Кайратынан кайтып, карыса да китеп досторунан кол
үзө албагандар-согушта жарадар болуп, душмандан өч
алмайын согуш майданынан кетпеген жоокерге окшойт.

Китепти аздектеп-аспиеттеген адам-сооптуу иштердин
флагманы.

Ким сөз укпаса-ага билим жукпайт.

Китептин зыяндуусу –уулуу кобрадан да кооптуу.

Кеменгер адам кемибейт.

Китеп – бул аккумуляторго окшош. Алсызданып калган
адамдын акылына кубат берип, күчтөнтүп турат.

Китеп – бул акыл-эстин уютку-азыгы.

Көз боеп, илимге калп айтып, коррупцияга батуу –
өлкөнүн өнүгүү жолун бөгөп, муунтканга барабар.

Китеп руханий кенч экендиги менен материалдык
байлыктан өйдө турат, анткени курсагың ток, үстүң
бүтүн болгону менен, китепсиз руханий жактан
жардылансаң, жапайы адамдын кейпин кийип
калмаксың.

Кеменгер адамда адилеттик болбосо, анын
кеменгерлиги кайсы!

Китеп жаратуу – олуялык. Олуя болуу – ар кимдин
шыбагасына туш келе бербейт.

Келечекте уландар менен кыздарга айкын келечекти
ачып берүүчү жаштардын жүрөгүнө жакын жай-билим
очогу – университет.

Китепке баланын кызыгуусун ойготуу – бул мектептин
иши деген ата-энелердин балдарын кандай тагдыр
күтүп жатканын айтпай-ак коелучу.

Китепте мындай делген деп көшөрбөй, өзүңдүн
билимиңе, акыл-эсиңе, турмуштук тажрыйбаңа таянып,
тыянак чыгарганың ийги.

Китепке жанашсаң-
Акылың байыйт,
Руханий жарды адамга жанашсаң-
Эсиң оойт.

Китеп ички дүйнөңдү тазартып, көңүлүңдү көкөлөтүп,
сага баа жеткис руханий байлык, өтөлгөлүү өмүр
тартуулайт.

Китеп барактасаң-
Билимдин эшиги ачылат,
Билим алсаң-
Билимдин нуру чачылат.

Кулак уккандарды түшүнүш үчүн билим талап кылынат.

Китептердин тагдыры да адамдардыкына окшош; алар баалуулугуна карай үч топко бөлүнөт:

- 1) эң жакшы;
- 2) ортозаар;
- 3) начар;

Биринчи тайпага элге аба менен суудай эң пайдалуу, кызыктуу китептер кирет. Китеп ээси ириде аларды көзүнүн карегиндей кастарлап, этият мамиле жасайт. Ал мындай китептерди санаалаштарына гана окууну сунуш кылат.

Экинчи тайпага идеялык мааниси да, автор бутага алган проблемалары да турмушта кадыресе боло жүргөн көнүмүш окуялар. Аларды жоготконго китеп ээси батына албайт, себеби аларга аз эмес акча коротконун танууга болбойт.

Үчүнчү тайпага кунарсыз, «кырып алганга эти жок» «петик»тер. Ойлоп олтуруп аларга кеткен кайран гана каражат деп кейийсиң. Анан тобокелге салып, соодагерлерге бирдеңкелерин ороп сатуу үчүн арзан наркта өткөрүп ийгенге мажбур болушат, убал-сооптон коркпогондору аларды ажатканага иштетип ийгендери болбойт деп кепилдик берүү мүшкүл.

Материалдык жакырчылыкка караганда руханий жакырчылык дүйнөнү титиреткен чагылгандай өзүнүн масштабтуулугу менен кооптуу.

«Мектеп – «Билим очогу» деген сыймыктуу атты аркалаганда гана чыныгы мектеп болуп калат.

Мүдарис шакирдине акыл айтат,
Сасык сөздү бакыл айтат.

Накыл кеп – акыл кеп.

Окуйм деп мектепке барганың-
Караңгыда өзүңө чыйыр салганың,
Шапар тээп окубай калганың-
Карайлап караңгыда калганың.

Окуганың – максатка умтулганың,
Окубаганың – турмуштан утулганың.

Оку десе октос берип, бала кезде баркалбай тентек
кылып, жаштык кезде шапар тээп шалактап билим
албагандын убалы өзүнө, залакасы коомго тиерин
ойлогону оң.

Ой бермети – балдын тазасындай; ою терең, акактай
тунук. Окуган сайын билимдеги көнөмтөң толукталып,
мээңе коргошундай уюйт, маанайың жаркып, көңүлүң
да сергий түшөт.

Педагогиканын негиздери – Кудайдын ыйык
китебинде; аны терең өздөштүрүп изилдеп, элге
жайылтуу – ар бир мусулмандын ыйык парзы.

Руханий жактан жакырдануу – коом үчүн коркунучтуу.

Руханий жактан жакырланган адам- сокурга окшош;
ал бирөөнүн кайгы – кубанычын көрүү мүмкүнчүлүгүнөн
ажыраган болот.

Руханий бай, ички дүйнөсү таза адамдар-эң сулуу
адамдар.

Сабактын илимийлүүлүгүн анын тарбиялык компоненттери менен айкалыштырбаса, сабак максатына жетпейт.

Тарых-бул ЧЫНДЫКТЫ өлкөнүн ЖЕЛЕГИНДЕЙ желбиретип, өз билгенин бербеген көжжал. Ал чындыкты бурмалабай болгонду болгондой калыс чагылдырган СҮРӨТКЕР-НУСКООЧУ.

Турмуш – бул академия, эл-анын угуучулары.

Улуу адамдар гана көрөгөч болушат.

Үйдүн ажарын көркүнө чыгарып турган сансыз эмеректердин ичинен эң баалуусу КИТЕП экендигин моюнга алсак, калыстыктан тайыбайбыз.

Ыр менен музыка – илхамды козгоочу сыйкырдуу ачкыч.

Химия- бул адам баласынын жашоо турмушунун мыйзамы. Аны билбегениң- жашоо тирилигиңди билбегениң.

Өзүн китепкөй көрсөтөм деп китеп сатып алып, аны окубай катып койгон адам өзүнүн руханий душманы.

Сабатсыз балдар-коомдун колкосундагы айыккыс жара.

Билимиң күчтүү болсо-сыйланасың,

Тайкы болсо-кыйналасың.

Турмуш- бул чексиз күрөш; мектеп-уландар менен кыздарды акылы тунук, кыйынчылыктардан тайманбаган кайраттуу күрөшкөр кылып тарбиялоого милдеттүү.

Адамдын ички дүйнөсүн агартып-тазартууда китептен өткөн күчтүү курал жок.

Адам баласын жакшылыкка багыттоочу негизги курал-илим, билим, өнөр.

Ар кандай илим амалий ишсиз курулай сөз.

Билимдүү адам терең, жай аккан дайрага окшош; ою терең, сүйлөгөн сөздөрү да орундуу, ары салмактуу.

Билимдин турмушта канчалык зарылдыгын чыныгы билимдүүлөр гана аныктай алышат.

Билимдүү болгонуң-
Илимдүү болгонуң.

Билимсиз адам көп алданат.

Эмгек менен алган билим-карытпайт,
Эптеп алган билим-жарытпайт.

Адамдар картаюдан жаа бою качышат. Мезгил келсе-жасалма жол менен жашаргандарды оңой эле багынтып алат.

Элдин мүдөөсүн, анын кызыкчылыгын көздөбөгөн эч кандай илим да, билим да, маданият-искусство да, дин да болууга мүмкүн эмес.

Көөнө тарыхыбыз күбө болгондой тээ алмустактан бери адамдын жарыгы адамга тийип келе жатканы айныгыс чындык. Бул салтты улантуу-бүгүнкү күндүн кечиктирилгис талабы.

Атак-даңкы алыстабаган алым-
Илимдеги илмийген залым.

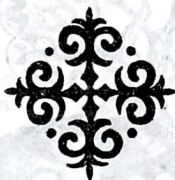
Даанышмандык-бардык байлыктардын атасы.

Китеп –энчиң,
Билим-кенчиң.

Китептин асылы – сенин жашооңдогу компас.

ЖАРАТЫЛЫШ

Эгерде адам жаратылыштын мыйзамына жолтоолук
кылбаса, жаратылыш адамга жолтоолук кылбайт.

А.И.Герцен.

Жаратылыш – береке-кут даарыган ырыс-кешиктүү
мээрбан эне.

Бизди курчап турган айланадагы кооздук – Теңирдин
пенделерине берген белеги. Аны бүлүндүргөнүң – өз
үйүңдү өзүң өрттөгөнүң.

Адамдын каары, жыландын заары жаман.

Жаратылышты жабыркатып койгонубузду
баркалбайбыз да, анын аеосуз кырсыгына удаасы
менен эки жолу кабылсак, оозубуздан келмебиз түшүп,
капа болуп, кайгырып отуруп калабыз.

Жаратылышты эне-атаңды сүйгөндөй сүйө бил, анткени
адам баласынын жашоосу табиятга көп жагынан көз
каранды болуп жатпайбы.

Жаратылыш–март, берешен, бирок ал коргоого муктаж
деп кан какшаса, далысын салып, моюн толгогондор
арабызда арбын. Ээн талаа, эрме чөлдө жол жүрүп
чарчап – чаалыгып, жалгыз байтүп теректин алдында
оргуштап атып чыгып жаткан мөлтүр булакты көрө коюп
кубанычка батканыңды элестетип бак. Саябанда
жыргап отуруп, кашкайган тунук суудан кана ичкен соң
жаратылыш байлыктары колдоого муктаж экенине
ынанбай койбойсуң.

Жаратылышты сүйгөнүң –
Мекениңе күйгөнүң.

Жаманга акыл айтсаң- жакпайт,
Жылан себепсиз чакпайт.

Кар – жамгыр көп-көл көп,
Суу болбосо - чөл көп.

◇ 卍 ◇
Кайберенди аткан болбойт,
Мыйзамсыз куралды каткан болбойт.

◇ 卍 ◇
Элдин чуусу жаман,
Жыландын уусу жаман.

◇ 卍 ◇
Жамгыр суусу-суу,
Болбосо-чуу.

◇ 卍 ◇
Кооздук ар кимди эргитет,
Таза аба көңүлдү сергитет.

◇ 卍 ◇
Кыш узакка созулуп жан бүткөндүн баарын кыйнаса да,
артында күлмүңдөгөн КҮНДҮН ысык ИЛЕБИ менен
жарык НУРУ болорун ойлоп, үмүт оту балбылдап
жанып жеңилдей түшөсүң.

◇ 卍 ◇
Кыш-жаз, жай айларына кам көрүүнүн мезгили.

◇ 卍 ◇
Табийгат-табышмактуу илим; аны билимдүүлөр гана
окуй алышат.

◇ 卍 ◇
Түркүн гүлдөр сатууга майда чыгат,
Сабыр кылып көп сатсаң-пайда чыгат.

◇ 卍 ◇
Чаккандан сары аары жаман,
Кооп туудурган уулуунун баары жаман.

◇ 卍 ◇
Бышкан ой башыңда пайда болот,
Көңүл аччу жакшы мезгил майда болот.

◇ 卍 ◇
Мезгил-мезгили менен тоого чыгып, аны зыяраттап,
жаратылыш байлыктарына кызыкпаган кыргыз-кыргыз
эмес, анткени тоо да мээримдүү, берешен энеге окшош;
тоо балдары энекесинин бөлөндөп койгон түркүн
мөмөлөрүнөн жеп, дары чөптөрүн алып, жанга ырахат
багыштаган мүрөк суусунан ичип, чексиз ыраазы бо-

лору айныгыс чындык. Берешен энекесинин белендеген берекелүү белектерин алып гана тим болбой, анын көйгөйлөрүн көрө билип, кам көрүү-ар бир жарандын инсандык парзы.

Кээде адамдын маанайы абдан пастап, ичине таруу айланбай калганда, сөз канчалык учкул, канаттуу болбосун - суу кечпейт. Мындайда аны жаратылыш койнуна саякат жасатып, көңүлүн көтөрө билсең, тез эле жарпы жазыла түшөт.

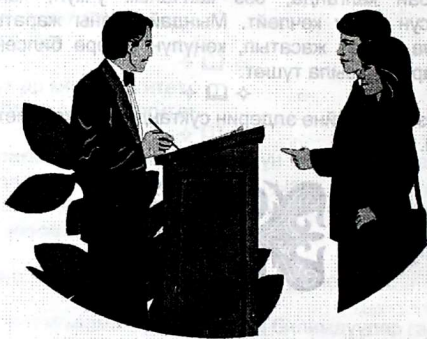

Кыргыз жери дүйнө элдерин суктандырган кереметтүү бейиш.

КЫЗМАТ

«... Сен эл үчүн кызмат кылсаң, эл сен үчүн кызмат кылат. Жакшылык жерге жатпайт, жамандык элге батпайт.

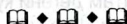
**Р.У. Эмерсон
Америка философу**

Класска жаңыдан кирген мугалим-окуучуларына жомоктогу сыйкырчыдай туюлат.

Китепканачы – балдарына энелик мээримин төккөндөй эле китепти жанындай сүйүп, аяр мамиле кылган мээримдүү ИНСАН.

Эстеликке калтырган сүрөтүң-сенин КҮЗГҮҢ; сенин өмүр бою жасаган иштериндеги оош-кыйыштарыңды акыл таразасынан өткөрүүгө үндөйт; сооптуу иштериң басымдуулук кылса-«Арты кайрымдуу болсун!» деп эрксизден көзгө жаш тегеренсе-өмүрүңдүн өтөлгөлүү өткөнү. Анын тескеринче көңүл иренжитип, ыплас иштериң басымдуулук кылса-сүрөттөгү элесиң эмне болорун элестетип бак.

Чаласабат мугалим – чабал мугалим.

Көмүр кенин шахтер казат,
Билим кенин-мугалим казат.

Мугалимдин сабагы жакшы,
Айкөлдүн кабагы жакшы.

Укукчу болсоң – калыс бол.
Арам иштен алыс бол.

Чыныгы акын ырына калп айтмак түгүл, кулдай иштеп берет.

Өз окуучуларына МЕКЕНИНЕ сүйүү сезимин ойгото алган мугалим-бактылуу.

Эл – гений. Жазуучулар анын УРПАКТАРЫ.

Окуу куралдарынан башка китеби жок мугалимдин кандай адис экендигин саймедиреп отуруунун зарылдыгы деле жоктур.

Мугалимдин окуучуларына МЭЭРИМИ болбой өз ишинен ИЙГИЛИК жаратам дегени куру кыял.

Мугалим өлкөнүн КЕЛЕЧЕК эзлерин тарбиялап жаткандыгын жүрөктүн дал өзүнө түйүп алгандай билүүгө тийиш.

Ар тараптуу камкордукка бөлөнгөн мугалимдер өлкөнүн желөп-таянган бийик тоосу.

Билим берүү мекемелеринде чыныгы билимдүүлөр гана коркпой иштей алышат.

Бийлик бутактарында жердешчилик, паракордук, тууганчылык илдеттеринен арылмайын, өлкөнүн келечеги жок.

Билим саяпкери-мугалим.

Жакшы мугалим-
Жакшылыктын үрөнүн себет,
Чабал мугалим-
Ыкшоолонуп ырыскысын тебет.

Мугалим – кум арасынан алтынын калпып, илимге ачкыч жасап, шакирттерине белек деп берген улуу Инсан.

Карапайым, адеп-ахлактуу жүрүм-турумга эгедер мугалим балдарга мээримин төгүп, коркутуп-үркүтпөй жылуу-жумшак сөзү менен таалим-тарбия берсе, алчыныгы устат тарбиячы.

Мугалим – башкалардан өзүнүн терең билими, жогорку адеп-ахлагы менен айырмаланган, турмуштук тажрыйбага бай, балдарды жанындай сүйгөн айкөл адам.

Мугалимге өзүнүн кесибин мыкты билүү жетишсиз; аны Теңир берген чебер-чечендик шыгы болмоюн аны мыкты мугалим деп атоого мүмкүн эмес.

Сүрөтчүлөрдүн чыгармаларын мугалим окуучуларына түшүнө билүүгө үйрөтпөсө, келечектин ээлери кооздукту түшүнбөгөн чоогоол, жапайы болушпайт деп кепилдик берүү кыйын.

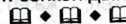
Окугандан эринген мугалим- өзүнүн аскердик бөлүгүнөн адашып, башка бөлүккө түшүп калган жоокердей.

Сабак – бул мугалимдин педагогикалык чыгармасы.

Жакшылыктын үрөнүн сепкен дыйкан-МУГАЛИМ.

Сөздүн азы жакшы,

Сүйлөгөнгө дагы жакшы.

Сырткы формасы назария боюнча ийине келтире шөкөттөлүп жазылган ырдын жасалма гүлдөн айырмасы кайсы.

Тынымсыз окуп, өз билимин өркүндөтүп турбаса, андай мугалимдин начар окуучудан айырмасы жок.

Бата алган айыгат,

Ак данек өнүп жаңырат.

Дарыгер Кудай колдогон алтын колдуу асыл адам; ал адам дениндеги жан сыздаткан ооруну изилдеп-таап, айыктырган улуу Инсан.

Дарыгер адам денесинин зирек да, сергек да сакчысы.

Дарыгердин кесиби жароокер айымдай; изденип иштебеген дарыгер аялын сүйүп аздектей албаган мээримсиз атадай.

Жаш адис иштеп жүрүп такшалат,
Сабыр кылса- маянаны жакшы алат.

Жакшы акын жаман ырды жазбайт,
Кен чыкпаса, кенчилер жерди казбайт.

Жакырчылык менен кедейлик, жалкоолук менен ыкшоолук бири-бирине дос, жолдош, бир тууган.

Жазуучунун жараткан эмгектери анын артында калтырган дүйүм багы.

Жазуучу - тозоку адам. Ага берилген жандын жыргалынан кууралы көп; жазат, окуйт анан сызат. Кайрадан көчүрөт, дагы окуйт, оңдойт, анан көчүрөт, кайрадан сызып, дагы жазат...

Жакшыга жанашып кошулганың-утканың,
Ыйман ынтымакка келбей ыдыратканың-
Ыйманыңды жутканың.

Ишкер-үй бүлөнүн өчпөс шам-чырагы.

Ишкерлер-жакырчылык менен кедейчиликтин дарыгерлери.

Илдет чалган алсыз адамдардын өмүрүн сакташ үчүн жан үрөп күрөшкөн дарыгерден оорукананы эрте – кеч акмалаган Ажал да айбыгат.

Оорулуулар үчүн дарыгер – Кудай, ал эми мэрбан эже анын колдоочусу болуп туюлуп, үмүт байлашса – аларыңдын көңүл оорутуп, жүрөк сыздаткан оройлугу, кишини түңүлткөн түркөйлүгү ооруга кошул-ташыл болуп ырбатып, о дүйнө сапар тарттырып кетиргени кандай кейиштүү.

Сабатсыз окуучулар кайдан чыгат? деген суроого алыстан жооп издөөнүн кереги жок; алар ошол эле мектептердеги чала сабат мугалимдердин бышпаган жемиши.

Чала сабат мугалимдер коом үчүн кооптуу; алар өздөрү жакшы билбеген нерселерди окуучуларына балп эттире айтып ийишип, өлкөгө жалаң «мунжу» - маңкурттарды даярдап чыгарышат.

Чыныгы дарыгер – врач – аркалаган азаптуу да, сыймыктуу да кесибин аздектеген мээримдүү, ары боорукер адам болот.

Эмгек акысын кызматкер албай туруп, анын макулдугусуз маянасына кимде-ким суук колун салса, кызматкерлердин бала-бакырасынын ырыскысын кыйган болот. Мындайлардын күнөөсү кечиримсиз.

Сабак- бул мугалимдин жүзүн көрсөтүүчү акыл эмгеги; ошондуктан ал оригиналдуу болгону кажет. Ошондо сабак окуучулар үчүн гана эмес, мугалимдин өзү үчүн да пайдалуу, ары кызыктуу болуп калбастан аны жаңы – жаңы ийгиликтерди жаратууга шыктандыраары туурулуу иш.

МАМЛЕКЕТТҮҮЛҮК

Мыйзам өкмөткө, өкмөт элге буйрук берет. Демек өкмөт тилдүү мыйзам, а мыйзам-тилсиз өкмөт, экөө тең элден чыгып, элди башкарууга тийиш.

Цицерон

Өлкөңө кайдыгерлигиң –
Өзүңө кайдыгерлигиң.

Кыргыз жергесинде жашаган кыргыздын жакыр
жашоого укугу жок!

Коомдун оорусу коркунучтуу! Ал коомдун өзүнө гана
эмес, бүткүл элдин тагдырына кооп туудурат.

Өлкөнүн жерин сатканың – элин сатканың.

АДИЛЕТТИКТИ чыдамсыздык менен күтүп, үмүт үзбөй
аны «адилеттик үйүнөн» (соттон) таппай колундагы
этияттаган идишиң түшүп быт-чыты чыккандай уйку
бетин көрбөй сарсанаага батып, убакыт коротуп келип,
көңүлүң чөгүп, жашоодон түңүлгөнүңдү билген жан
барбы?

Юристар сайдын ташындай көп өлкөдө коррупция «көз
жоосун алгандай гүлдөп» атса, юристар коррупциянын
багбандыры-го деген ойго чарпылбай койбойсуң.

Укукчу болсоң калыс бол,
Арам ойдон алыс бол.

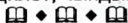
Суу жүрөк укукчулар гана чындыктан коркушуп,
мыйзамды буйтап өтүшөт.

Мамлекеттик кызматта иштегендер текеберлик менен
кээде чыгармачыл инсандарга кайдыгер карашып,
аларды кенебей, бучкагына теңебей калган учурлары
аз эмес. Эгер алар эс токтотуп терең ойлонгондо
өздөрүнүн кетирген кемчиликтерин түшүнүшүп,
мамилесин кескин өзгөртүшмөк.

Мыйзамды бузуу – наадандык.

Укук коргоочулар – адилет, чындыкты колдоочулар.

Ыйыктардын ыйыгы эсептелген Мыйзамды укукчулар коргомок түгүл тебелеп-тепсеп, баркын кетирсе, андайларды Кудай кечирбейт.

Ыйык мыйзамды бузган укук коргоочу өз үйүн өзү өрттөгөн тентекке окшойт.

Юристар өздөрүн «тарбиячы» деген ыйык, ары жооптуу милдетин унутпаганы утук.

«Элимдин укугун коргойм»-деп ак дилинен ант ичип, акырындап айнып, кылмыш тобуна кошулуп, элинин укугун коргомок түгүл, аны кордогондордун жасаган кылмышын абийир соту кечирбейт.

Чындыкты чыркыратышып, адилетсиздик кылгандардын басымдуусу – укук коргоочулар.

Азыркы жашоо - тирилигибиздин деңгээли элдин акыл-эсинин жыйындысы.

Адилеттик, тартип өкүм сүрбөсө өлкөбүздө, Андай өлкө өнүкпөйт, кулайт жарга.

Аруу тилек менен наабай камыр жууруп, нан бышырат. Анын максаты: «Нанымды элим жыргап жеп, курсагы ток болсун, кайгы – капасы жок болсун».

Тигүүчүнүн ой – максаты да бийик: «Мен тиккен кийимдеримди элим кийип, кыштын чилдесинде суукка чалынбай жылуу – жумшак жүрсүн».

Куруучу: «Кооз үйлөр көп болсо, айылымдын ажары ачылып, элим кенен, жарык үйлөрдө куунап – жыргап жашаса» деп тилейт.

Дарыгер – фармацевттер дары чөптөрдөн оорулууларга ичирип – илдет айдоонун аракетинде.

Ал эми аскердик заводдо кооз, адамды атканга ыңгайлуу тапанча — автоматтар менен ок — даарыларды, ар түрдүү жардыргыч заттарды даярдап жаткан көркоолордун максаты-жазыксыз элдин канын төгүп, ымыркай наристелердин өмүрүнө забын болуучу куралдарды жаратуубу? Алар эмне жасап жаткандарын өздөрү ойлошту бекен? Алардын мындай жосунсуз жоруктарын Кудай кечирер бекен? Наабайчынын даамдуу нанын жеп, тигүүчүнүн жылуу-жумшак кийимин кийип, куруучу-усталардын жарык, жылуу үйлөрүндө жашап, илдет чалып, сыркоологондо дарыгерлердин колунан шыпаа таап, элине жасаган жакшылыгы ушулбу көркоолордун?! Акыл калчап ойлоп, дүйнө жүзүндөгү кесиптештерине кайрылса кантет-ыя?

Балдар адабиятына камкордук-балдарга көрүлгөн камкордуктун КҮЗГҮСҮ.

Балдар — биздин келечек,
Камкордукка бөлөйлүк,
Анткорлонбой карызды-
Тезирээк үзүп төлөйлүк.

Бийликтегилерди «сен улуусуң, сага тең келер ким бар» деп жерге-сууга тийгизбей мактай берсең, калк айтса, калп айтпайт, чын эле ошондой экемин деп көбө баштайт.

Бабалардан накыл кептер калган экен,
Ыдыратып ынтымакты кыргыздардын
Жоо болуп бири-бирине
Жоолашканы жалган экен.

Берээни болбой эл болбойт,
Асылы болбой жер болбойт.

Бүлүнтүп ырыскыны кыйган жаман,
Мыйзамды сыйлап туу туткан- аман

Бабалардын каада-салттары-кыргыздарды
кыргыз кылып турган негизги курал.

Дүйнөлүк цивилизациянын трагедиясы – адамзаттын
жашоо тирилигинде кесирлүү кесепеттер менен
күрөшүүдөгү алсыздыгы.

Жаштардын камын көргөндөр-
Келечектин айкын жагын сезгендер.

«Жалпыбыздын үйүбүздү» жалпыбыз бекемдеп,
урпактар үчүн урабай тургандай түбөлүктүү болуусуна
кам көрүүбүз кажет.

Жан үрөп иштебей жан багып жаткандар коомдун
колкосундага мите-курт.

Жер соорусу- ордоолуу Ош,
Өнүксүн өлкөм десең-
Салымыңды кош.

Илим жана искусство ишмерлери, акын-жазуучулар
адамзат алдында кечиримсиз кемчилигин моюндарына
алуулары кажет; алар чыгармачылык илхам менен
канчалык эргип чымыркана иштешпесин, өздөрүнүн
күйөрмандарына жараткан чыгармаларынын сан
жагынан да, сапат жагынан да сигарет тартып, анын
«кайталангыс ырахатына» баткан чегүүчүлөрдүн
алдында суу кечпей калгандыгында.

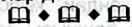
Кен-Кудайдын сүйгөн элине гана чанда берилчү белеги.
Арийне, ал ошол бактылуу элдин гана жыргалчылыгына
кызмат кылуусу кажет.

Ким «демократия», «цивилизация» сөздөрүнүн маани-маңызын жеткиликтүү түшүнө албаса, эне-атасы эмес, эли менен кошо өзү да олуттуу зыян тартып каларын ойлогону оң.

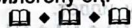
Катуу корккондо улуулар да сатылышат.

Кара тумандай каптап келе жаткан ааламдашуу УЛУТТУН улуттугун унуткартып, маңкуртка айландыруудан да кайра тартпайт; ошондуктан ал улуттун нарк-насилин: АБИЙИРДҮҮЛҮК менен АДЕП-АХЛАККА НАМЫС менен ЫЙМАНГА так түшүрүүгө жол бербөөгө тийиш.

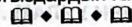
Канткен менен жамандыкты өз колу менен жасагандар жазасыз калбоосун ойлогону оң.

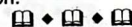
Көрегөчтүк касиет болсо журт башыда, Өлкөсү өнүп-өсүп гүлдөй берет.

Кыргыздарды кыргыз кылуу-бабалардын каада-салтын сактаган нарктуу кыргыздардын гана колунан келет.

Майрам болсо белек көп, Салтанатта желек көп.

Мамлекеттик чек ара маселеси – ыйыктардын ыйыгы. Ошондуктан аны урпактардан уялбагандай деңгээлде оң чечкенге не жетсин.

Мамлекет башчысы өлкөнүн байлыгын чачып-тоносо, өз үйүн өзү тоногон аракечке окшойт. Кудайдын ыйык китебин бетине кармап ант ичип, айкөл Манастын атын атап «колдой көр, Кудай» деп сыйынып кудуңдап, анан элине чыккынчылык кылса, андайды Мекени кечирбейт, Манас атанын арбагы урат.

Мамлекет-эл менен кошо сен да орун-очок алып отурган чоң кеме. Кемең болжогон жерге эсен-соо жетишин каалап, Теңирден тилегениң-мамлекет башчысына оомат каалаганың. Бейбаштанып капитан менен рулевойго асылып, кемени айдаганга бут тосуп бүйүрүн кызытсаң, кандай кырсыкка кабыларыңды элестетип бак. Өлкө башчысы менен бир максатты көздөп, ага колкабыш кылсаң-өлкөң кубаттуу, өзүң бала-бакыраң менен тынч, бардар жашоонду ойлой жүргөнүң оң.

Кыргыз жери – буталуу,
Данакер сөзү - нускалуу.

Мекенге кызмат кылуу – милдет,
Коркоктук-коркунучтуу илдет.

Журт башчынын жер сатканы – жерине кошуп элин. өз өлкөсүн сатканы.

МЕН УЯЛАМ...

Мен уялам...

Мен эмнеден уялам?

Ар беш жылда бир көрүнүп эл көзүнө

Элим деп эбедейи эзиллип...

Арданбай эл аралап, аш-той берип

Уялбаган убадасыз депутаттан арданамын,

абдан катуу уялам...

Мен уялам...

Мен эмнеден уялам?

Кошулуп шайлоонун шайтан оюнуна

Таймашып, жоо жеңген жоокер сымал
канмайдаңда

Жеңишке жетишип,

Колуна депутаттык мандат алып
Сессияга катышканга чолоосу жок
Депутаттан арданамын, абдан катуу уялам...

Өлкөдө элди акча тескеп калганда адам укугу
тебеленип – тепселип, укукчулардын астейдил аракети
шоона эшпейт.

Өлкө башчысы – Кудайдын көлөкөсү; ага шек
келтиргендик – Кудайды сыйлабагандык.

Өлкөнү акыл менен башкарат; мамлекет башкарууга
акылдын чабалдык кылышы – элдин бөлүнүп –
жарылып, ынтымак – ырк кетип, согуштун чыгуусуна
себепчи болот.

Өндүрүштү өнүктүрүү - өлкөнү өнүктүрүү.

Өлкөнүн башына түшкөн оор кайгы-капасын өзүнүн
башына түшкөн жекече кайгы-муңу деп эсептебеген
жазуучуну жазуучу деп айтыш мындай турсун, өлкөнүн
катардагы жараны деп атоого да тил күрмөлбөйт.

Өлкөнүн ишин акылдашпай чечүү-кооп туудурат.

Өлкөнүн күчтүүлүгү элинин саны менен эмес, анын
билимдүүлүгү, аң-сезимдүүлүгү менен өлчөнөт.

Өлкөнүн келечек тагдыры-мамлекеттин Конституциясы.
Ал мамлекеттик тилде жазылбаса-толук кандуу
Конституция боло албайт.

Өлкөсү жакырдын-эли бакыр.

Өлкө башчысынын көңүлүнө адилеттүүлүк менен абийирдүүлүк уяласа-эл башына бак конот.

Өлкө жылдан -жылга өнүгөт,
Эл-барга-жокко көнүгөт.

Согуш-бул дүйнөлүк жамияттын үрөйүн учурган эң коркунучтуу алаамат. Ал-элдердин кургабаган көз жашы, азап-тозогу, кара тумандай каптаган кайгы-муңу, пендезатты алсыраткан пенденин өзү ойлоп тапкан шумдугу. Согуш-акыйкатсыз, кайырсыз. Кудайдын жаратман жол-жосунун кордогон түбүнөн арам нерсе. Аны эч болтурбай коюунун айла-амалын адамзат алигече таба элек көйгөй бойдон калууда.

Теңирим элине ак кызмат өтөсүн деп, аруу тилек менен сага ченемсиз акыл – эс, шык – жөндөм берсе, сен аныңды элдин кызыкчылыгына карама-каршы коюп жүргүзгөн кесирлүү иштериң кечиримсиз.

Жазуучу – руханий байлык жаратып, элине тартуулаган ыйманы ысык ИНСАН.

Террорист-экстремисттердин жүзү да, дини да, мекени да жок, а түгүл, Кудайды тааныбаган, сандырак сакалчандар. Сакалын сыйлап, сөзүн уксаң- андай сакал эчкилерде дале бар-го?...

Улут деген улуу сөз, улут-элдин сыймыгы, ар-намысы. Улутта ынтымак, биримдик болмоюн ал элдин келечеги болбойт.

Эгемендүүлүгүң – эркиндигиң,
Күнкорлугуң – күндүгүң.

Улутчул болбой мекенчил болуу - мүшкүл.

Элге массалык кыргын келтирүүчү коркунучтуу куралды башкарган башкы командирде – энеден өткөн МЭЭРИМДҮҮЛҮК менен сагызгандан сак КЫРААКЫЛЫК, ЧЫДАМКАЙЛЫК менен бүркүттөй АЛГЫРЛЫК арстандай АЙБАТТУУЛУК менен ТУРУКТУУЛУК, КАТААЛДЫК мүнөздөр ширелишкен болуусу керек.

Элге рух багыштаган калемгерлер коомдогу эбегейсиз зор күч. Касиеттүү ошол ыйык адамдардын кара кылды как жарган калыстыктан тайыганы – айныганы. Аны эл эмес, Кудай да кечирбейт.

Эр жигиттин сыйлыктары жүрөгүнүн тушунда-
Ал адамдын адамдыгы ушунда.

Элине ак кызмат кылуу – эрдин иши,
Айкөлдүн ак эмгегин баалоо – элдин иши.

Эгемендүүнү эр дейт,
Күнкордукту жер дейт.

Эгемен элдин эркеги эптүү,
Кыздары-септүү.

Эгемендүүлүгүң-эркиндигиң.

Эгемен өлкө-эл бактысы.

Эгемен болсоң-токсуң,
Күнкөр болсоң- жоксуң.

Элин дүрбөтүп, өлкөнүн тынчын кетирип, уялбай –
этпей тили менен дили, ал тургай дини да чоочун бөтөн

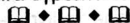
эл, бөтөн жерде өзүнүн жанын жыргалын көздөп жашап
аткандарды кандай атуул экендигин айтпай-ак коелучу.

«Элим менен, эл үчүн» деп ураан чакырып,
элинин кашыктап жыйнаган бар байлыгын чакалап
чачып, талатып-тонотуп, ырысын кыйып жакырлантып
алып кедейчиликти кыскартуу максатын көздөп, элине
жетик жетекчи көрүнүп, алга сүрөп, тил эмизип качып
кетсе- андай ажо элинин, жеринин түбөлүктүү
каргышына калат. Андайды касиеттүү Ала-Тоосу
кечирбейт!

Эл үчүн эр жигит күчүн үрөйт,
Элим деп, элин ал алга сүрөйт.

Эр-жигиттин элге берер белеги бар,
Кыргызымдын сыймыктанар желеги бар.

МЕКЕН

*Мекенимдин быкшып-чыккан
түтүнү бал жыттанат.*

А.С.Грибоедов

МЕКЕН деп, КЫРГЫЗ деп ЖҮРӨК КАКПАСА ...

МЕКЕН-бул сенин ЭНЕ-АТАҢ, эчендеген кылымдарды арыткан КЫРГЫЗЫҢ, үй-бүлөң.

МЕКЕН-бул сенин ЭНЕ-ТИЛИҢ, анан калса киндик каның тамган, кайгы-капа эмне экенин билбеген бактылуу балалыгың өткөн сенин ЖЕРИҢ-МИСИРИҢ.

МЕКЕН-бул сенин КЫРГЫЗ деген уюткулуу улутуң, тууган-туушкандарың, жоро-жолдошторуң, аскачокулары көк мелжиген Алатоолоруң менен кооздугу көз арзыткан жаратылышка бай, абасы дене-бойду балкыткан мал киндиктүү жергең.

Мусапыр кейпин кийип, жер которуп, бөтөн эл, бөтөн жерди байырлап жүрсөң, өз элиңди-Атамекениңди саматып-сагынткан айыл-кыштагың. Булардын бардыгы-сенин ЫЙЫК Атажуртуң. Мындан өткөн ыйык жок, замандаш! Тагыраак айтканда МЕКЕН эненин дал өзүндөй КЫМБАТ экенин эсте. Анткени МЕКЕН дегениң энелердин да МЕКЕНИ, жөлөнүп таянар бийиги. Акыл калчап ойлоп көрсөң, АТАМЕКЕН, АТАЖУРТ деп калганы да ошондон улам.

Ким сыймыктануу менен өзүн КЫРГЫЗМЫН, КЫРГЫЗСТАНДЫКМЫН десе-ал күнөстүү өлкөбүздүн карыш жерин ыйык сезип, бейиш жыттанган кереметтүү кыргыз жергесин эне-атасын сыйлагандай кадырлап-кастарлайт. Адам баласынын дене-боюн балкыткан МЕКЕНДИН жанга жагымдуу мүрөк суусу менен көңүл сергитип, өмүргө өмүр жасаткан ТАЗА АБАСЫН булганышына жол бербейт.

МАНАС бабабыз байырлаган Атамекенибиздин КЕЛЕЧЕГИН ойлогон, анын тагдырына кайдыгер эмес ар бир жаран КЫРГЫЗДЫН каада-салтынын эң бир асыл улуулугун ЭНЕ-АТАСЫН кастарлагандай кадырлап-кастарлайт.

МЕКЕН үчүн, анын берешен-март, жөнтөк, КЫРГЫЗ эли үчүн эмне жумуш жасадым, анын өнүгүп-

өсүүсү үчүн, бак-таалайлуу жашоосу үчүн эмне кылышым керек деген соболду ар ким өзүнө өзү узатып, оң жооп табуусу КЫРГЫЗ жергесин мекендеген ар бир жарандан олуттуу талап кылуусу кажет. Мына ошондо гана ата-бабаларыбыз байырлап келген АТАМЕКЕНИБИЗДИН ажары ачылып, кулпуруп турмак. Аттиң-ай десең!

Кыдыр колдогон кең МЕКЕНИБИЗ кен байлыктарга бай өлкө. ТЕҢИРИМ кыргыздардын пейилин башындагы КАЛПАГЫНДАЙ ак, айкөл, каада-салтын аздектеп-аспиеттеп муундан-муунга өз жанындай сактап келген жөнтөк, берешен-жоомарт эл кылып жараткан. Сыйлуу коногу келсе, аны эне-атасынан кем көрбөй урмат-сый көрсөткөнүнөн улам аларды ЫРЫС-КЕШИККЕ карк кылып ЗОБОЛОСУН бийиктетип койгону да айныгыс чындык.

Күнөстүү КЫРГЫЗ жергесин түпкү кыргыз эли менен катар тээ алмустактан бери карай байырлап келген түрдүү улуттардын өкүлдөрү коюн-колтук алышып жашап келе жаткандыктарын айтпаса КАЛЫСТЫК болбос.

ЖЕР-ЭНЕБИЗ, анын кайталангыс кооз жаратылышы өзүнүн ченемсиз байлыктарын ЫЙЫК жергебизди мекендеген ар бир жаранга (улуту менен карманган динине, расасына, каада-салттарына карабай) МАРТТЫК менен тартуулап келгенин кантип танууга болсун?!

Күнөстүү өлкөбүздүн даам-тузун татып туруп өлкөнүн, анын ТҮПКҮ элинин абийирине шек келтирүү барып турган наадандык экендигин көп улуттуу өлкөбүздүн ар бир атуулу эстегени эп.

ТЭЭ алмустактан бери карай биздин Бакай аталардай байманалуу карыларыбыз кадырлап-кастарлап келишкен ыйык ЫНТЫМАК-ЫРАШКЕРЛИКТИ өлкөбүздүн ЖЕЛЕГИНДЕЙ желбиретип жанаша жашап, Кыргыз жыттанган, анын кең пейили менен каада-салты жыттанган, учу-кыйырына көз шаасы жетпеген кең

МЕКЕНИБИЗ-Кыргызстандын арчасы менен жаңагы,
кокту-колоту менен бийик аска-зоолору Адам өмүрүнө-
өмүр кошкон жанга жагымдуу мүрөк суусу менен
КЕЛЕЧЕГИНЕН үмүт байлаткан сансыз кен байлыктары
жалпы КЫРГЫЗСТАНДЫКТАРГА таандык экендиктерин
унутпаганыбыз утук.

Ободо сыбызгыган кыргыздын арген үндүү
мунайым, ары мукам ыр-күүлөрүн жалпыбыз коштоп,
МЕКЕНИБИЗДИ ак дилден сүйүү менен анын
ЗОБОЛОСУН бийиктетишибиз кажет, айланайын
МЕКЕНДЕШТЕРИМ!

Эгерим кимде ким жогоруда сыпатталган ЫЙЫК
МЕКЕНИБИЗГЕ шек келтирсе, санына санак жеткис
кылымдарды карыткан КЫРГЫЗДЫН тузу урат!
Андайды кара кылды как жарган калыс КЫРГЫЗ ЭЛИ
кечирбейт!

Адилеттүү, чынчыл журт башчыны эли коргоп да,
колдоп да алары шексиз.

Жалаакор анткорлонуп сөздөн танат,
Эр жигит элин сүйүп күйүп жанат.

Эгемен өлкөдө БУРУЛУШ болот,
Аскасы көк тиреген КУРУЛУШ болот.

Ден соолукту чыңда, бекемдегин,
Бассаң-турсаң сүйөмүн, МЕКЕН дегин.

Башка элдин тилин, маданияты менен адабияты
канчалык сүйсөң да өз тилиң алтынга алмашкыс
экендигин унутпаганың утук.

Ата-Журт чеги ыраак болот,
Мекенин сүйгөн кыраакы болот.

Өнүгө бер өсө бер, эгемен элим кыргызым,
Нурун чачып жадырап турсун жылдызың.

Алатоосун мекендеп жашайт кыргыз,
Кубангандай асманда жайнайт жылдыз.

Билими күчтүүлөрдүн акылы да билегиндей күчтүү
болгондо өлкөбүз жакырчылыкты эчак багынтып,
өнүгүүнүн өр жолуна чыкмак.

Бийликке чыныгы **БИЛИМДҮҮЛӨР** келсе-элдин
БАКТЫСЫ.

Жоону жеңген жоокер душманды бириндетпейт,
Дасыккан дарыгер жаратты ириндетпейт.

Денсоолукту чыңда, бекемдегин,
Бассаң-турсаң «аздектейм, **МЕКЕН!**» дегин.

Жер – Эне да энелерге окшош; март, берешен, анан
кечиримдүү. Аны аздектеп асырасаң, тойдура
азыктандырсаң, мээнетиндин акыбети беш эселеп
кайтарына кепилдигим бар.

Журт башчынын сүрүнөн, сезимталдыгы менен
көрөгөчтүгүнөн толкуган элдин ызы-чуусу тып басылат.

Жандай көргөн март, берешен элимди,
Жатка бербейм бир да карыш жеримди.

Жоокерде темирдей эрк менен мамыктай жумшак
мээрим ширелишкенде, армия элдин чыныгы ишеним-
дүү коргоочусу болуп каларына күмөн саноого болбойт.

Карааныңан кагылайын, Мекеним,
Сезбептирмин чөбүң кымбат экенин.

Күйүп – жанып, Мекеним деп
Конуп - көчүп жүрөсүң.
Мекенимдин тал – чыбыгын

Алдырбайм душманга деп
Сынагансып ууртуңан күлөсүң.

Колуна калем кармаган адабият майданынын
жоокерлери – Атамекендин чыныгы патриот –
жарандары. Зарыл болгондо алар буйдалбай калемин
куралга алмаштырып, өздөрү ыйык деп эсептеген
Атажуртту алтын топурагын коргоо үчүн токтоосуз
согуш майданына аттанышат.

Күзөттө туруп-
Уйку бетин көрбөгөнүң-
Мекениңдин бир тал чөбүн
Душманга ыраа көрбөгөнүң.

Кут даарыган кыргыз жергеси бейиштин төрү сымал
дүйнөдө сейрек кездешүүчү КЕРЕМЕТ дүйнө.

Кыргыздын сыйынар-сыймыгы- Алай менен,
Челектин тешигин бүтөө- калай менен.

Керсейген көркоолордун МЕКЕНИНЕ күйүмдүүлүгү
быкшыган оттой.

Кыргыздын бал кымызы жайда болот,
Ичкен соң баалуу ой пайда болот.

Мамлекеттин каны да, жаны да МЫЙЗАМ.

Мекениңе күйгөнүң –
Элиңди өтө сүйгөнүң.

Мекенин, элин жериген эр-эр эмес.

Мекен-бул сенин эне-атаң, эне тилиң,
көөнөрбөс тарыхы бар кыргызың.

Мекен, эл, жер чынжырга окшош; анын бирин экинчисинен бөлүп кароого мүмкүн эмес.

Мекеним деп күйгөнүң – элим деп күйгөнүң, жерим деп күйгөнүң, Атажуртум деп күйгөнүң.

Мыктылардын мыктысы чыгаан мугалимдер. Алар өлкөнүн алтын фондусу.

Мекеним менен АМАНМЫН,
Башка өлкөдө-ЖАМАНМЫН.

Ордолуу Ош – Бейиш,
Оштон кетүү - кейиш.

Өз өлкөсүнүн элине, Мекенине кызматы сиңген адам гана эли менен Мекенинин муктаждыктарын жакшы түшүнөт.

Өзүңдүн ден соолугунду чындаганың - өз Мекениңди ойлоп, аны коргоо үчүн байлыгына байлык кошконуң.

Өлкөдө өндүрүш өнүкпөй, керектөөчүлүк ролду гана аткарган мамлекетте илим да, маданият да өнүкпөйт.

Өлкө башчысынын мүнөзү шайыр, кабагы чайыттай ачык, сылык-сыпаа, ары кечиримдүү болсо - андай журт башчыда кек болбойт.

Спортту жанындай сүйгөн спортчулар – Атажурттун ишенимдүү коргоочулары.

Мекен – бул сенин эне-атаң, эне тилиң, көөнөрбөс тарыхы бар кыргызың.

Түштүк- түндүк деп
Бөлүнгөндү койсок экен,

Ынтымакты ыдыратпай

Кечендетпей кемчиликти жойсок экен...

Эр жигит элин баштайт,

Коркок баштабайт – таштайт.

Улуттук адабият-бул улут, анын тили жана маданияты.

Адабият болмоюн маданият да, тил да жок.

Убадага бек туруу-

Эркектин иши,

Табышка кулак төшөө-

Сергектин иши.

Убадаңда турбасаң-эсиң чыгат,

Элдин каарына калсаң-песиң чыгат.

Чыгаан уулун эл тандайт,

Үмүт байлап, аны жаңдайт.

Чыныгы эрдик жасалганда аны жасаган жоокер муну менин ордумда болсо, ар кандай жоокер жасамак деп таң калат.

Ынтымактуу биз байыркы элбиз,

Көп улуттуу Ата-Журтка белбиз.

Эр жигит элин ойлойт,

Ар ким ооруган жерин ойлойт.

Элим деген эрдин пейили кең болот,

Теңиримдин элчиси менен тең болот.

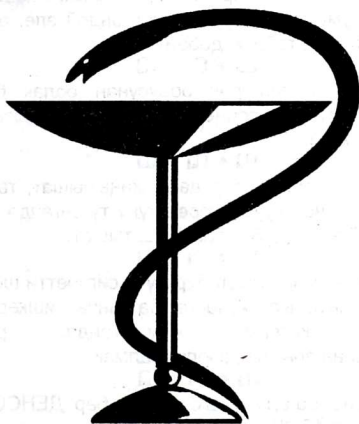

Элин сүйгөн-эл аралайт,

Наадан-эл жүрөгүн жаралайт.

ДЕН СОЛУК

Мен билген жалгыз гана сулуулук – бул ден соолук.

Гейне.

Ажал алдында баары: падышаң менен кино жылдыздарың да, чыгаан спортчуларың менен сулуу периштелериң да - алсыз.

Ар кимдин жаны өзүнө ширин, аны эч ким, эч качан кыйнагысы келбейт.

Кимдин ден соолугу чың болсо -
Ал өзүнө тың болот.

Адамдын жашоо тирилиги канчалык машакаттуу болбосун, кумдуу чөл сууга тойбогондой эле, адам да жашоо кумарына тойдум дебейт.

Азыткыдай болгон рак оорусунан оолак болууну кааласаң – эртерээк эсиңе кел; тамак-ашты ысык жеп-ичкенден сактан.

Акылман – кемеңгерлер дале жаңылышат, талашат-тартышат ... ичер суусу, көрөр күнү түгөнгөндө бардык адамдардай эле о дүйнө сапар тартышат.

Адамга аз – аздап ажал бүркүүчү сигаретти шөкөттөп – кооздоп чыгарып, күнөөгө батканча, ишкер ошол каражатын китепке жумшаганда, руханий жардылыгынан арылып, соопко калмак.

Адамдын алтынга алмашкыс үч досу бар; ДЕНСООЛУК, ЖАШТЫК, БАЙЛЫК. Убагында досторуңду кадырлап-кастарлап аябасаң, үчөө тең сени бир эле учурда сызга отургузуп таштап кетет. Эсиңди жыйып үчөөн тең баалап-барктай алсаң, мезгил келгенде сени жаны кыйбай жатып жаштыгың менен байлыгыңды алып кетет. Эрктүү, айтканыңдан кайтпаган көк жал болсоң – өмүрүң өткөнчө спорт менен такай шугулдансаң - ДЕНСООЛУГУҢДУ кармап калышыңа кепилдигим бар.

Бөбөгүңдүн көңүлү куунак,
сак болсун,
Пейили кенен,
Анан дайым ак болсун.

Баа жеткис байлык-денсоолук
Тагдыры өз колунда-
Аздектей бил жарындай
Үчэм берет чоң соолук.

Ден соолугуң начарласа, көңүлүң чөгүп, сарсаанага
батпа; сенин курулай кайгы-капаң оорууга кошул-ташыл
болуп, ден соолукка олуттуу зыян келтирип алышың
анык.

Дене тарбиясы-адамдагы органдардын дат басып
иштен чыгуусуна жол бербеген көнүгүүлөрдүн
жыйындысы.

Дүйнөдө эң эле бактылуу, эң бай, эң сулуу, алп адам
ким деп менден сураса, ден соолугу чың адамдын атын
буйдалбай шыр эле атамакмын.

Дарактан дарт айыгат; жашагың келсе
дарак эк.

ДЕНСОЛУКТУ этияттап, кадырлап-кастарлагыла,
бай болгурлар. Бир жоголсо, аны кайра калыбына
келтирүү-тозоктун тозогу экендигин унутпасаңар экен,
ылайым. **ДЕН СОЛУК** болбосо, **ӨМҮР**дү бир канаты
кайрылган куштай элестете бериңиз. Жашоо көңүлсүз,
супсак. Көңүлүңүз чөгүп, ар кандай азыткыдай
жагымсыз жаман ойлор улам келе берет... акыр
аягында шум ажал Сизди да кыйгап өтпөсүнө көзүңүз
жетип, жашоодон түңүлүп, үмүтүңүз үзүлө жаздап
чочулай бересиз... **ДЕН СОЛУК** болмоюн **ӨМҮР**дүн

зарылдыгы канчалык? ӨМҮР – бул ЖАШОО, күндөлүк көр тирилигибиз.

Ден соолугуң чың болсо – байлык качып кутулбайт.

Ден соолугуң-байлыгың,
Тирилигиң-айлыгың.

Ден соолугу чың болсо, ал адам дүйнөдөгү эң бай, бактылуу адам.

Ден соолугу чың, акыл-эси нормалдуу адамдар «жакырмын» деп кейисе, таң калам да, анан: - «Жалкоолукка жеңилген шордуу-го» деген бүтүмгө келем.

Ден соолук-бардык байлыктардын атасы.

Дене тарбия менен спортко канчалык жакын болсоң – карылык ошончолук оолактайт.

Жакшы адам-

Оорулууну сөзү менен дабалайт,

Акмак дабалабайт-

Табалайт.

Жаштар улам кийимдин жаңы түрүнө ыкташып, боенуп-түзөнүп, өздөрүн сулуу-сымбаттуу да, мунайым-маданияттуу да, акыл-эстүү да көрсөткүлөрү келишет. Кыштын кызыл чилдесинде алар жалаңбаштанып жүргөндөн да кайра тартпаган көкжал. Аларга негизги байлык ДЕНСОЛУК абадай зарылдыгын унутпаганы утук. Түкүрүк жерге түшпөгөн ызгаардуу суукта алар өздөрүн «жасалма» маданияттуу кылып көрсөткөндөрү менен СУУКТУН иши канчалык? Минткенде аларга суук тийип, оорунун оңдурбас торуна салып бергенин «маданияттуу» берендер капарына да

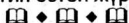

алышпайт. Учурда алардын жашы он сегиз болсо 25-30 га, Жараткан ТЕҢИРИМ өмүр берсе 60-70, а түгүл, 80-90го чыгаарын ойлоп жүргөнү оң.

Жеп-ичип, бала-бакыралуу болуу, анан мезгил жетип ажал алкымдап алганда, о дүйнө сапар тартууну ит-куштар дале жасап атышат, бирок адам пендеси үчүн артында эли эстей жүргөндөй жакшы нерсе калтыруусу ыйык вазийпа экендигин эстеп жүрүү парз.

Жакшылык-жакшы адамдарга окшош; жөнөкөй, карапайым, анан-кечиримдүү. Ал опурулуп-жапырылган ЖАМАНДЫККА теңелип-тирешкиси келбейт. Ушундай асыл сапаттары менен ЖАКШЫЛЫК ЖАМАНДЫКТЫ жеңет, кээде ийилет, бирок багынбайт.

Жакшылык менен жамандык эриш-аркак жүргөндөй эле ажал менен өмүр да бирин-бири көлөкөдөй ээрчип жүрөт.

Күн кургакчыл келсе,
Мал чөпкө тойбойт.
Эки оору бир келсе,
Ажал албай койбойт.

Курорт – бул оорудан жапа чеккендер мында Теңирдин түркүн касиеттүү кереметтери менен өздөрүнүн ден соолуктарын калыбына келтирүүчү Кудайдын КУТТУУ ҮЙҮ.

Карыганың-чындап эми арыганың.

Күн жерге жылуулук ыроолош үчүн жаралгандай эле адам да турмушта өтөлгөлүү өмүр сүрүш үчүн жаралат. Анын өлчөп-ченелген өмүрүн бөөдө кыйып, жашоо жыргалынан куржалак калтырууга эч кимге укук берилген эмес.

Картаюудан адамдар жаа бою качышат, а бирок карылык аларды кубалап убара тартпай эле багындарып алганын качкандар барк албай да калышат.

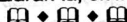
Мен билген бир гана көөнөрбөс байлык бар; ал – ден соолук.

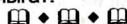
Ооматты колдон чыгарган оңбойт,
Дени соо-суукка тойбойт.

Отуз жыл онтоп жашаганча, он жыл ойноп жаша.

Оорулуунун абалын сурап, өзүнүн жүрөгүн тереңинде катылуу сөздөрүн чын ыкластан айтып, көңүлүн көтөрүп турса, оорулуу бат айыгат.

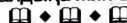
Өмүр – адамга бир гана жолу берилүүчү баа жеткис байлык. Анын ар бир мүнөтүн картайганда кейибегендей акыл-эстүүлүк менен өтөлгөлүү жашап өткөр.

Өмүр соолбой агып жаткан сууга окшош; өмүр өчпөй суу сымал токтоосуз агып турушу үчүн суу ага азык берип турат.

Өздүк гигиенаны так сактап, ар дайым өзүңө тың, пакиза-таза болсоң, алдыңа жин-шайтан да жолобойт.

Спорт менен достошкон-
Карыбайт.

Бетөлкөгө жанашкан-
Жарыбайт.

Өмүр адамга жашоо үчүн гана берилет; өз өмүрүнө өзү кооп туудуруп, кыянатчылык кылгандар – наадандар. Ал эми жашоо үчүн өмүрүн сайып коюп тынымсыз

күрөшүп, аны аздектеп аспиеттегендер акылмандар экендигин эстей жүргөнүбүз эп.

Таарынып, же ачууга алдырып, ага кыянаттык кылып эрте кыюу, бейажал каза болуу – жараткан Кудай алдында кечиримсиз чоң КҮНӨӨ экендигин эстей жүргөнүбүз эп. ӨМҮР менен ДЕНСОЛУКТу бирин экинчисинен ажыратып кароого деги эле мүмкүн эместигин да акыл калчап, алдын-ала сезип-туюп турган чыгарсыз, азиз окурманым.

Адам баласынын шыбагасына бир гана жолу берилчү өмүрдү ким кандай жашайт өз эрки.

Ошентсе да бу жарыкка үмүт менен жашоо үчүн келген соң, ар бир адам баласы өзүнүн шыбагасына берилген, мейли, узунбу, кыскабы, өмүр отун өчүрбөй, а түгүл өзү үчүн да, эли, коому үчүн да пайдалуу өткөрүп, артында көөнөрбөс эмгек калтырса, мазмундуу жашаса деген гана аруу тилек.

ДЕН СОЛУГУБУЗДУН БААСЫ БАРБЫ? ЭГЕР БАР БОЛСО, КАНЧА ТУРАТ БОЛДУ ЭКЕН?

Өтөлгөлүү өмүр сүрүш үчүн ириде адам баласына аба менен суу кандай зарыл болсо, андан кем эмес ден соолук керектиги да айныгыс чындык. Көйгөйлүү көр тирилик менен алпурушуп жүрүп биз анчейин баркалбаган ден соолуктун баасы бар бекен? Эгер бар болсо, канча турат болду экен? деген түпөйүл суроолор баа жеткис байлыгыбыз эсептелген денсоолукту аяп, ага аяр мамиле жасап, кадырлап-кастарлаган ар бирибизди түйшөлтпөй койбойт. Алтынга алмашкыс байлыгыбыз бир эсе адамдын майтарылбас эркине көз каранды экендигин түз эле эскерте кеткенибиз жөндүү болор.

Ар дайым ден соолугуңуз чың, көңүлүңүз кушубак болсун үчүн Сиз:

1) эркиңизди өзүңүзгө багындыра билүүңүз;

- 2) сигарет ж.блардан оолак болууңуз;
- 3) спирт ичимдиктерин ичкенди(таштооңуз) чектөөңуз;
- 4) түтүн менен чаң-тозоңдон сактанууңуз;
- 5) күн сайын эртең менен саат беште туруп, үч-төрт (көп болсо кайра жакшы) чакырым аралыкка (күн жаанчыл күндөрү бир орунда туруп) чуркооңуз;
- 6) чуркап келген соң, он беш жыйырма мүнөт ден соолук үчүн көнүгүүлөрдү жасооңуз;
- 7) ашказанга күч келбегендей деңгээлде тамактанууңуз;
- 8) көңүлүңүз кушубак, маанайыңыз жаркып турганда күлкүңүз келсе, чын ыкластан каткырып (бул кээ бирөөлөр үчүн этиканы бузган, маданиятсыз туюлганы менен медицина колдойт) күлүүңүз кажет. Күлкү тээ алмустактан бери денсоолуктун мүлкү катары кызмат кылып келет. Каткырып катуу күлүү - олдоксон болуп көрүнгөнү менен ден соолук менен өмүргө май тамызып, өзүнүн оң таасирин берип атпайбы.

Маданияттуулуктун этика-эрежеси бузулат деп, чын эле чочуласаң, адам организмдеги гормондор кыймылга келбей түбөлүк «уйкуда» болсо - өмүргө зыян.

Мүнөзү шайыр адамдардын орточо өмүр сүрүүсү, мүнөзү түнт, күлгөндү жактырбаган адамдардыкына салыштырмалуу алда канча узак экендиги медицинада эчак эле далилденбедиби. Анүстүнө ар дайым эле күлкү келип тура бербейт эмеспи. Сөздүн өңүтү келгенде дасыккан куудулдардын мыскыл аралаш тамашасын тамшанып көрүүнү сунуштоонун ыңгайы келип туру.

Акыл кеңештеримдин орчундуусу жогоруда белгилегендей, сизден майтарылбас ЭРКти талап этет.

Алгачкы жумада жасалган көнүгүүлөрүңүз сизге оңтойсуз да, кыйындай да туюлушу мүмкүн. Көз алдыңызга жаныңызды тиштеп, онтоп ооруп жатканыңызды элестетсеңиз – бул кыйынчылык түккө турбастыгына ынанбай койбойсуз.

Көнүгүүнүн үчүнчү, төртүнчү апталарында денсоолук жөнүндө айтылган ойдогудай өзүңүздү куштай жеңил сезип, көңүлүңүз алда-кайда чабыттап, кушубак; ырдагыңыз эле келет...

Демек, Сиз ЭРКЕКтик (адамдык) кылып, ЭРКиңизди өзүңүзгө баш ийдирип, толук багындыра алдыңыз...

ЭРКЕК болгон соң (үй-бүлөлүү болсоңуз) кажыбас кайратыңыз, майтарылбас ЭРКиңиз аркылуу жетишкен ДЕН СООЛУКТу жубайыңызга да, уул-кыздарыңызга да, келин-кесектериңизге да каалабай койбостугуңузга ыйманым кепил.

Адамга өмүр улоонун убайымдуу усулу аркылуу бүт үй-бүлөңүздү жан кейиткен оору-сыркоолордон куткарып, алардын ден соолуктарын чыңдай алсаңыз, демек, Сиз дүйнөдөгү эң бактылуу адамсыз.

Сизге каалом-ЭРКиңизди аздектеп-аспиеттесеңиз, кайгы-кападан, артыкбаш ташпиштерден арыларыңызга бөркүңүздөй ишене бериңиз.

ДЕН СООЛУГУ ЧЫҢ БОЛСО, АЛ АДАМ – ДҮЙНӨДӨГҮ ЭҢ БАЙ, БАКТЫЛУУ АДАМ

Күндөрдүн биринде даанышман дербишке жолугат да, анын ден соолугу, бала-бакыраларынын эсен соолугунан өйдө сурамжылап калбайбы. Даанышмандын ченде жок мээримдүүлүгү, адамгерчилигинен чексиз ыраазы болгон дербиш топук кылып, бардыгы көңүлдөгүдөй экендигин саймедирейт.

Дербиштин жообунан канааттанган даанышман: «О, азаматым, сен дүйнөдөгү эң бай, анан да бактылуу адам турбайсыңбы!», дейт.

Өмүрүндө мартабалуу адамдан мактоо сөз укпаган дербиш акылмандын сөзүнө жибий түшүп, бир эсе кудундап ичинен купуя сүйүнсө, бир эсе үстүндөгү жамачыланган жүлдүр кийиминен арданып, даанышмандын сөзүнө бүйүрү кызый түшүп:

-Эгер сизди түшүнсөм майнеке болоюн, таксыр. Өзүңүз аалам тааныган чоң аалым боло туруп, жүлдүр, жамачыланган, жупуну кийинген томаяк-кедейлерди кемсинткениңиз кандай?

Оңтойсуз абалда калган даанышман бир кызарып, бир бозоруп, анан минтет:

-Оболу сендей адамды кемсинткен кемпай оңбосун деп, акылман сөзүн бүтөр-бүтпөс дербиш:

-Оболу орунсуз айткан осол сөзүм үчүн мени кечире көрүңүз, таксыр?

-Анан неге капа болдуң экен, береним?

-Таарынайын деген оюм даде жок эле. Үстүмдөгү жамачыланган жүлдүр жаман чапаным эсиме түшө калып... Чынын айтсам, айланайын, мени дүйнөдөгү байлардын бирисиң дегениңиз бүйүрүмдү кызытып, чычалатпай койгон жок. Мунумду сизден кантип жашырайын?

-Чынын айтканда кеп чапанда эмес, чындыкта –ДЕН СООЛУКта болуп атпайбы, бай болгур?

Кебиме кулак сал, Бекбай, пайдасы тиер угуп ал, деп, - акылман кыргыздын кылым карыткан нускалуу ой берметин айтып турганы.

«Тээ илгери заманда кара кыргыз элинин чыгаан уулу жана патриоту СӨЗ багып, СӨЗдү ПИР туткан Байбото аттуу жээрэнче чечен жашап өткөн экен. Ал чукугандай сөз таап, ошол таамай айткан сөзү менен менмин деген эчендеген чечендерди сөзгө жыгып, таасирлүү СӨЗ куралы менен Байбото ЧЕЧЕН атыгып, атагы бүт дүйнөгө чагылгандай тез тарайт. Элибиз эл билген акимден СӨЗ билген ЧЕЧЕНди барктап, жогору баалашканы да бекеринен эмеспи деп ой чүргөбөй койбойсуң.

Ушинтип Байбото карааны калдайган калың кыргыз калкынын намысын коргоп, урмат-сыйга ээ болуп, дүйнөнү түрө кыдырып, а тургай эл-журт башкарган санаалаш досторун табат.

Каркырадай тизилген бири экинчисине окшобогон күндөр өтө берет чубуруп, өтө берет. Айлар тогошуп, жылга айланат. Оору дегениң оңдурбайт-ов. Ага баары бир: дөө-шаабы, баатыр-балбанбы, кедей-жармачпы, чычканбы, чеңгелин ныгыра батыра, ажалга алпарат, Ажал алабы, коебу, өзү каалагандай тескейт.

-Таксыр, Байбото чеченди айтсаңыз, анан эмине болду –я?

-Не болмок эле, байкушту оңдурбас ооруу тооруду да калды.

-Жан терге түшүп, ЧЕЧЕН онтоп жатса, досу жиберген миң дилдени ага кабарлашат. Ал кенебейт, миң дилде пулуңду бучкагына теңебейт. Оорулууну ортого алып, асырап багып жаткандар: «Дилдени өз көзү менен көрмөйүн ишенбейт, алып келип өзүнө көрсөткүлө» дешет. Ошондо Жанара деген кайраттуу катын топтон суурулуп чыгып, миң дилдени шагыратып кудум Байбото чечендин илдетин кууп, ага жан киргизип жаткандай жасакердене:

-Ай, Байбото, көзүңдү аччы, айланайын. Көрчү, муну атайын араб өлкөсүнөн досторуң сага белекке берип ийишиптир деп, шагыратты колундагы дилде акчаларды. Жаңылык Байбото чечендин кулагына жакпаса да байлыкка кыңкыстаганын коюп, көзүнүн кыры менен тигилген болот да, эчтеке болбогондой, оң капталынан сол капталына оодарылып, дагы жан кейитип онтой баштайт.

-Тигилер Байбото чечендин бул жоругуна таң калышат да, дагы бир айтып көрөлүчү пенде эмеспи, балким көңүлү көтөрүлүп, байлыкка баар алар бекен деген тейде: Карачы, айланайын, Байбото, өзүңө келчи! Бу деген байлык-го?! А байлык дегениң- бакыт эмеспи-дешип, оорулуунун тынчын кетиришкенде, ал кыңкыстап алсыз үнү менен «жо-г-о-о-л!» дегенге араң жарады.

Оорулууну үмүттүү орогондор эми биротоло түңүлүшүп, жок дегенде ат арытып, алыстан келген

белекке ыраазычылыгын билдирип, жылмайып койгонго жарабады дегенчилик кылышып, баштарын чайкай тим болушту...

- Мына, көрдүңбү, Бекбай, миң дилде эмес, миллион, а түгүл дүйнөдөгү бүт байлык да ДЕНСОЛУКТун ордун баса албайт экен.

Ошондон улам ДЕНСОЛУК-башкы байлык, андан өткөн байлык да, БАКЫТ да болбостур...

Перзентиңиздин көңүлү кушубак, мүнөзү шайыр, денсоолугу чың болуусун кааласаңыз, таң эртеден аны чуркатып көндүрсөңүз, өзүңүздү да, балаңызды да бир топ машакаттардан арылтып болосуз.

Спорт майданы-ден соолуктун, сулуулуктун өмүргө өмүр улоочу жайы болуп калууга тийиш.

Спортчу жөө жүргөндөн арыбайт,

Конок киргенден үйдүн ичи тарыбайт.

Спорт – бул өмүр. Спортко кайдыгерлик кылганың – өмүргө кайдыгерлик кылганың.

Спортту ойлогонуң –

Оорууга жол койбогонуң.

Спортту сүйгөнүң –

Денсоолугуңа күйгөнүң.

Спортту сүйбөгөнүң –

Денсоолугуңа күйбөгөнүң.

Спорт менен машыкса болот,

Жаштар, машыгууга ашыкса болот.

Таштын баары сайда болот,

Чуркаганың – өзүңө пайда болот.

Токой – черде карышкыр, аюу болот,
Ден соолугуң чың болсо, баюу болот.

Шугулдансаң спорт менен
Сырдаш болуп,
Ишене бер,
Денең сенин москоол болот.
Ченебей ичип-жеп
Семиз болсоң,
Чийки этиң
Денсоолукка тоскоол болот.

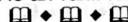
Элинин саламаттыгын сактоодой жооптуу ишти
аркалаган дарыгер тамеки тартып, арак-шарапка
азгырылса, анын жашоодон үмүтүн үзгөн оорулуудан
айырмасы кайсы.

Эгер сенин денсоолугуң чың болсо-байсың.
Денсоолугуң да, байлыгың да болсо –бардар-
бакубатсың. Эгер башкаларды алга сүрөп, бардар-
бакубат кылсаң-БАКТЫЛУУСУҢ.

Эч качан убактысын ал спорттон аянбаган,
Картайса да эмдигиче ал таяк таянбаган.

Денсоолугун ойлогон короо-жайын тазалайт,
Ойлобогон жандими өзүн-өзү жазалайт.

Ичинин карасы, ашказандын жарасы жаман.

Оорулуулар ооруканада онтоп жаткан себебин ой
калчап ойлоп көрсө-чымын-чиркейлер адамдын
коркунучтуу душмандары экендигин жаземдебей
баамдашат.

Адам өмүрүнүн узун-кыска болушу кээде адамдын
өзүнө гана байланыштуу болгон учурлары аз эмес.

Узак жашоону эңсегендер көп, бирок аларга спорттон кеп салсаң, далысын салышат. Көп жашагандардын аз болуп аткандыгынын негизги себеби ошол.

Балакайдын денсоолуугу чың болсо, көңүлү кушубак өзүнө камкор, тың болот.

Денсоолугу чың, акыл-эси нормалдуу «кедеймин» деп кейисе, таң калам, анан: «жалкоолукка жеңилген шордуу-го» деген бүтүмгө келем.

Чулу, чыйрак баладан алп чыгат,
Беймаани сөздөн калп чыгат.

Дене тарбия менен спортко канчалык жакын болсоң-
карылык ошончолук алыстайт.

Денсоолук- бардык байлыктардын төрөсү. Ал табылгыс байлык.

Денсоолугуң чың болсо-байлык качып кутулбайт.

Байысам деп денсоолугун ойлобогондун
Байыган соң ойлогону-денсоолук.

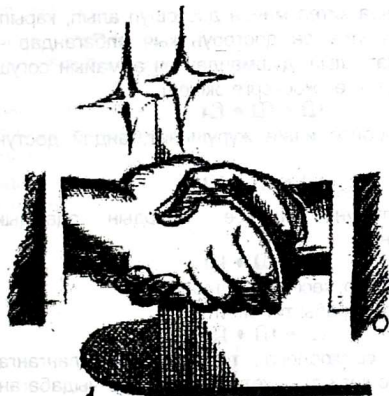

Ден соолуктан өткөн эч кандай сулуулук да, бакыт да,
байлык да болбойт, болуусу мүмкүн да эмес.

ДОСТУК

ДОСТУК

*Дос жүрөгү бир болот, бирге өнөт,
Жыргал менен жыласты бирге бөлөт.*

/А.Пушкин

Башыңа карантүн түшүп, кабыргаң кайышып,
каңырыгың түтөп турганда көңүл көтөрүп койгонго бир
ооз жылуу сөз айтмак түгүл, коенчо ойт берип кеткен
достун кандай дос экендигин жаземдебей билүүгө
болот.

Балалык чагында китеп менен достошуп алып, карып,
кайратынан кайтса да досторун кыя албагандар –
согушта жаракат алып, душмандан өч алмайын согуш
майданынан кетпеген жоокерге окшош.

Досуң зыкым болсо ишиң жүрүшпөйт, андай достун
барынан жогу.

Досуңдун көптүгүнө ишенбе, алардын адамдык
касиетине ишен.

Досуң жакшы болсо, кеселиңди дабалайт,
Жаман болсо, оңдурабы-табалайт.

Жакын досуң сыркоолосо, токтоосуз дарыланганга
көмөктөш, кокус көзү өтүп кетсе, чыгымына чыдабаган
«Мен акмакмын» деп кейип, бүт өмүрүң өкүттө өтөт.

Жакшы дос - сени дагы адамга окшоп жашатат.

Жаман дос - балиттин баарын ашатат.

Жакшы дос – жамандыкта

Жаман дос – амандыкта.

Жакшы дос - көңүлүңдү жашартат,

Жаман дос - таш атат.

Досуңан сыр катканың -

Акчыланып жаныңды жеп жатканың.

Чыныгы дос үй-бүлөң тургай, эне-атаңдан да жакын,
боорукер.

Кийимдин жаңысы, достун эскиси жакшы.

Никелешкен эр менен аялдын денеси бир,
Ажырагыс эки достун жүрөгү бир.

Улуттар-Теңиримдин тилдик жагынан бөлөк-бөтөн бирок пенделик жагынан санаалаш момундары. Кыргызбы же кытайбы, ингушпу же индустпу, өзбекпи же тажикпи, уйгурбу же нойгутпу, арабпы же аварбы... баары тең-Адам. Кудай аларды жаратканда акыл-эс менен кошо ынтымак-ырашкерлигин да аянбаган. Ошол улуттар аралык таберик ынтымакты доо кетирбей кадырлап-кастарлап сактап калуу - ар улуттун ыйык милдети.

СУЛУУЛУК

Жарык дүйнөдө бардыгы сонун, бирок ошолорду көркүнө чыгарып турган жароокер жакшы жар болот.

**Магомед
Арабдык ишмер**

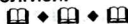
... кооз, көркөм, сулуу болсо – адеми дейт,
Балакайдын жоругун адеби дейт.

Косметикалык жол менен сулууланып, бийкөч күзгүгө
каранган калыбында: «Көрдүңбү, мен момундай сулуу
болуум керек эле» деп, Кудайга нааразылык
билдиргени – чалагайымдык.

Кийимдин да кийими бар; ар ким өзүнө
жарашыктуусун тандап кийинүүсү акыл-эстүүлүктүн,
маданияттуулуктун белгиси.

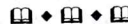
Карылык алкымдан алганда «арына» келген адамдар
агарган чачын боетушуп, карылыктын жолун
«бөгөгөнгө» далбас урушат. Бүкчөйгөн бели, бырыш
баскан жүзү оозундагы төгүлгөн тиши менен иши жок.
Аргасыздан күлкүң келет.

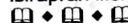
Музыкасыз өткөргөн өмүрүң – жапайычылык.

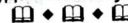
Руханий бай, ички дүйнөсү таза адамдар-эң сулуу
адамдар.

Сырдашканга ар кимдин теңи жакшы,
Кыздын чырайына чыгарган меңи жакшы.

Көз жоосун ачкан суудан өткөн сулуу жок

Элине руханий байлык жараткан инсандын делебесин
козгогон сулуулук болмоюн жарытылуу эмгек
жаралбайт

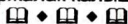
Жөнөкөйлүгүң – сулуулугуң,
Билимдүүлүгүң – улуулугуң.

Жөнөкөйлүк менен карапайымдык адамдын ажарын
ачып, ырайына чыгарып турган эң сонун адамдык

сапат. Белгилүү көп адамдардын мындай касиеттүү асыл сапаттардан куржалак калышы өтө кейиштүү.

Сулуулукту сулуу адамдар гана жарата алышат.

Нандын даамын чыгарган камыр,

Даракты кулпундурган тамыр.

Сүйүндүрсөң-кубангандан өбөмүн,

Капалантсаң – көңүл калып сөгөмүн.

Сулуунун руханий дүйнөсү жарды болсо, анын сулуулугунун кереги кимге.

Сулуулук-Кудайдын сүйгөн пенделерине гана ыроологон белеги. Мындай белекке эгедер болуу ар кимдин шыбагасына туура келбейт.

Көз жоосун алган КООЗДУКтун ажарын ачып, адам баласын суктандырган СУЛУУЛУКТУ ыроологон СУУДАН өткөн ЫЙЫК жок, болуусу мүмкүн да эмес.

Адамдагы сулуулук анын руханий байлыгы менен айкалышканда гана чыныгы сулуулукка айланат.

Адамдын сырткы сулуулугу анын формалдуу физиономиялык түзүлүш келбети; ал эми чымыр денелүү, күч-кайраттуу, олбурлуу адам – чыныгы сулуу адам.

Жылт этип, айымдарда сейрек учуроочу сырткы сулуулук жасалма гүлгө окшош.

Жагымсыз, куник нерселер болбогондо сулуулук менен кооздуктун баркын сезбей да калмаксың.

Мага тааныш сулуулардын үч түрү бар:

- а) табигый сулуу
- б) мээнеттен рахат алган сулуу
- в) косметикалык (жасалма) сулуу.

Табигый сулуулук косметиканын мыйзамдарына баш ийбейт.

Эстетикалык тарбия-улуттук улуу таалимдер менен ширелишкенде гана жашообуздун көз тайгылткан кооздугу, керемет жыргалы боло алат, анткени, улуттук колоритсиз обондор эстетикалык сулуулуктун асыл каражатына коошпогон түркөй нерсе...

Руханий жактан бай адам – сулуу адам.

Руханий бай, адептүү адам – эң сулуу адам.

Адамдын жүзү күзгүдө, ички дүйнөсү анын сөзү менен чагылдырылат.

Өң-түстөн Жараткандын өзү бербеген соң, косметикага ык койгонуң сулуулар алдында суу кечпейт.

Сулуулукту алпечтебесең-өң-алет бузулуп, жүзүңөн жанып турган келбет кетет.

Ар нерсенин: адам менен айбандын да, канаттуу куштар менен буюм-теримдердин да, азык-жемиштердин да көрктүү-чырайы жакшы, анткени

СУЛУУЛУК көз кумарынды кандырып, жашоого ҮМҮТ байлатат.

Жылаажындай сыбызгыган музыка – делебеңди козгоп, илхамды келтирет.

Музыка – сөз ширеси, сөз – музыканын көзү, уганаак кулагы.

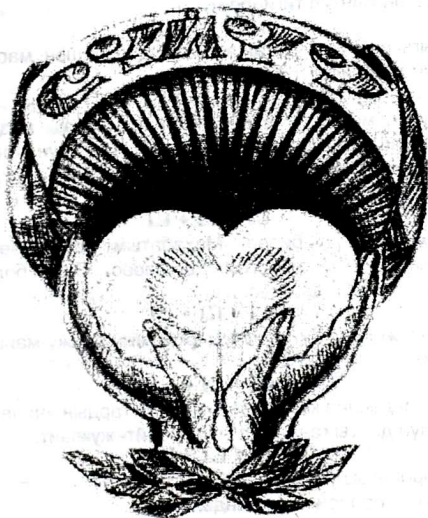

Жашоонун көркүнө чыгарган-сулуулук.

Адамды көркүнө чыгарган – улуулук.

СҮЙҮҮ

*Сүйүү - акмакты адам, жаманды жаскышы,
бактысызды бактылуу кылат.*

Л.Толстой

Эненин сүйүүсү кудум эле Күн нурундай, үйдү жылытып да, жарык кылып турганга да жөндөмдүү.

Эскирген кийим кийилбейт,
Сүйбөгөн минтип тигилбейт.

Чыныгы сүйүү куучуйган адамды да берешен, март кылып тарбиялоого жөндөмдүү.

Тоонун мөлтүр булагындай кыргыз кыздарын кастарлап, аздектеп сүй, алар өздөрүнүн өңүндөй өлкөбүздүн кайталангыс кооз жаратылышын түбөлүк сактап калууга жөндөмдүү.

Менин жүрөгүм бирөө. Махабатым да бирөө эле. Асылкечим – жанбиргем да бирөө. Экөө болбойт, болуусу мүмкүн да эмес.

Сүйүүсү жок эки бутунан тең ажыраган мунжу-майыпка окшойт.

Адам пендесине келген ооруу – дарттардын ичинен сүйүүнүн дарты гана кооп туудурбайт- жукпайт.

Тарбиясыз улан-кызды баштабайт,
Сүйүү болбой-кыз уланды-
Улан-кызды таштабайт.

Эркектердин сүйүүсү алабарман:
Ошондуктан алардын сүйүүсү көбүнесе курулай кыйкырык боюнча калып, асылзат аялдардын акактай таза, тунук сүйүүсүнүн алдында шоона эшпейт.

Аялдардын сүйүүсү - назик. Ошондуктан алардын сүйүүсү күчтүү да, түбөлүктүү да.

Сүйүүнү соолуткан – тил,
Муну аңдап өзүң бил.

Сүйүү түбөлүктүү. Жашоо түгөнгөндө сүйүү да кошо түгөнөт.

Сүйүү канчалык жалындап-жалбырттап турбасын, ал АКЫЛГА багынат.

Сүйүп, сүйүүнүн азап-тозогун жон териси менен сезбеген адам сүйүү жөнүндө жазыш мындай турсун, сөз кылууга акысы жок.

Адам жашоого, байлыкка тойбогондой эле сүйүүгө да тойбойт.

Сүйүү жүрөктүн тереңинде түбөлүккө жашай берет.

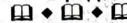
Сүйүүнүн карылыкка багынганы – адамдын өлгөнүнө барабар.

Сен эгер сүйбөсөң – өлүксүң. Жашоодон четтеген акыркы бөлүксүң.

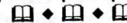
Адилеттик адамга болгон сүйүүдөн жаралат.

Алган жарың наадан болсо,-

Адамга окшоп сүйө албайт.

Осол ишти жасагандан кайра тартпайт, уялбайт.

Ар кимдин өзүнө таандык

кайталангыс МЕНи болот.

Чер жазып сырдашканга өзүнүн ТЕңи болот.

Адамдагы сулуулук анын руханий байлыгы менен айкалышканда гана чыныгы сулуулукка айланат.

Адам пендесине келген ооруу – дарттардын ичинен сүйүүнүн дарты гана кооп туудурбайт- жукпайт.

СҮЙҮҮ менен СЕЗИМ ширелишип, МЭЭРИМге айланат. МЭЭРИМ КӨҢҮЛ менен ширелишкенде ТАЗА СҮЙҮҮ пайда болуп, сүйүшкөндөрдүн эсин оодарат, сүйүүнү жеңишке жеткирет.

Ак дилден сүйгөнүң –СҮЙҮҮ,
Махабатка азгырылганың-
Өз башыңа капа үйүү.

Асылым, Айкан сүттөйсүң,
Кармалып калсам аз эле
Кербездене күтпөйсүң.

Байлыкка багынбаган, мансапка көз карандысыз чын ыкластан чыккан сүйүү-бул сууда чөкпөс, отто күйбөс, көө жукпас чыныгы таза сүйүү.

Байлыкка багынган сүйүү-үлпүлдөк.

Бул жашоодо үч гана сүйүүнү жакшы билем:

- 1) жашоого болгон сүйүүнү;
- 2)эне менен атанын перзентине, баланын эне-атасына болгон чын ыкластан болгон сүйүүсүн;
- 3)сүйүп, арзып алган өз жарына болгон акактай тунук сүйүүсүн.

Жан бүткөндүн баары сүйүүгө кабылбай койбойт.

Жан кыйналбай курсагың тойбойт; мындайда сүйгөнүңө жетпесиң анык.

Таза сүйүү болмоюн көңүлдүн музу да, кири да кетпейт.

Жазгы жамгыр токтоосуз куят,
Зирек кыз сезимди туят.

Жаш жубайлардын жылуу сезимдери көңүлдө уяласа,
аздектеп абайлап, аны өнүп-өрчүшүнө кам көрүлбөсө,
сүйүүнүн учкундары тез эле өчүп калат.

Кызгануу-чыныгы таза сүйүүгө чалдыккан адамдарда
ана кездешүүчү терс сапат. Мындай сапаттан улуу
адамдар да куржалак калышкан эмес.

Мээрим жоктун сүйүүсү жок,
Сүйүүсү жоктун күйүмү жок.

Машакатсыз сүйүү - бул жалган сүйүү. Мындай
сүйүүдөн жаралаган бала кандай болорун айтпаса да
түшүнүктүү.

Намыстуу жигит бийиктикти багындырат,
Наздуу кыз сүйгөн жарын сагындырат.

Сүйүү канчалык күчтүү болбосун, аны аяп-аздектебесе,
кастарлап-карабаса, суу куюлган оттой тез эле балп
этип өчүп калат.

Сүйүү эки жактуу болгондо гана бакыт-таалайга
жеткирет.

Сүйүүгө акча аралашса да, сүйүү бактылуу болушу
мүмкүн.

Сүйүүгө кабылбаган жан болбойт.

Сүйүү деген акактай таза нерсени барктай
билбегендердин бешенеси шор болот, өзү кор болот.

Сүйүүгө сүйүү гана тең келе алат.

Сүйүү каарына алганда эч кимди аябайт.

Сүйө билбеген адамдын эң жакын кишисине да күйүмдүүлүгү болбойт.

Сүйүү канчалык күчтүү болбосун, аны жалп эттирип өчүргөн да, жалбырттатып жалындаткан да сөз.

Сүйүү жашка карабайт,
Таз башты адам тарабайт.

Сүйгөнүң – бирөө үчүн күйгөнүң.

Сүйгөн жигит кубангандан көппөйт,

Сүйгөн кызын күчкө салып өппөйт.

Сүйүү-аруу,

Сүйүү- сыймык,

Сүйүү- ыйык!

Сүйчү болсоң — чын ыкластан сүйгүнүң!

Сүйүү жолу- машакаттуу -

Муну эске түйгүнүң.

Сүйүүгө калп айтуу-келечек өмүргө бүлүк салуу.

Таза сезим үлпүлдөгөн жансыз сүйүүнү козгоп жалындатат.

Чыныгы сүйүү акмакты адам кылат.

Жалган сүйүү адамды тамам¹ кылат.

Чыныгы сүйүү кечигибирээк келет; ашыкпай күтө турсаң, бактыңды таппай койбойсуң.

Чыныгы сүйүү ар кандай кыйын-кысталыштарда кыйынчылыктардан коркпойт да, майтарылбайт да.

¹ тамам – түгөтөт, өлтүрөт деген мааниде

Чыныгы сүйүү-өмүрдүн соңку көз ирмемдерине чейин ажырабай чогуу жүрөт.

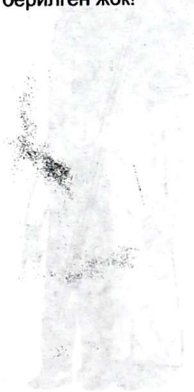
Чын ыкластан адамдарга болгон сүйүү –ЖАКШЫЛЫК.

Эки жаш кол кармашып, баш кошсок деп аруу тилектери менен түтүн булатууга чын ыкластан киришсе, Кудайдын кулагы сүйүнөт.

Жанын жалынга түшүрө сүйүп, жүрөгү менен азап чекмейин эч кимге ыйык сүйүү жөнүндө сүйлөөгө да, жазууга да укуку берилген жок!

ТАРБИЯ

Тарбия берүү - улуу иш; ошол аркылуу адамдын келечек тагдыры чечилет.

В.Г.Белинский

*Эй жаш адам!
Тарбиясыз – жапайы ат качаган,
Тарбия – бул жер көгөрткөн жамгырдай.
Тарбияны кыргыздар –
«Үйүт» дешип,
Бир ооз менен атаган.*

С.Дүйшөналиев

Адамды кемсинтип басмырлаганды мезгил - убакыт жеткенде өзүн басынтат.

Адамдын маданияттуулугу кийим менен бааланат дегендер терең жаңылышат; жарашыктуу, таза кийинип, тың жүрүү - акыл - эстүү адамдын пенделик милдети. Тилекке каршы, жаштар өздөрүнүн маданияттуулугун... жылаңбаш жүрүү менен далилдегиси келишет. Жаз - жай айларында - го бир жөн, ал эми кыштын кычыроон кызыл чилдесинде жылаңбаш жүрүү - акылга сыйбаган кечиримсиз жорук. Анткен себеби, аяз адамды азапка салат, ден соолугуна кооп туудурат.

Адамды кордоого эч кимдин акысы жок; кордоп жаткан киши өзүнүн кордолуп жаткан адамга окшогон адамдыгын сезе билгенде, ал бул жоругунан батыл кайтмак.

Чектен чыккан мээримдүүлүк-балага моралдык жактан да, психологиялык жактан да чоң зыян келтирет.

Адашкан адам жети өлчөп бир кесет.

Адам карыса да анын таланты улам ташкындап, келечегине олуттуу кароого мажбурлайт.

Адамдагы бардык асыл-сапаттардын үрөнү - акыл-эс.

Эрке бала энесине даттанат,

Жакшы бала алыска сапар аттанат.

Жасакерленип жагынган кошоматчы - тыңчы,

Жаңжалдуу үйгө бакыт конбойт.

Жамандык-адамдын көөдөнүн мите курттай өйүп отуруп өмүргө олуттуу кооп туудураарын элес алганда пендезаты жамандыктан оолак болмок.

Жашоо - бул өмүр бою аракеттенүү.

Адеп-ахлак тарбиясы-бул бардык тарбиянын ЭНЕСИ, анткени ал адамды калыптандырат.

Ак дилден каалаганыңды жаратмандыгым деп бил, неж Ыкшоолонуп каалабаганыңды – жакырланганым деп бил.

Бечаранын кейпин кийип,

Жоого башты ийген жаман.

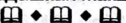
Көрк берип көз жоосун алган

Гүлчарбактын ичине сийген жаман.

Жакшыга жакындап жанашкан жакшы,

Жамандан алыстап адашкан жакшы.

Ачкан курсак тынч алганга койбойт,

Кыйынчылык болбой курсагың тойбойт.

Адамдын чабалы жаман,

Амалкөйдүн абалы жаман.

Кодулаганың – амалыңдын кеткени,

Касың айтарын тиксе – ажалыңдын жеткени.

Күлкүнүн да тоо аселиндей тазасы болот. Ал күлкү пейили ак адамдан гана чыгып, өмүргө өмүр кошот.

Келечегиң – бул сенин бактың. Учурда жасап жаткан сенин аракетин **КЕЛЕЧЕГИНДИ** далалаттанганың экенин унутпаганың утук.

Үйдүн куту карыя болот,
Жаман ишиң жашырсаң да жарыя болот.

Шапар тээп убакытты бошко кетирүү оор жоготууга
барабар.

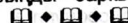
Окубагандардын көбөйгөнү акмак-наадандардын
көбөйгөнү эмей эмине.

Олдоксон болсо да оюмду айтайын. Көбүнесе,
жайында эл кыжы-кужу кайнаган дайранын боюнда
ырахаттана тамактанып отурсаң, аталар менен
улгайган асылзат апалар какырынып кашкайган
дайрага түкүрүнүшөт, атүгүл мурдун да таштап ийишет.
Анан аппетит кан буугандай буулуп «көргүлүктү бир
көрөсүң. Алардын баам-парасатынын, туюм-сезиминин
жоктугуна кейип ордуңан тура жөнөйсүң. Мындай баам-
парасатсыз адам пенделери мүмкүн, бири олдоксон
ойдон бүтүм чыгарып алышса ажеп эмес.

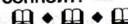
Аксымданып жашырбагын дартыңды,
Билип жүргүн кадырыңды – баркыңды.

Алтын убакытты баалай албаганың -
Өмүрүңдүн жакшы болуусун каалабагандыгың.

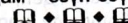
Эшикти кулачтабайт, теппейт,
Үрөндү ылгамайын сеппейт.

Азилиң адил болсун,
Айтканга далил болсун.

Эң көп алданган адам – өзүн-өзү алдаган адам.

Жандай көрөм март, берешен элимди,
Жатка бербейм, бир да карыш жеримди.

Айкөл аял марытат,
Ажаан аял карытат.

Байлыгына чиренген бай мырзалар деле, бийлигине манчыркаган бийлик төбөлдөрү дале, ар кимден кордук-зомбулук көргөн жарды-жалчылар деле адам. Көрөр күнү, ичер суусу түгөнгөндө баарынын барар жери – мүрзө.

Ошондуктан бардар жашаган байлар улуу Рамазан айында томаяк-кедейлерди эстеп, орозо битир берип, алкышын алса, ажал алкымдап алганда ага тик багып чын дүйнөгө дадил кетмек.

Элин сүйгөн журтбашыны эли ардактап, акбатасын берип, алкышын айтат.

Байлыктын күчү-билим деңгээли төмөн, акыл-эси да анчейин адамды майлуу орунга отургузуп, сый-урматка бөлөп койгондугунда.

Жырткычтардай түп көтөрө өкүрүп-бакырып, атаандашынын денсоолугуна путур жеткирип, айланасындагылардын өмүрүнө да олуттуу зыян келтиргендерди түшүнүп болбойт, ажаандардын айкырыгы жүрөк оорутууга өбөлгө түзүп жаткандыгын алар ойлой жүргөнү оң.

Кылгылыкты кылган соң, кейигенде не пайда.

Оңой иштерден оолак бол; оокаттуу, бардар жашайын десең – оор иштерди гана жаса; денеңди чыныктырат, эркиңди бекемдеп, майтарылбас, өзүңдү тайманбас, эр жүрөк болуңду шарттайт.

Талантты баалап – барктаган адам-такыбаа.

Акылдуу адамдардын оюнун орошондугу, сөзүнүн салмактуулугу жагынан башкалардыкынан аттын кашкасындай айырмаланып турат.

Жакшынын атагы чыгат,
Жамандын чатагы чыгат.

Шык-жөндөмдүү баланын
Келечеги кең болот,
Орундуу айткан ойлору
Кеменгерге тең болот.

Малың тургай короо-жай да сатылат,
Байлык батыл катылат.

Ынтымагы бар элдин -
Булгаары болот күрмөсү,
Ынтымагы жок элдин -
Толуп турат түрмөсү (абагы).

Жашоонун кууралы болбой, жыргалы болбойт.

Чоюлуп жай чилдеси жаткан болбойт,
Жайында жырткычтарды аткан болбойт.

Саламдан жаңылба жакыныңа,
Таазим эт сүйүктүү акыныңа.

Ыплас колуң казынага салбагын,
Уруксатсыз элдин мүлкүн албагын.

Бирөөнүн мүлкүн алган болбойт,
Элден бөлүнүп калган болбойт.

Жалкоолук – жакырчылыктын атасы. Аны менен аеосуз күрөшүү - ар бир акыл-эстүү адамдын ыйык милдети.

Эркелик – сырты алтындын суусуна сугарылган
тикенекти элестет.

Аталардан акча албай алкыш ал.

Ата- үйдүн алпы,
Анын аты үй-бүлөөгө жалпы.

Көзөмөл көзгө сайса пара болбойт,
Ак ишти бурмаласаң кара болбойт.

Курулай керилгениң –
Бекерликке берилгениң.

БАКЫТ менен **ЭМГЕК**

Эгиз бир тууган,

Элимди жакырлантып

Ар кимге жалдыраткан

Жалкоо менен ырысы жок **КАЛПЫЧЫНЫ**

Ким жараткан, ким тууган?

Жарыбаган жанкечтини сүйгөнүң –
Өзүңө-өзүң кайгы – капа үйгөнүң.

Жаманга жакшы жанашпайт,

Аялга шым жарашпайт.

Бакыт менен эмгек – эгиз:

Эмгек десе –

Түшүнөмүн балакайдай **БАКЫТТЫ**.

Бакыт десе –

Түшүнөмүн **ЖЕР – ЭНЕ**ни

Багып келген **ЭМГЕКТИ**.

Бир максатты көздөп бириксе –

уюм болот,

Каалап алган жакшы нерсең -
буюм болот.

Адамдын адамдыгы анын байлыгы менен
бааланбайт; элине сиңирген эмгеги менен гана анын
кандай адамдыгын аныктай аласың.

Абийирди табуу кыйын, жоготуу-оңой.

Жакшыга жанашканың-
Жамандыктан качканың,
Жаманга жанашканың-
Абийириңди ачканың.

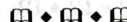
Адамдын мүчөсүндөгү тубаса кемчилигин бетке
айтпа. Ансыз да ал байкуш ошол мүчөсүнүн азабын
тартып, ичинен сыздап кан-какшап атса, кудум ошол
кемчилигин ал сезбей аткансып сен бетке чаап атсаң,
бечаранын алы не кечерин элестетип бак.

Адамча тирилигин өткөрүш үчүн жокчулуктун айынан
айылдаштарыңан аны-муну сурайсың. Сураган да чоң
күнөө экенин элес алганыңда суранбай эле калмаксың.

Акылмандын жалгыз өзү акылман болгону жетишсиз;
калгандарын да акылдуу кыла алса, ал чыныгы
акылман.

Акылдуулар акмактын сөзүн унчугушпай тыңдап
отура беришсе, акмак өзүн акылдуу сезет.

Акмактардын арасында сенин акылдуулугуң кумга
жазылган жазуудай.

Акмактар да кээде акыл айтышат.

Акчаны карызга берип жатып, аны кайтарып алуунду
ойлогонуң олжо.

Акыйкат, чындык достошот,
Тууган болуп агалашат.
Жалган, ушак касташат,
Душман болуп жакалашат.

Акмактар гана абийирдүү адамдын абийирин ачууга
далбас урушат.

Алсызданып жан кейисе –
Балаңдан жакшы балдагың.
Көңүлдөн чыккан жакшы сөз –
Ширин сөзүң балдыгың.

Алган карызыңды тууганыңа токтоосуз бер, анткени
анын өзү тууган болсо да, акчасы тууган эмес.

Алган тарбиясына таянган бала тагдырына
таарынбайт, турмуш сынагынан таяк жебей таасын
өтөт.

Асыл адам оолукпайт, көппөйт,
Айкөл адам тигилет – сөкпөйт.

Асыл адамдар да азып-жазып жаңылышат, анткени
алар да адам. Кыйынсынып, алардын жаңылганын
бетке кармап мажестик кылуу-осол иш.

Ачуулунун кабагы ачылбайт,
Бакылдын багы ачылбайт.

Артыкбаш, баш ооруткан ташпиштерден оолак болуп,
ар дайым көңүлүң шат, маанайыңдын жаркын болушун
кааласаң, амалдуу адамдардан ат чабым алыс бол.

Ар кандай нерсенин агы жакшы,
Саймедиреп айтканга дагы жакшы.

Адеп-ахлак кимдин ким экендигин көрсөтүүчү түбөлүк эскирбеген КҮЗГҮ.

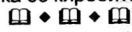
Адеп-ахлак тарбиясы-бул бардык тарбиянын ЭНЕСи, анткени ал адамды калыптандырат.

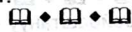
Атуулдук (патриоттук) тарбия-жарандарга эне-атасы менен тууган-туушкандарын, эл-жерин чын ыкластан сүйүү сезимин ойготкон тарбиялардын ичинен эң сүйкүмдүүсү.

Асыл таш эскирбейт,
Окубаса - адамзатка эс кирбейт.

Акылдуу айныса, жаманга тең болот,
Бала идиректүү болсо –
Келечеги кең болот.

Асал жеп, кымыз ичсең,
Ооруу-дартка эм болот.
Сөз укпай тентек кылып окубасаң-
Акыл –эсиң кем болот.

Арам тамак аш болбойт,
Эс кирбеген баш болбойт.

Арак – ажалдын ашынасы. Аны үгүттөп-рекламалоо – ажалды үгүттөө дегендик.

Алдына айкын максат коюу- **ЖАКШЫЛЫК**. Ошол максатына жетсем деп дегдеп, белсенип киришүү- **АКЫЛ-ЭСТҮҮЛҮК**. Жасаган аракетинин алгачкы жемишин көрүү- **ДААНЫШМАНДЫК**. Айкын максатына жарым-жартылай жетишип, эмгегинин үзүрүн көрүү- **ОЛУЯЛЫК**.

Аракка абдан тойгонуң,
Жакшылыкка чекит койгонуң.

Акмактын ары болбойт,
Күйө турган жары болбойт.

Адамдарда адат бар, энеден сөккөн,
Убал болот тепсендиге айран-сүт төккөн.

Акыл-эстүү кишинин,
Майнабы чыгат ишинин.

Алты доочу бир келсе,
Амалыңдын кеткени.

Душманың айдарын тиксе,
Ажалыңдын жеткени.

Адамдарды алдап, бейбаштануу - бардык жамандык-
тардын башаты.

Айылга барсаң иш кайнайт,
Көчөсүндө гүл жайнайт.

Акылдууга арак - азык эмес.

Берешен адамда береке-кут,
Алгыр-сукта - жут.

Пейилиң жакшы-

Карга окшоп ак деймин,

Ак өтөп кызматыңды-

Түпкү элиңе жак деймин.

Бакылдан жакшы сөз күтпө,
Адамдыгың эмитен түптө.

Баш кийимди илип кой,
Илген жериң билип кой.

Бут кийимди жерге кой,
Калыс сөздү элге кой.

Билсем деймин көп сырларды Айдагы,
Сөз деп айтпа сандыракты кайдагы.

Башкаларды урматтаганың – улуулугуң. Мындай
урматка жетүү баарынын шыбагасына берилбеген.

Балага үй-бүлөдө берилген таасын тарбия гана аны
адам болуусуна түрткү берет.

Балада атуулдук сезим калыптанмайын, жоокер
болууга мүмкүн эмес.

Балдар биздин келечегибиз болсо, алардын
тарбиясы тамаша эмес; баарыдан мурда тандаган
тарбиячыңдын кимдигин таасын билгенден кийин гана,
балаңды окутуп-тарбиялоого тапшырганың
божомолдоп тобокелге салганга караганда он эсе
пайдалуураак.

Барбалактаган бакырчаак душманга караганда, түнт
жүрүп, кытмыр күлгөн душман коркунучтуу.

Бакылдыгыңан бирөөгө жамандык кылууга камынып
жатып оболу ошол осол ишиңден не майнап чыгарын
тереңирээк ойлосоң, эч кандай жамандыкка барбайсың.
Жүзүң да жарык, көңүлүң да шат, үй-бүлөң да тынч.

Наадан досу менен коштошот,
Кээ бир айбан адам менен достошот.

Бата алганың-амандыгың,
Бата албаганың-жамандыгың.

Башыңа оор күлпөт түшүп, канчалык кыйнаса да,
үмүтүңдү үзбө, анткени үмүт оту өчкөнү - өмүрүңдүн
өчкөнү.

Бейкүнөө бирөөнү капа кылганың-мүрзөңө батыл
жылганың.

Боюңдун кыскалыгына намыстанбай, оюңдун
кыскалыгына намыстан.

Бир максатты көздөп бириккениң-
Тулпар сымал озгонуң,
Муназага келбей бөлүнгөнүң-
Будуң-чаңдай тозгонуң.

Бирөөнүн абийирин ачкан адам өзүн эч качан акмак
деп ойлобойт.

Билбейт деп алганың-ошол да сенин жалганың.

Билерман билип сүйлөйт,
Чагымчыл илип сүйлөйт.

Болгонду болгондой айтууга батына албай, адам
калыстыктан тайыса, андайлардын сөзү-сылык, ичи
былык.

Бакыл оңолбойт,
Жакшы-жоголбойт.

Душманың сага бакылдык кылып бут тосо, сабыр кыл,
чыда, күч иштетүүгө ашыкпа, эс токтотуп акыл-эсиң,
көөнөрбөс билимиң менен чымырканып иштей бер.
Ошондо атаандашың «жеңилдим» деп айтпаса да,

мурдакыдай сени менен эрегишпей калат. Анын жеңилгени ошол.

Душманымдын табалоосуна калбайын десең, өзүңө тың бол; чынчыл, берешен, мээримдүү, айкөл болсоң, душманың табаламак турсун, күйөт. Күйүт адамды соолутат.

Дыйкандын генийлиги-жер жүзүндөгү кыбыраган жандын бүт баарын кабагым-кашым дебей тең баккандыгында.

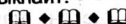
Дасторконду тегерете отуруп тамакты чогуу жеп-ичип, батаны да чогуу-чаран кылса, ынтымак да береке –кут да болору бышык.

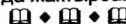
Дасторконуң жайнаган тамак-аш,
Ынтымагы жок болсо -
Ар кимдин карманганы таяк менен таш.

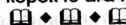
Жакшы адамды мактасаң, манчыркабайт,
Жамандасаң - жабыкпайт.

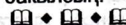
Жакырчылыкты ит да жактырбайт.

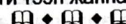
Жакшы адамды «жакшы» дегениң менен ал өзгөрүлүп калбайт, а көрөкчө ага келген жөнүңдү айт.

Жалкоо болсоң-жакырсың,
Кара өзгөй болсоң-бакылсың.

Жакшы ит үй коногун сезеби-каппайт,
Жакшы бала эшикти тээп жаппайт (ачпайт).

Жаманды адам карабайт,
Киши ордуна санабайт.

Жакшы нерсе аз болот,
Жашаганга саз болот.

Жакшы аял - жаманды адам кылат,
Жаман аял - жакшыны тамам кылат.

Жакшы адамдар жаңылышат, акмактар гана
«жаңылышпайт». Муну алардын өздөрүнүн сөзү эле
тастыктап турат.

Жакырчылыкка жакын жолосоң - жаныңды жейт.

Кежир адатын койбойт.
Ачкөз дүнүйөгө тойбойт.

Ынтымак болбосо -
Жыйын маселе чечпейт.
Муназага келбесе -
Айткан сөзүң суу көчпейт.

Картайганды каалаган адам жокко эсе; эрте
картайып калбайын десең, жашыңан кайнатылган
гана сууну ич.

Жалаа жапкан жаман. Сен жапкан ошол жалааны
бирөө сага жабаарын ойлосоң, үрөйүң учуп,
жамандыгыңа тообо келтирериңе кепилдик бере алам.

Жан бүткөндүн баары тең адам пендеси. Эгер алар
бир максатта аракеттенсе, жыргал заман эчак эле
курулмак.

Жамандык менен жакшылык эгиз бир туугандай
биринен бири карыш калбай жүргөнүн билген соң,
эртеби, кечпи, ошол жамандык сага да башбагарын
ойлосоң, пейилиң өзгөрүлбөй койбостугуна кепилдигим
бар.

Жамандыктан жаа бою качканың ийги, анткени жамандыктын жалаасы кылмыштан да оор. Аныңды Кудай эмес, сени «карегим» деп кадырлаган калкың да кечирбейт.

Жароокер, айкөл аялын аябагандын өз убалы өзүнө.

Жакырчылыкты жаныңа жолотпо, жакындаса-жаныңды жейт.

Жаш кезинен уул-кыздарга улууга —урмат, кичүүгө ызаат, мекениңдин асыл адамдарына сүйүү сезимин козгоо аздык кылат; ошондой эле аларды караөзгөй бакыл-мыкаачыларга, жоолашкан душмандарга жек көрүү сезимин ойготпосоң, кийинчерээк алар жоо менен беттешпейт деп эч ким кепилдик бере албайт.

Жол — бул сенин келечегиң, ырыс-кешигиң, бакыттаалайың, кайгы-капаң.

Жалтыраган кийимге караганда жарашыктуу кийим алда канча баалуу.

Жасаган жакшылыктарыңды айтпай жүргөнүң акыл-эстүүлүгүңдүн белгиси; касыңа кылган жакшылыгыңды байкоостон оозуңан чыгып кетиши —биринчиден, сооптуу ишиндин жуулуп талаага бекер кеткени; экинчиден, жосунсуз бул жоругуң менен өзүңдүн акылыңдын тайкылыгын илгиртпей далилдеп койгонунду баркалбай калганың.

Жөтөлүп — бышкыргың келгенин жалгыз өзүң билип турасың; бетарчыңды камдап, сүйлөшүп аткан адамдардан обочолонуп алып, анан каалашыңга жөтөл, бышкыр.

Ирденип торпогуң торолсо – тыраңдайт.
Жетимиң оңолуп жетилсе- кызаңдайт.

Жакшы келин керилбейт, иштейт,
Жаман келин керилет, катылганды тиштейт.

Жакшы адамдын жакшылык касиети-жагымсыз жаман
сөзду да сылыктап, майин айта билгендигинде.

Жаман дос чын сөзгө жырылдайт,
Далилдесең –ит болуп ырылдайт.

Жакшы- бирөнүнүн кийимин кийбейт,
Кутурса- жакшы ит ээсине тийбейт.

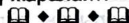
Жакшы сөз уксаң-чериң жазылат.
Бакылдык кылсаң-көрүң казылат.

Жакшы бала ага-буга көз артпайт тийбейт,
Сабак окуйт, эринбейт, партага да чийбейт.

Жамандык ак ишти каралайт,
Жашырсаң-жүрөктү жаралайт.

Жакшы үйдөн чыкса, чыйтайбайт,
Санаалаш жоро – жолдошун жоктойт.

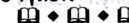
Чыргайчы ылгабайт, киши көрсө токтойт,
Чырдашып, көрүнгөндү боктойт.

Жакшы досун таштабайт,
Таштап, жаман жорук баштабайт.

Жакшы бала - энеге күйөт,
Акыл айтсаң - эсине түйөт.

Жамаңга жакшы сөз айтсаң-жакпайт,
Жылан жөндөн-жөн эч кимди чакпайт.

□ ♦ □ ♦ □

Жалгыз адам эл болбойт,
Жамгыр болбой сел болбойт.

□ ♦ □ ♦ □

Жакшы десең өзүңдү,
Жаманга жакындаба –
Жакшыга балээ жармашат...
Көөлөп, анан сени кармашат.

□ ♦ □ ♦ □

Жалгыз өтмөй жок дүйнөдөн,
Өзүңө жар тандагын.
Антташып аны алган соң
Бир өмүргө чанбагын.

□ ♦ □ ♦ □

Жакшы адам рахмат айтат,
Жаман сөздү ахмак айтат.

□ ♦ □ ♦ □

Жакшы айдоочу ылдамдыкты ашырбайт,
Жакшы адам кемчиликти жашырбайт.

□ ♦ □ ♦ □

Ичпейм десе коногу сунулган шарапты,
Ичип койчу, акетай ак болсун деп өтүнүшөт.
Аткарып өтүнүчүн коногу аюу болуп айкырса
«Ка-ап, аттиң-ай, билгенде...» деп өкүнүшөт.

□ ♦ □ ♦ □

Иштин көлөмүнө көбүрөөк көңүл бөлөм деп, анын
сапат жагын аксатып алба.

□ ♦ □ ♦ □

Ишеничти актаганың – абийириңди сактаганың.

□ ♦ □ ♦ □

Ичкениңди койбогонуң –
Акыл – насаатка тойбогонуң.

□ ♦ □ ♦ □

Ишенимдин акталганы – каада-салттын сакталганы.

□ ♦ □ ♦ □

Каерде болбосун, адам өзүңдөгү асыл сапатты алып
жүргөнү абзел.

□ ♦ □ ♦ □

Кайгы картайтат, санаа саргайтат.

□ ♦ □ ♦ □

Элден чыккан эр- азамат –
Элин калкалайт.

Байдан чыккан эр-
Барын талкалайт.

□ ♦ □ ♦ □

Кагазды туш келди жерге таштап убалына калба,
анткени ыйык «Куран-и-Карим» да ушундай эле кагазга
жазылган. А түгүл, аны колго дааратсыз кармоого
мүмкүн эмес.

□ ♦ □ ♦ □

Кайраттууну кайгы баспайт.

□ ♦ □ ♦ □

Калыс болсоң Күндөй бол. Ал баарына тең бирдей
жарык да, жылуулук да берет.

□ ♦ □ ♦ □

Какшык сөздөн чочуркаба, кемчилигиң болсо,
оңдогонго оңой.

□ ♦ □ ♦ □

Караңгыда ак нерсе-
Кара болуп көрүнөт.

Бойдок жүрсөң-
Куник кыздар, чүрөк болуп көрүнөт.

□ ♦ □ ♦ □

Керсейгениң – кастыгың,
Көпкөндүгүң-мастыгың.

□ ♦ □ ♦ □

Картаюуга каршы күрөшүүнүн бирден бир каражаты –
спорт.

□ ♦ □ ♦ □

Көңүлүң кушубак, маанайың жаркын болушун
кааласаң-айтчу сөзүңдү, карыз алардан мурда
(берээрде) жети өлчөп бир кес.

□ ♦ □ ♦ □

Керсейген кeroоз, текебер адамдар каза болгондо,
жүрөгүндө карасы жок карапайым, ак ниет, айкөл

адамдар көмүлгөн көрүстөнгө коюлуп, алар менен жанаша жатаарын унутпаса утушат.

Көз тайгылткан кооз, назик гүлдөрдү эң жакын адамыңа көңүлүн көтөрүп, кубаныч-шаттык тартуулап, белекке бергениңди түшүнүп турам. Бир аздан кийин ошол бажырайып, көз жоосун алып кулпурган гүлдөрүң чачылып, ар кайсы жерде тебеленип-тепселип жатканына зээним кейип: «Бейиштин гүлүндөй гүлдөрдүн убал-сообун ойлобогон адам кейпин кийген бул кандай айбандар»-деп, кейиштүү көрүнүшкө күбө болгонума бушайман болом.

Каяша айтууну каалабаган момун, акыл-эстүү адамдардын алдында макоо өзүн даанышман сезет.

Кымбат убактыңды бошко кетирбей, өтөлгөлүү өмүр сүрүүнү кааласаң, - пайдасыз майда – барат иштерден оолак бол.

Кеп-сөз айтса каалабаганың-

Эне-атаңды баалабаганың.

Кедеймин деп кейибе, баймын деп маалкатпа, сабыр кылсаң, башыңа бак, байлыгыңа кут конот.

Керсейүү да – наадандыктын бир түрү.

Китебиң таза бойдон турса, жакшы урунганынан го деп тыянак чыгарганга шашпа, жакпаганынан го деп ойлогонуң оң.

Колунан иш келбеген алаңгазар адам гана керсейет.

Коомдо канатташ жашап туруп бирин-бири көзүн боегондук – барып турган пастык.

Көйгөйлүү маселени чечүү канчалык кыйын болбосун, баамдап таразалап, акыл-эстүүлүк менен чечүүгө болот, антпесе бүйүр кызытып, айгай салып айкырып, чатакташып, эч нерсени оң чечүүгө мүмкүн эмес.

Көңүл чөктүрүп жүрөк сыздаткандан сак бол; антпесең, көз жаш мончоктоп куюлуп, көздү соолутуп коюу коркунучу туулат.

Кунт – ар кандай жакшы иштин башталышы.

Кудайды ойлоп, ибадат кылсаң –дилиң таза, тилегиң изги, көңүлүң да көтөрүңкү, маанайың жаркын болору шексиз.

Кээ бирөөлөр ачууга жеңдирип, адамды «айбан» деп да аташат. Акаарат келтирген ошол адамдын акыл-эси жайында болсо, түк антип айтмак эмес, балким ал айбандын адамга өтөгөн эбегейсиз зор кызматы менен катар ага эт, май, сүт, кымыз да бергенин эстебеген чыгар.

Көп сөз-көбүк сөз.

Картайып, каруудан күч, көздөн нур кетпесин, белим бүкчөйүп, кунигим чыкпасын десең, кайнатылган сууну гана ич.

Калп айтуу – коомго кооп туудурган аферист деген илдетке чыйыр салуу.

Кээ бир адамдар элге жакшылык кылып, сооп алгылары келип турганы менен, чамалары чакталуу. Андайлар эч кимге жамандык кылбаса, улуу иш жасаганга тете.

Кийимди сөлбүрөтүп ашкере узун, же балтырын жаппаган кыска кийингендерге Кудайдын каары келерин ойлой жүрсөк.

Касташкандан көрө касыңдан озунуп кечирим сурап, элдешкениң сага алда-канча көп пайда келтирерин да ойлогонуң оң.

Кимдир бирөөгө жамандык кылып жатып эртеби, көчпи, сен дагы өзүң жасап жаткан жамандыкка кабыларыңды-өлөрүңдү ойлосоң, бакылдыгыңан батыл арыларыңа бөркүңдөй ишене бер.

Күнүңдүн эптеп эле өткөнүнө сүйүнбө; (иттин күнү да өтөт) күнүңдүн өткөнү-өмүрүңдүн өткөнү. Өткөн өмүрүңө кийинчерээк кейибесең, өмүрүңдүн өтөлгөлүү өткөнү.

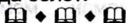
Келечегинен үмүтсүздөнүү-өлгөнгө тете.

Кытмыр адамда кытыгы болбойт.

Кереметтин баардыгы ылайда болот,
Окуганың өзүңө пайда болот.

Көп уктасаң – ыксырап жумушуңдан кечигесиң

Кашыктап топтогон абийириңди кетиресиң.

Аз уктап, тыным албай көп иштесең -

Чыңалып, абийир таап жетилесиң.

Кайырчы алмайын кетпейт,

Буга тентектин акылы жетпейт.

Кыпчып алып салааңа сигаретти,

Түтөтүп, муну оозуңа албагын.

Желесине илинип жамандыктын,

«Аттиң-ай!» деп тилиң тиштеп калбагын.

Кайдыгерлик-адамдагы айыккыс оор дарт. Бул оорууга чалдыккандар жетекчи кызматтарда иштеп калса, элдин шору.

Күлкү-өмүрдүн дарысы. Күлөм деп бейжайлык кылып, адамдык беделиңе бекеринен доо кетирип алба.

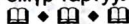
Коомдук жайларда какырынып-түкүрүнгөн адамдардан пас маданияттуулук болбойт.

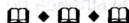
Майнап чыгарына жана зарыл экендигине көзүң жетсе, иштин көлөмүнөн да, кыйынчылыгынан да коркпо.

Март болсоң, суудай бол: жакшы менен жаманга да, айкөл менен бакылга да, досуң менен касыңа да ал бирдей кызмат өтөйт-өмүр тартуулайт.

Машинага отуруп, рулду кармаганыңда өзүңдүн келечек тагдырыңа кошо башкалардын тагдырын да кармаганыңды көз алдыңа элестетсең, кырсыктан оолак болосуң.

Мечит –бул мусулман, момундардын Кудайга сыйынуучу ыйык очогу. Ошондуктан мында келгендер бүйүр кызыткан ар кандай сасык сөздөрдөн сактанууга тийиш.

Мээрим жок, боору таштан бүткөндүн көзүн жаштаса-бир гана пияз (туураса) жаштайт.

Мактануу-адамдагы терс сапаттардын бири. Мактангандык - өзүнө-өзү канагаттандык. Өзүнө-өзү канагаттанган адам жакшы адам эмес.

Мода –бай –көпөстөргө гана төп келет, Томак кедейлерге табылганы эле эп келет.

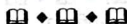

Мыкты тамагыңды өзүң жебе; өзгөлөргө – душманыңа-бер; сени тың жашайт экен деп, өз көзү менен көрүп –ынанып, ого бетер ичи күйүп, тан берүүгө аргасыз болот.

Мүнөздү тарбиялоого мүмкүн эмес деп олуялык кылгандар жыл бою түркүн түстөгү гүлдөрдү өстүрүп, эмгегинен майнап чыгарса, мүнөзү алда-канча өзгөрүлө түшкөнүн өзү сезип, таңданбай койбостугуна ыйманым кепил.

Жакшы адамдын баркы бар,
Баалай турган наркы бар.

Суу ичкен кудугуна түкүргөн адамдын кандай экендигин саймедиреп отуруунун зарылдыгы канчалык.

Нааданды эч ким самабайт,
Уруну жөн камабайт.

Накыл кеп тулку боюңа сиңип өстүрөт,
Сасык кеп-ичиндеги илдетинди козгоп өлтүрөт.

Намыскөй адам кеп-сөзгө калбайт,
Берсе да напсисин агызып албайт.

Никесиз төрөлгөн бала бактысыз; анын эне-атасы да, мекени да жок.

Минтип ымыркайды жазалаган ыймансыз ата-энесин алдыда кандай каардуу жаза күтүп турганын капарына алышпаганы өкүнүчтүү.

Окубаганың-Кудай берген ырыскыңды чокубаганың.

Оңой олжого тунам деп, башынды балээге
тыкпагын,
Мөөрөй алам деп, эр азамат балбанды чалып
жыкпагын.

Сотко түшкөнүң – отко түшкөнүң.
Оңолбосоң түшөрсүң отко,
Ууру кылсаң, түшөрсүң сотко.

Осол иш олжо алып келбейт.

Оку десе октос берип, бала кезде баркалбай тентек
кылып, жаштык кезде шапар тээп шалактап, билим
албагандын убалы өзүнө, залакасы коомго тиерин
ойлогону оң.

Ооз көптүрүп, жаттап алган жакшылыкты бетке кармап
айта бербей; жакшылыкты көлөкөдөй ээрчип алган
жамандыкты да айта жүр; антпесең, сени тыңдап
отурган улуу-кичүүлөргө бу жарыкта көңүл куунаткан
жакшылыктан башка эч нерсе жоктой туюлушу этимал.
Көңүл чөктүргөн азыноолак окуяны сөзүңө кыстара
жүрсөң, отургандар кааласак-каалабасак да эртедир-
кечтир келчү жамандыктын мизин кайтарууга камдана
жүрүшмөк.

Өрөскөөл бала тил албайт,
Оюңдагыны биле албайт.

Өлкөдө жыныстык тарбияга жетээрлик маани
берилгенде өзөк өрттөгөн өксүк да, ат башындай арман
да болмок эмес.

Өзүн ойлобогон өзгөнү ойлойбу,
Бакылдык кылып ... байкушка
Жамандык кылбай, жөн эле койбойбу.

Өзүнүн өмүрүндө өзүнө-өзү «Мен элим үчүн эмне иш жасадым?» деген суроону берип, ага канаттандырууларлык жооп алса, өмүр өтөлгөлүү өтүптүр деген тыянак чыгарса болот.

Өстүрбөгүн сакал менен мурутту,
Айлабызды тентек бала курутту.

Өмүрүндүн эң кубанычтуу ирмемдери-бала багып тарбиялоо. Бул-коомдук мааниси бар эбегейсиз зор иш.

Өң-түстөн Жараткандын өзү бербеген соң, косметикага ык койгонун сулуулар алдында суу кечпейт.

Өзүң күйбөй, жанбай туруп, бирөөнү эч качан күйдүрө да, жандыра да албайсың.

Өз өлкөңдү таанып –билбегениң-
Эне –атаңдын сөзүнө кирбегениң.

Өз абийирине кул боло албаган адам боорукер, мээримдүү, айкөл адам боло албайт.

Өз балдарына абийир-лаззат тарбиясын берүү-караңгыда алыска чейин көрсөтүп турган шоолага барабар. Адам көңүл рухун тазалагандан кийин гана жакшылык жасоого дилгирленет.

Өзүңчө тыңсынып, тымпыйып эч ким көрмөк түгүл, сезбеди деп осол иш жасаба, ошол «көрбөгөн»; «сезбеген» эч ким сенин осол ишке кандайча кол урмакчы болуп тыңсынып турганыңды сенден мурдараак сезип, жосунсуз жоругуңа уялып, пастыгыңа кейип отурганын өзүң сезбей атпайсыңбы.

Өгөйлөсө-

Өз балдарың өзүңчө кол көтөрөт,

Акыл айтсаң-
Кенебейт, бой көтөрөт.

Пакизалигиң-ырыскы-насибиңе ортоктош, шумдук-
куулугу жок айкөл пенделерине Теңирим ырыскы
кешигин аянбайт.

Сабырдуулугуң-салтанатың; анын акыр-түбү береке-
кут, жан жыргаткан жакшылык.

Сага пайдасы жок болсо - ал ишке кол урбаганың
макул.

Сактыгың-ишиңе тактыгың.

Сөз менен иштин биримдиги болбосо, андай сөздүн
зыяндан башка пайдасы жок.

Сапарлашың менен жакшы мамиле түзүүгө умтул,
бирок сыр төгүүгө шашпа.

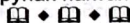
Сапарга чыгып баратып үйдөгүлөр менен жарык
маанайда жаркылдап күлүп коштошсоң, көңүлүң
кушубак, жолуң шыдыр, жолдошуң кыдыр, сапарың
байсалдуу болот.

Сигареттин жакшы-жаманы болбойт; баардыгы түтөп,
өмүргө аз-аздан ажал бүркөт.

Сен баскан жолдон ааламды тамшанткан дөө-шаалар
менен томаяк-кедейлер да, даанышман-кеменгерлер
менен мыкаачы-кылмышкерлер да, ууру-кескилер
менен кан падышалар да басып өтүшкөн. Сен ичкен
мөлтүр булактан суу ичишип, мээримдүүлүк менен сага
төгүлүп турган күн нурунан наптанишкан.

Сигарет тартып, ичимдик ичип, өпкө менен жүрөктү не
жазыгы үчүн жазалагандарды түк түшүнө албайм.

Сөз жүзүндө бүткөрүлгөн иштен амалда башталган иш алда – канча артык.

Сурасаң «сооп болор» деп бере коюшса, берет экен деп үмүттөнүп, адамдык ариетиңе доо кетирип алгандан сак бол.

Сөөлөтүң – дөөлөтүң. Теңирим ыроологон ошол сөөлөтүңдү башкалар үчүн да пайдалуу кыла алсаң, башыңа бак конот.

Сыр сактаганың-абийир сактаганың,
Сырыңды айтканың-абийириңди ачканың.

Сылык сөзүң – адамдыгың,
Бакылдыгың – арамдыгың.

Талантың, шык-жөндөмүң. Теңирим сүйгөн пендесине ыроологон баалуу белеги: учурунда аны талпынтып-таптабасаң, кастарлап-карабасаң, соолгон булакка окшоп калары шексиз.

Тамакты шалпылдатпай майда чайнап жеп-ичүү-адептүүлүктүн белгиси.

Текебердигиң-өзүңдүн башыңа көрүнчү өзүңдүн залымдигиң.

Туугандардын ортосундагы туугандык мамилеге доо кетип, ич ара араздашса, бул барып турган пастык. Мындан да өткөн жоболондуу жаман жорук жок.

Тамеки-аракты таштаганың-
Акыл-эстүү турмуш баштаганың.

Тамактанып отуруп аны-муну сүйлөшкөнгө болбойт - зыян; биринчиси, ашказан оорусуна чалдыктырат;

экинчиси, сөз ырбап, ушак-чагым козголуп, чыр-чатак чыкпайт деп ким кепилдик бере алат.

Тандап бутубузга өлчөп-ченеп, бут кийимдин мыктысын кийебиз, себеби бутубуз эсен-соо болмоюн, каалаган жакка баса албайбыз. Душманыбыз да бизди караганда алгач көзүнүн карегин бутубузга кадаганын унутпай жүргөнүбүз утук.

Тапканыңды кумурскадай үйүңө ташынганың-
Кар-жамгырдан баанектеп эртерээк жашынганың.

Тарбия ишинде сөздөн өткөн күчтүү курал жок; кээ бир мугалимдер өздөрүн ачууга алдырып, жеке амбициянын айынан опсуз кыйкырышып, ыйык Алатоонун мөлтүр булагындай тунук наристелерге колу жүгүрүп кеткендерин такыр түшүнүп болбойт.

Тарбиясы тайкы бала-кылжың,
Билими тайкы бала-мылжың.

Тамак даярдоонун калыбы болбойт; даярдалган тамак даамдуу болбой калса, көңүлүн оорутуп, айымды айыптаганга ашыкпа.

Тамакты ысык ичем деп ичеги, карынды иритип-чиритип алуудан сак бол.

Текебер мамчиновниктер кээде чыгармачыл инсандарга кайдыгер карашып, аларды кенебей, бучкагына теңебей калышат. Эгер алар эс токтотуп терең ойлогондо өздөрүнүн кетирген чекилигин түшүнүшмөк.

Тубаса талант-шык менен катар терең билим болбой, колуңа калем-кагаз алып, өзүңдү да, өзгөнү да кыйнабаганың оң.

Турмуш дегениң-бул каруу күчтөн сырткары билим да, акыл-эс да иштөөчү айыгышкан чоң күрөш. Турмушта жолуң болбой, ишиңдин жүрүшпөгөнү, өзүңдүн чабалдыгың.

Тыңшаганга чечендин сөзү укмуш,
Баарлашып-сырдашканга өзү да укмуш.

Турмуштан өткөн мыкты тарбиячы жок.

Тынч, жылуу-жумшак төшөгүндө жатып, мыйзам бузуп, кылмыш кылбай ак иштеп, ак жашаганды баары эле билет, балакеттин баары напсиси тыйылбай, эрки боштугунда болуп атпайбы.

Тарбиясы тайкы адам-ийри өскөн дарактай; аны тарбиялап жолго салам деп убара тарткан адам – жансыз денеге жан киргизем деген тентекке окшойт.

Денесин рекламалоо максатында мода кууп, даки сымал үлпүлдөк кездемеден кийим кийген айымдар жаңылышканын элес алышпаганы өкүнүчтүү; сиздин киндигиңиз ачылып жүргөн келбетиңизди көргөндөр иренжишет, анткени дене боюңузду көрүп, токпейил тартып кайдыгер карашат. Анын тетирисинче дене-боюңузду ороп-чулгасаңыз, жүзүңүздү гана көрүп: «Жүз – келбети, мынчалык, тулку-бою канчалык?» деп тамшанып, сизге магниттей тартылганын өзү да элес албайт, жал-жал карап, сөз айткысы келет, бирок сүрүңүздөн айбыгат. Дагы тигилет... Анысын туюп турган соң, сиз аны оңой эле кайырмакка илинтип алышыңыз туурулуу иш.

Тааныбаган эрге тийбе,
Билбеген жерге сийбе.

Туулган күнүң-бактылуу үнүң.

Топукчул кейибейт,
Иштегенден эч бир жериң кемибейт.

Тамакты даамдуу кылган-туз,
Үйгө кут киргизген –кыз.

Таза адам арам акчаны колуна албайт,
Аны арам деп капчыгына салбайт.

Убактылуу гана « жакшы адам» деген атка конуу ар
кимдин эле колунан келет, а бирок түбөлүктүү жакшы
болуу оңой-олтоң иш эмес.

Урук болбойт жерге түшсө өнбөгөн,
Пенде болбойт дил сөз айтса көнбөгөн.

Укук тааныганың-эл керегине жараганың.

Улуулукка умтулгандар көп; алардын ою оңунан
чыкпасын алар түк эле ойлошпойт, чыныгы улуулар
умтулбай эле кадыресе , улуу болуп чыга келишет.

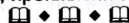
Улгайган адамдарды урматтоону үйрөнбөгөн кыз
турмушка чыкса, кайындарын сыйлап жарытпайт.

Унчукпоонун мааниси терең; ал инсанды ар тараптан
мүнөздөгөн адамдагы жакшы сапаттардын бири.

Үйүңө конок келсе, магнитофон-телевизорундун үнүн
демейгидей көтөрүп угууга болбойт; антпесе анын
көңүлүн көтөрөм деп, иренжитип алышың этимал.

Үйдүн кызы жакшы болсо,
Короодо түркүн гүл ачылат,
Жаман болсо-күл чачылат.

Чыгармачылыктын машакаттуу азап-тозогунан өтпөй туруп, анын ырахатын көрөм дегениң кур кыял.

Чектен чыккан мээримдүүлүк-балага моралдык, психологиялык жактан да чоң зыян келтирет.

Чынчыл адамдын жүрөгү ак, өзү сагызгандан сак.

Чын сөздү шыбырап айткандан түңүл.

Чындыкты айтканың-күнөөңдөн арылганың,
Сүйгөн элиңе агыңдан жарылганың.

Чындыктын агы көп,
Колдой турган жагы көп.

Шайтан-жиндер, ыглас-балит адамдарды дос-жолдош тутунуп, тентек оолукма, желөпкөлөрдүн коюн-колтугуна кирип алышат да, аларды кооп туудурган коркунучтуу иштерди жасоого тукурушат; жуулбаган идиш-табактарды, ыпырынды-таштандыларды паанектеп алышып, ар кандай оору-илдеттерди таркатышат, элге бүлүк салышат.

Шампан-шарап ден-соолугуңа олуттуу зыян алып келерин унутпа, а тургай, сен ичип-жеген ар кандай тамак-аш да, мөмө-чөмө да, жашылча-жемиш да ашказаныңа күч келтирбегендей болуусу абзел. Демек, сен ичмекчи болгон арак-шарабың чен-өлчөмдөн ашпоосу керек.

Шапар тээп, убакытты бошко кетирүү-оор жоготууга барабар, анткени убакыт дегениң бул-өмүр.

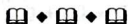
Шүмшүктү бирөө сагынбайт,
Жаманга жакшы жалынбайт.

Ымыркай жарык дүйнөгө келип жашай баштагандан тартып ага айып тагып: “Көзү бүйтүгүй, мурду барбагай, бир буту кыска” деп күнөөлөбөй, түйүлдүк пайда болбой туруп тамеки тартпай, ичкилик ичпей, энесин каалагандай тоюндуруп, наристенин келечегин ойлогондо абал мындан башкача болмок.

Ыкшоолук менен жалкоолук-жакырчылыктын жугуштуу вирустары.

Ызаттап, сый көрсөтүп,
Эркелеткен эне-атаңды аягын!
Жыгылса да, жыгылбаса -
Колтугунан таягын!

Ынтымактуу – озот,
Ынтымак – ырксыз – тозот.

Элдин баары тең бал жыйнаган аарылардай ички тартипти чындашып, ынтымактуулукту өлкөнүн байрагындай желбиретип эмгектенишсе, өз ара таарыныч да, жакырчылык да болмок эмес.

Эгер асыл зат деп атаган аял аракка азгырылса, тамеки тартса андай аялдын жаман эркектерден айырмасы кайсы.

Эркек болуу оңой эмес; Атамекениңе ак кызмат өтөп, эрдиктин мектебинен өтсөң-мүнөзүң эр Манастын мүнөзүнө ширелишип, өткөн күнүңө өкүнбөйсүң, барга-жокко топук кылган эр-азамат болуп чыга келесиң.

Эстүү кыз кашын тербейт,
Сараң ашын санаалашына бербейт.

Эккен көчөтүң – келечегиң,
Ак жоолугуң – элечегиң.

Эне – атасы теске сала албаган тентегин турмуш
«лапбай, аке» дедиртип молдо кылат.

Эгер адамды боюнун узун-кыскалыгына, өңү-түсүнүн ак-
каралыгына карап баалаганда, кодолор азып-тозгон
акмак, каралар карөзгөй болуп чыга келишмек.

Ишенимди эр жигит актай алат,
Сабыр кылса-
Ар- намысты сактай алат.

Ыкшоолонуп жалкоонун жатканы,
Жокчулуктун жанына батканы.

Тамеки-нашаа тартканың,
Азапка абдан батканың.

Укканыңдын баары жалган,
Жалган айтуу-эзелтен калган.

Көчөт отургузганың-
Өзүңө-өзүң эстелик тургузганың.

Жаш баланы аттабайт,
Таарынса-тууган каттабайт.

Артында эли эскерчү эмгеги жок адам-согончогу
канабаган аялга окшош.

Адам баласы эң оболу өзүн-өзү башкара
билбегендиктин кесепетинен ал ар кандай
жийиркеничтүү жоруктарды жасайт.

Өзүнүн келечегин ар ким өз колу менен жасай алса, ал
түбөлүктүү болору туурулуу иш.

Нан күкүмүн таштасаң – убал болот,
Кыш кынасаң-үйүңө дубал болот.

Майда мүдөөлүү өз камын жейт, эр жигит – эл камын жейт.

Жылмыштатып андай-мындай деген болбойт,
Сугунуп, арам ашты жеген болбойт.

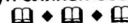
Аягы жок кеп болбойт,
Божомолдоп-
Алда нерсе деп болбойт.

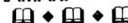
Ыйлаган бала ток болот,
Ток болсо бала шок болот.
Билимдүү бала баш болот,
Болбогону кыркында да жаш болот.

Элине бел болор эр- милдетин сезет,
Болбогону-мыш болуп элинен безет.

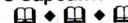

Адамды адам кылган-ТАМАК,
Абийирди жапкан –ЖАМАК.

Асыл адам жаман ишке барбайт,
Барса-күнөөсүн мойнуна алат.
«Ийилген башты кылыч кеспейт» деп
Батыл кечирим сурайт.

Жаман-күнөөсүн мойнуна албайт,
Башын ийип, эч кимге барбайт.

Коногуң шектүү болсо – кондурба,
Көзүң жетсе жайлап сал да оңдурба.

Ооруга шыпаа болот кийик эти,
Уялбас калың экен кыздын бети.

Ойлонбой иш жасаган башын кашыйт,
Өзүмчүл эл байлыгын үйүнө ташыйт.

Эстүү адам унутканды эске салат,
Тентектерди эстүүлөр теске салат.

Чекиликти Баялы байкап турат,
Тигини теше тиктеп-
Ал башын чайкап турат.

Кут конгон үй кубанычка бөлөнөт,
Карыз болсо-аста-секин төлөнөт.

Кулак сал айткан кебиме,
Сүйүнбө эптеп күнүң өткөнүнө.
Кейибе, жаштыгың чанып кеткенине.

Ар элдин АЛПЫ болот,
Кептин калпы болот.

Кабанаак итти байлагыла,
Туфлини күндө майлагыла.

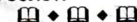
Коррупция – бул адамзаттын бардык катмарларына
кирип барууга оңой жол тапкан өнөкөт оору; ага каршы
күрөшүү – бүткүл элдик иш.

Өмүрү өрнөк адам жамандыктын элдешкис душманы.

Урсаң-бала коркок болот,
Эркелетсең-чоркок болот.

Издегенди тапкан жакшы,
Эшикти жапкан жакшы.

Түшүмдү коромжусуз жыйса болот,
Кепти чойбой тилди тыйса болот.

Муктаждарга желөк пулу берилет,
Арам акча жегендер-
Адалсынып керилет.

Адамды жаратып жатып КУДАЙ не себептен анын
айрым мүчөлөрүн бирден, айрымдарын экиден
жасаганын элес албагандар оюна келгенди оттоп,
биринин көңүлүн бири калтырып, жүрөгүн ооруткандар
оңбойт, тилеги орундалбайт.

Адилет-чындыктан оолак жүргөн адам гана чын
сөзгө чычалайт.

Акылдуусунган адамдан акыл чыкпайт,
Эрдемсинген эрден эрдик чыкпайт.

Манчыркап-
Ийнедей ийгиликке «МЕН!» дебегин,
Улуулугун унутуп,
Улууну «СЕН!» дебегин.

Тентек бала үйдө барын түгөтөт,
Кыйнап, эне-атасын жүдөтөт.

Окубаган шоркелтей жашаганды билбейт,
Чапан-тонун айтпайын-
Баш кийимин илбейт.

Ким көп китеп окуса-
Жашоодо ага дем болот.
Окубаган шоркелтейдин,
Акыл-эси кем болот.

Жакалашкан жаш эмес,
Бири-бирине кас эмес.

Касыңа ишиң түшкөнү-багыңганың.

Кайраттуунун тынчы кеткени-аялы кеткенден да оор.

Убакыт сени күтпөйт,

Элим деген элине түтпөйт.

Ар кимге түш жорутпа,

Эшегиңди жоорутпа.

Алдына ачык-айкын максат коюп, ага жетүүгө белсенип киришкендерди Теңирим колдойт; андайлар максатына жетпей койбойт.

Тентек кылгандар кырсыкка кабылып, ажалды өздөрү издеп табышкан учурлары аз эмес.

Татыксыз чыгарманы көкөлөтө мактагандын зыяндан башка пайдасы жок.

Суу-байлыктардын төрөсү, бирок байлыктардын ичинен суучалык төгүлүп-чачылганын көрө элекмин.

Жаңырган ар бир күн өзүңдүн жазыла элек алтын барагың. Анын маани-маңыздуу болушу өзүңө байланыштуу.

Чочкого тукабадан кымкап жапсаң да баткакка умтулганы умтулган.

Акыл-эси жетик болсо -

Карыса да тетик болот.

Акылдуу адам даны толгон эгиндин башындай.

Журт баласы майдаланат,

Душман андан пайдаланат.

Окубагандардын көбөйгөнү - акмак-наадандардын көбөйгөнү. Акмак-наадандар көбөйсө өлкөдө эмне болорун саймедирештин зарылдыгы канчалык?

Ырыскыны кыйган жаман,
Мыйзамды сыйлаган-аман.

Эшикти кулачтабайт, теппейт,
Үрөндү иргемейин сеппейт.

Алтын убакытты баалай албаганың-
Кудай берген өмүрүңдү баалай албаганың.

Эне-атаңа жакшылык каалаганың-
Алардын эмгегин баалаганың.

Көңүл бөлүп жакшы карабайт дегениң-
Алган жарың токолдукка жарабайт дегениң.

Бачики торолуп түлкү болот,
Ойлобой иш жасаган күлкү болот.

Жакшы көргөн тамагыңды эрте менен (кечинде эмес!) ичип-жегенге көнүк, күн бою курсагың ток, көңүлүң шат, ишиң майнаптуу болору туурулуу иш.

Өзүнүн өмүрүнө өзү кайдыгер карап, денсоолугуна олуттуу коркунуч туудуруучу зыяндуу (сигарет, насыбай, баңгизат, спирттик ичимдик) заттарды ченемсиз пайдаланган адамдын душманы өзү экендигин байкабагандыгы кандай кейиштүү.

Кыймылдасаң-жашоодо жылыш болот,
Ыкшоолонсоң-бети-башың бырыш болот.

Унутчаактыгың бушайманга салып сени уят кылат.
Акылыңды пештесең – жүзүң жарык: унутпайсың да,
уялбайсың да.

Аз-аздан окуганың-акылга жем салганың,
Окубай калганың-тамакка тузду кем салганың.

Оолуккандын абийири кетет,
Душманы түбүнө жетет.

Суу-бардык байлыктардын төрөсү. Ичсең-азык,
жуусаң – дене-боюңду балкытып көңүлүңдү сергитет.
Адам баласы ыңаалап ааламга жар салып жарык
дүйнөгө келгенден тартып ага АК КЫЗМАТ кылып
тазартат. Мезгил жетип, анын ичээр суусу, көрөр күнү
түгөнгөндө да аны жууп-тарап, акыркы сапарга узатат.
А тургай, айбандар менен куштарга да андан кем эмес
КЫЗМАТ өтөгөнүн ким танат? Адам баласын курчап
турган айлана-чөйрөгө кымкап жапкансып ырайына
чыгарып турган да энедей мээримдүү СУУ эмеспи!
Ошондон улам, элде «Суунун да сурагы болот» деген
накыл суудан сарамжалдуу пайдалан, аны кор тутпа
деген орошон ойду дүйнө жүзүнө ишараттайт.
Ошончолук нар көтөргүс АК ЭМГЕК өтөгөн СУУГА акыр-
чикир таштап, булгап, эсирген эселектердин сурагы
алыс эместигин ойлой жүргөнү оң.

Мактанып, өзүн жакшы көрсөтөм дегендер
көбүнесе «мактанчаак» атыгып, жаман болуп
калгандарын өздөрү да элес албай калышат.

Тарбияга аяр мамиле керек, ал адамды
калыптандырат

Жакшы уул-
Эне-атасын тындырат,

Жаман бала-
Эне-атасын сындырат.

Каада-салтын сактаган кыргыз көрсөм-
Толкуп кетем, толкуп кетем.

Пейили бузук кыргыз көрсөм-
Болк дей түшүп жүрөгүм,
Коркуп кетем, коркуп кетем.

Эрдин эмгектенгени – эрдик жасаганы,
Шапар тепкени – суукка тоңуп катканы.

Эр жигиттин жетээрлик өнөрү бар,
Көрөгөчтүн келечектен көрөрү бар.

Хандын же көзүн май баскан байдын кемчилигин билсе аялдары гана билишет. Хан-бийлигине, дөөрсүгөн дөөпөрөс бай-байлыгына чиренип, кол астындагыларды каалагандай тескеп, аларга кордук-зомбулук көрсөтүп, жүрөгүн үшүн алганын аялдары аңдап, бейчеки кордолгон байкуштардын ЭРКЕКтигин эске алып, аларды тымызын эркелетип жүрүшкөнүн тигилердин ойлоп да коюшпаганы куйканды куруштурат.

Сууну төкпө -
Бирөөнү бөөдө сөкпө.

Эл камын ойлогону –
Өлкөнү ойлогону.
Өз камын ойлогону –
Өзүмчүл баласын ойлогону.

Эгер убада буюм сымал акчага сатылганда, тил эмизип, кайра-кайра убада берип, убайымга сал-гандарды түндөсү эмес, күндүзү да сыймалап таппай калмаксың.

◆ ◆ ◆

Эсиргендик-эси жогун аныктайт.

◆ ◆ ◆

Берешендигиң-марттыгың,
Сараңдыгың-карттыгың.

◆ ◆ ◆

Катаалдык кимдир бирөөлөрдүн бүйүрүн кызытып,
жаклаганы айныгыс чындык, анткени ал ыкшоолук
менен жалкоолуктун элдешкис душманы.

◆ ◆ ◆

Туугандан күчүк, жоро-жолдоштордон мышык алба;
өмүр бою иттей ырылдашып, мышыктай тытышып анан
тынасың.

◆ ◆ ◆

Катаалдык-каар эмес,
Ачуунун бары заар эмес.

◆ ◆ ◆

Жакырчылык жанга батат,
Байгерчилик бардарга багат.

◆ ◆ ◆

Жакшыны бал сөз ээрчийт,
Жаманды жал сөз ээрчийт.

◆ ◆ ◆

Пейил жазылбаган актай кагазга окшош; аны бузган
да, таза бойдон так түшүрбөй сактаган да коомдогу
тарбиянын таасири.

◆ ◆ ◆

Кайырчылык-кедейлик менен жакырчылыктын
туундусу.

◆ ◆ ◆

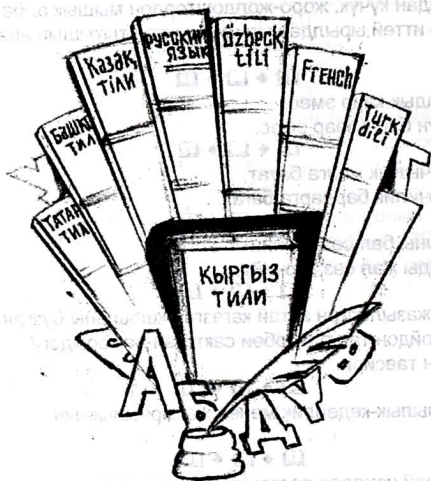
Ар кандай изилдөө өз жемишин бергенде гана ал
жөнүндө сөз кылууга татыктуу.

◆ ◆ ◆

Баланын ою менен болуп, бөпөлөп, аны менен
ашкере алектенүү-бала тарбиясына тескери таасирин
тийгизээрин ойлогонубуз оң.

ТИЛ

Тил-жүрөктүн тилмечи.

Араб

Эне тилим ардагым,
Колго конгон бакыт кушу-чардагым.

Эне тилге кайдыгерлик болбойсун,
Эгер болсо – андай адам оңбосун.

Эне тилим- бийик АСКАМ.

Сүйлөгөнгө да, сүйрөгөнгө да тил керек.

Тилиңе күйгөнүң – дилиңе күйгөнүң.

Акылдын тайкылыгы тилге сөз тийгизет. Мындайда
«тилиңди кесем» дебей «акылыңды айрандай төгөм»
десе болчудай.

Байды кeroоздонтуп эмне десе дегизген-

байлыгы,

Жарды-жармачтарга эмне кааласа жегизген-

тили.

Адамды адамга кошкон сөз,
Акылга азык берип колдогон-көз.

Адамзаттын жыргалы да, кууралы да – тилден.

Аркан малды, сөз-адамды байлайт.

Айбандын алпы-пил,

Акыл ачыкчы – тил.

Тамактын даамын сездирген – тил,

Тилек-максатыңа жеткирген тил экенин бил.

Бөтөн тилде сүйлөгөнүң-

Эне тилди сүйбөгөнүң.

Билими терең бул чеченди
Тилчи дейт,
Чечениң жаагын жанып,
Өз тилиңди билчи дейт.

Дүйнөгө «Манас»ты берген кыргыз тили эң эле бай,
кубаттуу тилдердин бири.

Эне тилибиз кыргыздын руху менен дартына дабаа
болчу бал, кымыз жыттанат.

Досту тапкан да, жоготуп жалгызсыраткан да тил.

Калыс сөз – кыска,
Накыл сөз- нуска.

Кайгы – санаа аздырат,
Тил билбеген жаздырат.

Кыргыз сөздөрү ширелүү; бал жыттанат.

Кыргыз тили – жүрөгүндө карасы жок досторго
наристени алдейлеген ийкемдүү, ары мукамдуу, ал эми
жоолашкан жоого октой таамай тийген кубаттуу тил.

Кыргыз тили-кылымдарды чаалыктырып карыткан
МЕКЕН тили. Атам-айкөл КЫРГЫЗ эли. ЭНЕМ-
эгемендүү Кыргызстан. Эне тилим-ак пейил КЫРГЫЗ
жыттанган Атажурт тили. Кыргыз тилин чанганың-ЭНЕ-
АТАҢДАН танганың. Мунуңду кыргыз барда кара кылды
как жарган ЭЛИМ кечирбестигин эстей жүр, боорум!

Кыргыз тилинен кылымдарды арыткан олуя Бакай
атабыз менен Манас бабабыздын Алатоодой орошон

ойлорун камтыган ыйык осуят жыттанат, береке кут
тамат.

Кыргыз тили – элдин кан – жанына сиңген ыйык, агымы
селдей кубаттуу тил.

Мактоо сөз көптүрөт,
Жаман сөз - өлтүрөт.

Мамлекеттин өзөгүн түзгөн сыйынар-сыймыгы-тил.
Тил өлгөндө эл да, анын маданияты да кошо өлөт.

Кыргыз сөзү ширелүү даамдай,
Төгүлгөнү нөшөрлөгөн жаандай.

Тилиңе күйгөнүң – дилиңе күйгөнүң.

Накыл кеп-кепти жандуу кылат,
Чыгарманы толук кандуу кылат.

Накыл кептин ордосу-
Айыл болот,
Аны окуган жаңы муун,
Бабаларга кайыл болот.

Накыл кеп –сөз АТАСЫ.

Ойлосоң да накыл кеп такыр келбейт,
Келсе да, омоктуу ойлору жакын келбейт.

Ой – тилдин алтын ОРДОСУ.

Нускалуу сөздөн ыр чыгат,
Сасык сөздөн чыр чыгат.

КУДУРЕТТҮҮ КҮЧҮҢӨН КАГЫЛАЙЫН... нүрөйлө ТЭМБЭТ

О, эне тил!

Кудуреттүү күчүңөн кагылайын...

Кара түндө

Отуң болуп жагылайын.

О, эне тил!

Оргуштаган жүрөктөгү каным белең?

Анда эмесе

Дене бойду балкыткан жарым белең.

Эне тилим – акыл-эсим, ак таңым, кубатым

Сеңдей тилди дүйнө кезип таппадым!..

О, эне тил!

Ыраак жүрүп Мекенимден

Сүйлөбөсөм же укпасам сөзүңдү

Акылыман адашкандай карбаластап

Кеңгиреп кер боломун, жоготомун өзүмдү.

О, эне тил!

Куран сымал «Манас»ымдай кеңдикти жараткансың

Бүт дүйнөнү тамшантып, таң калтырып

Бир өзүңө, бир өзүңө караткансың.

Кудуреттүү күчүңөн кагылайын...

Караңгыда шамың болуп жагылайын...

О, эне тил!

Оргуштаган жүрөктөгү канымсың!

О, эне тил!

Дене-бойду балкыткан жанымсың!

Кара түндө жалындаган отумсуң!

Өлкөдө жашап туруп анын тили менен каада-салтына,
адабияты менен маданиятына кайдыгерлик кылуу-
ЖАПАЙЫЧЫЛЫК.

Сөз – кубаттуу курал, андан акыл-эстүүлүк менен
пайдалан; дартты дабалаган да, душман болуп табалаган
да, көңүл көтөрүп өстүргөн да, жүрөк оорутуп өлтүргөн да
– сөз.

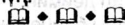

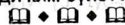
Тилди барктабагандык-бүтүн элди, анын үрп-адатын, каада-салтын, маданиятын сыйлабагандык. Улут үчүн мындан өткөн кордук жок.

Тилге күйгөнүң-элге күйгөнүң,
Тилге күйбөгөнүң-
Мекениңди сүйбөгөнүң.

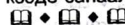
Улуттун уютку азыгы анын тили, каада-салты. Аны баалабаса – Мекениңди ким сүйөт?

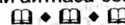
Улутту улут кылган анын тили болбосо, ал улуттун нарк-насили кайсы?

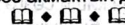
Сөз кээде көптүрөт, кээде-санаалашын өлтүрөт.

Мактоо сөздү таамай айтпаса-сөздүн шору.

Дал бутага тийген сөз акмактын да уйкусун качырат.

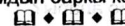
Эне тилин жеригендер – ЭНЕСИН, анын ЫЙЫК, ак сүтүн жериген күнкорлор.

Эне тилим ардагым-
Эркин жүргөн аймагым.

Сөздүн наркы, адамдын баркы кетпесин.

Сөз кудуретин туя албаганың-
Керооздонуп тилиңди тыя албаганың.

Кыргыз тили-энелердин касиеттүү ак сүтү аркылуу кыргыздын кан – жанына жуурулушкан ЫЙЫК тил. Кыргыз барда тил өрчүп – өнүгө берет. Күн чыккандай калктын жүзү көрүнө берет.

Дүйнө жүзүндө болуп жаткан жакшылык-жамандыктын себепчиси - тил.

Жакшы ат мүдүрүлүп жыгылбайт,
Чечен тил күрмөлбөйт да, сыгылбайт.

Жакшы кыздын жарашкан кылыгы бар,
Тилинин жан эргиткен сылыгы бар.

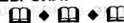
Жашоонун шан-шөкөтү тил деймин,
Мындан өткөн курч куралды билбеймин.

Тилине күйүмү жоктун үй-бүлөсү түгүл, Мекенине да
күйүмү болбойт.

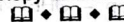
Жашоонун жыргалы-тил,
Акчыланба, муну жакшы бил!

Мамлекеттик тилди баалаганың-
Өлкөнүн өнүгүүсүн каалаганың.

Сөздү далилдүү сүйлөгөн киши сөзгө жыгылбайт, тай-
манбас, чечкиндүү болору бышык.

ЭНЕСИН АЗДЕКТЕП СҮЙӨ АЛБАСА...

Эне тилин аздектеп биле албаган
Өз энесин ардактап сүйө алабы?
Энесине боор ачып күйбөгөн соң
Мекенине чындап ал күйө алабы?

Мекеним деп күйбөгөн ал шоркелтей
Боор толгоп элине тартылабы?
Эбедейи эзилип эл үчүн күйө албаган,
Ал адамдын журтуна баркы барбы?

Адамды адамга кошкон-СӨЗ,
Акылга азык берип колдогон-КӨЗ,

◆ ◆ ◆

Тил издегениң-дил издегениң.

◆ ◆ ◆

Эр жигиттин жетээрлик өнөрү бар,
Көрөгөчтүн келечектен көрөрү бар.

◆ ◆ ◆ ◆

Эне тилим-ЭЛИМ,
Күч-кубатым ашуу БЕЛИМ.

◆ ◆ ◆ ◆

Эне тилди чанганың –
Мекениңди танганың.
Эне тилде сүйлөгөнүң-
Мекениңди сүйгөнүң.

◆ ◆ ◆ ◆

Эне тилибиз менен кыргыздын руху терең. Көз
тайгылткан кооз табияты, кыргыздын мукамдуу, ары
ийкемдүү тили менен аскасы көк тиреген касиеттүү
Алатоо кенен.

◆ ◆ ◆ ◆

Эл - тилди көз карегиндей аздектеп – аспиееттеп
тарбиялаган эне – атасы.

◆ ◆ ◆ ◆

Эне тилин барктабаган- өлкөнүн өгөй баласы.

◆ ◆ ◆ ◆

Эне тилибиз - кыргыздын руху менен дартына шыпаа
жыттанат.

◆ ◆ ◆ ◆

Эл айткан сөз – эп,
Бириндеп айтылган сөз – кеп.

◆ ◆ ◆ ◆

Эне тилим жалтанбай келе жатат,
Кылымдарды арытып.
Көп улуттуу өлкөбүзгө,
Нурун чачып жарытып.

◆ ◆ ◆ ◆

Элин сүйгөн –
Улутту улут кылат.
Тилин чанган –
Улутту курут кылат.

ТҮРКҮН ОЙЛОР

Түркүн ойлор көңүлдү кулпундурат.

Вахаб-Бостон

Жакшыбы же жаманбы –
Иш болбойт билинбеген.

Балык болбойт сууда мүзүп жүрбөгөн.

Бактылуу болгондордун бардыгынын эле пайдасы
элине тие бербейт.

Бүтпөй калган иш болбойт,
Оорубаган тиш болбойт.

Жарыктын төлөмү болот,
Иштин көлөмү болот.

Ар кимдин эстен кеткис жаштыгы болот,
Ар кишинин буюм салчу баштыгы болот.

Алданбаган адам – асыл жан. Акыл-эси менен
атайылап алданган адам – АКЫЛМАН.

Жүрөк үшүн алган кепти угуп жүрөккө узатат...

Жакшы бала эпчил болот,
Жаман бала кекчил болот.

Катаалдык каар эмес,
Ачуунун баары заар эмес.

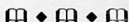
ДААНЫШМАНДЫН айтканы – аңыз,
Жаңгак бышса – маңыз.

Коомдук өнүгүү процесстеринен четте калган улуттук
искусство менен адабияттын тагдыры опурталдуу.

Ажал арбаганда андан кутулуунун айла-амалы бирөө
– жан соогалап багынып берүү.

Террорчулук – рак оорусуна окшош; бир тобун жок кылсаң – улам дагы башка тобу баш көтөрүп чыга келет.

Койду бордоп бакканга мака жакшы,
Ак дилден сырдашканга ака жакшы.

Мээримин болбой ынак болбойт,
Чындыгы болбой сынак болбойт.

Келжирек кебин чоет,
Акылман чекит коет.

Айыл жергесиндеги жападан жалгыз маданият очогу-
элет МЕКТЕБИ.

Ар кандай психологиялык маанайдагы түшүнүү кыйынга турган татаал чыгармалар алаканга салгандай жөнөкөйлөштүрүлүп берилгенде гана чыгарма бышып жетилген мөмөдөй адамга ырахат багыштайт.

Кара тумандай каптап келе жаткан ааламдашуу адамзаттын улут турмушун манкуртка айландырып баратат.

Ошонун ойрону болуп: ыйман-асыретти талкалап жатканына чыдоого мүмкүн эмес.

Үмүтүңдү үзгөнүң -
Өлүмгө өбөлгө түзгөнүң.

АДАМ зилинде ДАНАКЕР болсо-аны эч кандай СӨЗ да, БАЙЛЫК менен БИЙЛИК да азгыра албастыгы анык.

Аялдан залкар чыкса, көз алдыңа аскадагы аркарды элестете бер.

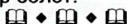
Адамдын өңү-түсүнө карап баалагандар көп жаңылышат.

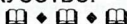
Адам баласы унутпас бир гана нерсе болот: ал курсагынын ачканын айттырбай билгени.

Атагы аалам кезген чоң муштум да акылга «лапбай» деп багынууга мажбур болот.

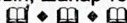
Адамды адам кылып калыптандырган курал- бул АДАБИЯТ менен ИСКУССТВО.

АДАМДАГЫ асыл, эң бийик САПАТ – бул анын АР-НАМЫСЫ. Ага шек келтиргендик-өлгөнгө тете.

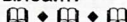
Азыркы ээлеп турган кызмат ордуңа желип-чуркап жүрүп, атаандаштырыңды жеңиш сен үчүн жеңил болбогондугун, анан калса, бийликтеги төбөлдөрдүн сынынан алардын көзүнүн агы менен тең айланып атып келгенинди ойлосоң- кызмат ордуңду мынчалык себепсиз бош калтырып, шапар тээп жүрмөк эмессиң...

Акыл-эс менен жүрөк-дүлөйдүн уганаак кулагы.

Акыл-эс акчага сатылбайт.

Адам туулат-

Туулса-кубанычтан өбүшөт,

Адам ЖАШАЙТ ...анан-өлөт.

Өлсө-ыйлап,

Кейип-кепчип көмүшөт.

Абак-тирүүлөрдүн тозогу экендигин ойлонгондо, эч ким Мыйзам бузуп, кылмышка бармак эмес.

Адам өмүрүнө кооп туудурган оозго алгыс ыплас
наркозат, ичимдиктер менен чылым-сигареттин
тийгизген эбегейсиз зор таасирин көрүп-билип туруп,
азгырыкка азгырылган дарыгерлер менен
окумуштуулар, мугалимдер менен спортчулар, коомдук
ишмерлер менен чыгаан инсандардын жоболоңдуу
жоруктарына деги эле түшүнүп болбойт.

Күн нуру жер бетине тегиз тийбейт,
Торпогуна эмизбесе, уюң да ийбейт.

Билесиң-койду бекерге сойбойт,
Аныңды жеп, арампөш дегеле тойбойт.

Айнек чирибейт,
Бышкан сүт ирибейт.

Акчаң жок ар кимге жалдырайсың, акыясың,
Акчаң болсо, көңүлүң шат, өөдө ыргыткан
такыядансың.

Акмак өзүн жаман дебейт,
Өзүнүкүн ырастап бирөөнүн камын жебейт.

Ак эмгектин алкай турган наркы бар,
Жакшы адамдын кадыры да, баркы бар.

Акмак адам гана өз ыктыяры менен аракка тоюп, өзү-
нүн абийирин өзү кетирет.

Жүрөк үшүн алган каргашалуу окуялардын болуп
жатышы УЛУТТУК руханий дүйнөбүздүн жардылыгынан
бекен.

Доогер- каралайт.
Айыпкер- паралайт.

◆ ◆ ◆

Адилет, чынчыл адамдын душманы досторунан эки эсеге көп.

◆ ◆ ◆

Ар кандай иште жигердүү аракет, жалындаган кайрат, демилгелүү дем болбосо, көзүнөн нуру, каруусунан күчү кеткен карынын ишиндей натыйжасыз болору анык.

◆ ◆ ◆

Алжыш – тантыш – карыштан,
Утук мөөрөй – жарыштан.

◆ ◆ ◆

Арын саткан – баарын сатат.

◆ ◆ ◆

Ар нерсенин: мөмө-жемиш,
Мейли кийим, же асыл таш-

Алтынбы-тазасы жакшы.

Заң бузган көркоонун-

Кылмышы үчүн

Адилет алган жазасы жакшы.

◆ ◆ ◆

Акылы болбой эр болбойт,
Акыны болбой эл болбойт.

◆ ◆ ◆

Аптекте түркүн даары болот,
Базарда издегендин баары болот.

◆ ◆ ◆

Баатыр тапса, баары жейт,
Сараң тапса, кайын деген журту жейт.

◆ ◆ ◆

Дептердин сызыгы көп,
Жомоктун кызыгы көп.

◆ ◆ ◆

Шыктуулугуң-мыктылыгың.

◆ ◆ ◆

Бекерчини ит кабат.

Бекерчиликтен улам жаман жорук-жосундардын баары: уурулук менен аракеттик да, зөөкүрлүк менен мыкаачылык ... дагы толгон-токой чыр чыгат.

Барына топук кылгандар - токпейил адамдар.

Берээни болбой эл болбойт,
Асылы болбой жер болбойт.

Жөнөкөй, алпейим киши болсо-
Сөзү жүдa майин болот.
Жемиштүү кылган иши
Элине тез тайин болот.

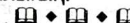

Жаңылуу – өмүргө олуттуу зыян келтирет; ички дүйнөңдү эңшерилтип, жүрөгүңдү туйлатат, кудум жакының каза болгондой кейип-кепчийсиң...

Өмүр бою канча жолу жаңылып-адашып, өзүңөбү, же элиңе канча зыян келтиргениңди эстеп, өзүңдү-өзүң калыс таразалап көрсөң-кандай адам экендигиңди билип алышың кыйыңга турбайт.

Шыктуулугуң-мыктылыгың.

Бирин-бири кыргыздар колдой жүрсүн,
Алардын эч кимиси жашоого жолтоо болбой жүрсүн.

Биз, адам пенделери, баарыбыз үчүн баа жеткис байлыкты унутуп, ал кымбат, мунусу оголе кымбат деп шашкалактап, бүтүм чыгарганга жедеп көнүп алганбыз. Чындыгында НЕГИЗГИ байлык «байкалбаган» УБАКЫТ экенин баркалбаганыбыз кандай кейиштүү.

Бөбөгүң балдан таттуу,
Тиштериң таштан катуу.

Бутунан мүдүрүлгөндөрдүн оорусу айыгат, некин башынан мүдүрүлгөндүкү асти айыкпайт.

Даамдуу наның - дары,
Кейикчил жигит - кары.

Депутат болсом деп эл аралап, эбедейи эзилип «Эми жыргатам» демиш болуп, эл ишенимине арзып, элин көкүткөн ЫЛАА.

Жакшы тааныбаган адамдар менен олтурганда бийлигиңе манчыркап мактанып олуялык кылба; алардын ичинен сенден да өткөн олуя чыкса, жети өмүрүң жерге кире жаздайт.

Жалгыздык да жаман, ал адамды жалтактат.

Жапканга капкак керек,
Түлкүгө капкан керек.

Жаңы тамактын буусу-эскисинин уусу болот.

Жууган кийим илинет,
Кыңыр иш тез билинет.

Жалуусу болбой ЭЛ болбойт,
Талуусу болбой жан болбойт.

Жакшыга алкыш айтсаң – жакшылык,
Чала-моңолдун болжогону – бакшылык.

Жакшы ат мүдүрүлүп жыгылбайт,
Эрки күчтүү мөгдөп-мүңкүп сыгылбайт.

Жергебизде жетиштүү кокту – колот,
Кыргыздын жер соорусу малга толот.

Жыл жаңырган сайын адамдын ой-максаты да үмүт-тилеги да жаңыланып турат.

Жасалмалуулуктан жаа бою кач; - арты жаман; жасалма сөз менен жасалма күлкү, жасалма гүл менен жасакерденүүнүн зыяндан башка пайдасы жок.

Жер бекерге казылбайт,
Накыл кеп жөн жазылбайт.

Жашоо – бул өмүр бою аракеттенүү. Кыймыл токтогондо жашоо да токтойт.

Жаман кеп жебейт,
Жакшы ага тең келбейт.

Жалаакор анткорлонуп сөздөн танат,
Эр жигит-эли үчүн күйүп жанат.

Бакыл оңолбойт,
Кыраакы тонолбойт.

Изги тилек сапарды байсалдуу кылат.

Кыянат арты-кыямат.

Калыс болчу, кагылайын;
Жерин сатып,

Жер которгон кандай элет?

Заң бузган акмактардын сазайын бер,
Андайларды келекелеп жазайын чер.

Зарыл болгондо жаныңды да кыйнап, терең ойлоп акылыңды иштетип түйшөлсөң, кийинчерээк көңүлүң көтөрүңкү, маанайың жаркын болот.

Зордукчул-көркөө зулум болот,
Сүймөнчүк бала эли сүйгөн кулун болот.

Ичинде бакылдык былжып-ирип жатса, сыртынын жалтыраганы – алтындын суусу жалатылган буюмга окшош.

Калың карды кечендетпей күрөгүн,
Чындык үчүн бар күчүңдү үрөгүн.

Иштелген жумуштан майнап чыкканда адамга кубаныч тартуулайт.

Иш билген-озот,
Бекерпоз-тозот.

Иштегенге айбандын колу болбойт,
Бакыл болсо, анын жолу болбойт.

Кыйынчылыкты жон териси менен тартпаган адам сулуу, бирок өтө назик аялга окшош.

Кара күч толуп-ташып, сени канчалык карк кылбасын,
аныңды иштеткенди билбесең, маңызы жок жаңгактай.

Кыйынчылыктардын баары турмуштун кайрагы.
Азап-тозокту көп тарткан адам-турмуштун кайрагынан телчигип, чыңалган.

Катуу дарак сынбайт,
Мээнеткеч адам тынбайт.

Кайрымдуулук жашигине акча салып, алкыш ал.

Күлкү тээ жүрөктүн тереңинде бугуп жатат. Аны күчкө салып келтиргенге да, жолун тосуп, чыгарбай койгонго да болбойт. Жүрөк толкуп кубанганда ал ар кандай тоскоолдуктарга карабай чагылгандай тездик менен катуу келип, адамга КУБАНЫЧ, ӨМҮР тартуулайт.

Кайраттуудан душман тургай, ажал да жалтанат.

Кылмыштуулук-ичи тардыктын кеселети.

Кечээки күнүң - эртеңки үнүң.

Кежир киши адамга окшоп муюбайт,

Ириген сүт айран болуп уюбайт.

Кабагың ачык болсо-

Ылым санап ыкташат.

Каш менен кабактын ортосун паанектеген кырсык айттырбай келет; анын жолун бөгөгөнгө КЫРААКЫЛЫК күзөтчүдөй сак болуусу керек.

Күйүт-адамды соолутат.

Кайгырууну билбеген жүрөк-мөңгүнүн музу.

Комуз-улуттук аспап, аны колуңа алдыңбы, толуп турган кубанычың менен кайгы-муңуңду чыгара черт, жарпы жазыла түшсүн.

Кулак уккандардын баарын кеч болсо да көз көрөт.

Келечегиңе кең карап, үмүттүү жашасаң, максаттарың ишке ашуусуна катуу ишенсең, көздөгөн максатыңа жетпей койбойсуң.

Күргүштөп суунун акканы бар,
Өлкөдө эптеп жанын бакканы бар.

Коендун шырп эткен шарпасынан корккон суу жүрөк
өмүр бою коркуп жүрүп, ичер суусу түгөнгөндө, өлүмдөн
да коркот.

Карөзгөй көкчил-тукурат,
Акылсыз куйту кутурат.

Кымыз көңүл кушун эргитет,
Мүрөк суусу көңүлүңдү сергитет.

Кедей корс болбойт,
Түлкү дос болбойт.

Күнөөкөр өзүндөгү олчойгон күнөөсүн байкамаксан
болуп каяша айтса, ажаан-митайым атыгат.

Кептин негизи, жолдун тегизи жакшы.

Кылгылыкты кылгаң соң,
Кейигенден не пайда.

Кол менен буттун командири – баш.

Кеңкелес- керең сөз укпайт,
Өрдөк- казга суу жукпайт.

Кыйч – куйч этип араң жүрөт араба,
Бооруң ачып аны сен көп караба.

Кыйынчылыктардын баары турмуштун кайрагы.
Азап – тозокту көп тарткан адам – турмуштун
кайрагынан телчигип, чыңалган.

Курсак ач болсо, күлкү келбейт,
Тайган бар жерге түлкү келбейт.

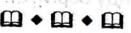
Кыргыздар кең пейилдүүлүгү менен кадырлуу.

Күлгөн ыйлабай койбойт,
Ыйлаган сооронбой койбойт.

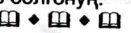
Күлкүнүн да тоонун аселиндай тазасы болот; мындай күлкү пейили кагаздай ак адамдардан гана чыгып, боорду эзип, кулакка жагымдуу келип өмүргө өмүр кошот.

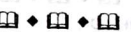
Күлтүксүз адам мыш болот,
Тоодо эрте кыш болот.

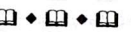
Көмүр менен камсыз болгонуң –
Өмүр менен камсыз болгонуң.

Кыргыз жеринде кыргыздын жакыр жашоого УКУГУ жок!

Майда иш жасап көнгөн адам чоң иш жасагандан чоочуркайт.

Маалымат так болсо, көңүлүң шат болот.

Мүнөз акылга-баш ийбейт.

Мал семирсе-элге,
Адам семирсе-жерге.

Менин кандай ИНСАН экендигимди чагылдыруучу КҮЗГҮ-менин эмгектерим, сүйлөгөн сөздөрүм, кылык-жоруктарым, жүрүм-турумдарым-дептир АКЫЛМАН.

Дарак гүлүнүн касиеттүүсү - жийде,
Бийкечтин көөнү-бийде.

Ким китепти көп окуса-
Жашоодо ага дем болот.
Окубаган шоркелтейдин-
Акыл-эси кем болот.

Ойдогону жашырбай айтчу кез келди,
Бул мезгил жүдa тез келди.

Оку десе октос берип,
Окуудан качкан жаман.
Таарынып эне-атага -
Үй сырын ачкан жаман.

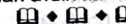
Аферисттер дале сиз менен бизге окшогон адамдар.
Айырмасы-алар жалганга жакын болушат. Уят эмне
экенин элес алышпайт. Беш өрдөгүн тең учурганда
тилинен бал тамат. Ошондо эрксизден эрип, багынып
бергенибизди билбей калабыз.

Өзүнүн жекече пикирине ээ боло албаган адам- акыл-
эстүү адамдардын көлөкөсүнө окшойт.

Өлүш оңой, артынан атын калтыруу - тозоктун тозогу.

Өрдөк- каздын кулагы жок
Кеп айтсаң угат,
Ит-мышыкка сөз айтсаң-жугат.
Адамдын кулагы бар-
Сөз укпайт,
Сөз айтсаң-кенебейт, бучкагына теңебейт.

«Өлүмдөн коркпойм» деп суу жүрөк адамдар гана
айта алышат, ажал алкымдан алганда алар жоошуп,
аргасыз муңайып карашат.

Өзүнүн жүзүн акыл күзгүсүнөн көрө албагандар
өздөрүн жөн күзгүдөн гана көрө алышат.

Өзгөнү ойлобой, өзүнүн гана керт башынын
кызыкчылыгы менен жашаган адам-өлгөндөрдүн
тирүүсү.

Өз ЭРКИҢДИ өзүңө багындыра алгандыгың –
сырттандыгың.

Ичкенге памил чай жакшы,
Жатканга жумшак жай жакшы.

Руханий жактан жакырдануу-орду толгус оор
жоготууга тете.

Сөз укпаган кайсар акыры катаалдыкка багынып,
көктүгүнө кейийт.

Сен жасаган мамилеңе жараша ЖЕР сага канча
берерин билет.

Суулар кошулуп дарыя болот,
Жашырсаң да жаман ишиң жарыя болот.

Сүт айныса, айран болбойт,
Шан-шөкөтсүз майрам болбойт.

Сырдашыңа барсаң, короодо килейген дөбөт жүрөт.
Сенин үнүңөн улам, үй ээси: «Каппайт, келе бер»,-десе
түк ишенбе. Кимди кабар-каппасын ит билет. Ит иттигин
кылбаса, кантип жүрөт.

Сыналгы-бул адам баласында адамдык асылдык
канчалык көп болсо ал дагы көптү билүүгө
ынтызарланса, анын үмүт-тилегин «үзүп»,

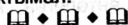
«ыкшоолонтуп» аң-сезимине бүлүк түшүргөн замандын
негизги каражаттарынын бири.

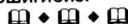
Ынтымагы бар балдар-
Бири-бирине эш болот.
Окуганы майнаптуу
Баалары жалаң «беш» болот.

Түз жолдо баратып чени менен тайранда.
Кадамыңды абайлап таштабасаң, мүдүрүлөсүң,
жыгылышың толук ыктымал.

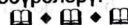
Үйүбүз - куттуу бешигибиз,
Ынтымак – ырыс кешигибиз.

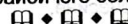
Таза асел айныбайт,
Акылдуу чал найныбайт.

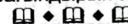
Турмуш – бул кеме. Анын капитаны – ЭНЕ. Ата –
кемени башкарган рулевой. Матростор – уул –
кыздары, небере – чөбүрөлөрү.

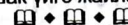
Уз колдуу уста узанып элек кылат,
Эселик эр электи байбичеге белек кылат.

Улуулукка умтулбаган адам болбойт. Ошолордун
ичинен адам пендесине сезилбеген касиетке ээ
болгондору гана баарыбызды таңданып-тамшанып
улуулуктун чокусун багындырып алышат.

Уй казыкка байланат,
Конок жылуу-жумшак үйгө жайланат.

Чыпалак, бармакты керсең- карыш,
Мөөрөй болсо – жарыш.

Үйлөнбөй бойдок жүрсөң болбойт экен,
Тобокелге салып алган жарың купулуңа толбойт экен.

Үрүп чыгар ити жок-«бай» дейт,
Сакалы чыккан кишини «тай» дейт.

Үй-бүлөгө жаңыдан мүчө болуп кошулган ымыркайбы же келинби, же жаңыдан сатып алган уйбу, же кой-эчкиби, үй-бүлөнүн өнтөлөгөн каржысын көтөрүүгө ебөлгө.

Сынчы сын такпайт,
Чычалаткан чын сөз-
Жазуучуга жакпайт.

Сынчы болсоң – сын жаз,
Айла-амалга азгырылба – чын жаз.

Тайлакты таптасаң – буура болот,
Ойлоп айткан сөз – туура болот.

Таазим эт акындын энесине,
Доо кетпесин эч кимдин денесине.

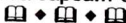
Жайлоонун чөбү чыктуу,
Кыргыздын улан – кызы шыктуу.

Жайкысын үйдө меш жагылбайт,
Жооптуу милдет ар кимгеле тагылбайт.

Жин-шайтандар айкөлдү да азгырып арбайт экен,
Азгырып арбаса да,
Айкөл адам азгырыкка барбайт экен.

Чиркейдин көзү жок, чакканы оо-ой!
Шайтандын өзү жок, жасаганы боо-ой!

□ ♦ □ ♦ □

Чийки мөмө катуу болот,
Таңкы уйку таттуу болот.

□ ♦ □ ♦ □

Чыгырмачыл адамдар караңгыда ийне издеп
түйшүктөнгөндөр; издегенин тапкандары-
ДААНЫШМАНДАР.

□ ♦ □ ♦ □

Чымын - чиркейлер да адамга олуттуу зыян
келтирүүнү көздөйт; аны көлөкөдөй ээрчип, ичкен
тамагына конот, уйкусун бузуп, тынчын алат. Өздүк
гигиенаны сактасаң, эч кандай кооп-коркунуч жок.

□ ♦ □ ♦ □

Чымыркана күрөшсөң-
Чоң өрт дагы өчөт экен.
Кысталышта мүлкүн таштап-
Чоң байлар да көчөт экен.

□ ♦ □ ♦ □

Шашмалык адамды айнытат.
□ ♦ □ ♦ □

Ырчы кыздын жылаажындай үнү бар,
Кайгырбаган карынын көрөөр күнү дагы бар.

□ ♦ □ ♦ □

Эрсиз келин-элкин,
Кой дер кожосу жок-эркин.

□ ♦ □ ♦ □

Эркектер- эркектерге мүнөздүү жоруктарын жасабаса,
алардын эркектиги кайсы.

□ ♦ □ ♦ □

Эптеп жеп дыйкандардын эгинин,
Келемиш-чычкан семирди.
Ким семирмек сугунуп,
Алюминий, жез, темирди?

□ ♦ □ ♦ □

Эрке бала-эселек,
Элеси эстен кетелек.

□ ♦ □ ♦ □

Эшек чуркап аттан озбойт.

Базарга барсаң элек көп,
Майрам күнгө белек көп.

Өз эрки өзүндө болбосо, адам капастагы кушка
окшойт.

Кызы болбой сеп болбойт,
Чийки өрүктү жеп болбойт.

Кыз-келинге тарак керек,
Алкаштарга арак керек.

Уяң жигит сыпаа болот,
Дары жакса-шыпаа болот.

Эр жигит элин ойлойт,
Ар ким ооруган жерин ойлойт.

Жылдык баа сага «төрт» чыгат,
От менен ойнобо-өрт чыгат.

Жаман иштин кесири болот,
Шордуунун жесири болот.

Сезимди жүрөк туюп турат,
Окуганын мээге куюп турат.

Жамандын каары жыландын уусундай.

Оймоктой оозго-тоодой азык.

Баланын тили келегей,
Дыйкандын иши телегей.

Жалкоонун эрмеги-чөнтөк,
Эптүү бала-жөнтөк.

Уйку балдан да таттуу.

Ыйлаак балага караганда көңүлү чөккөн адамды жубатуу алда-канча машакаттуу.

Жаштык кайтып келбейт,
Кырсык айтып келбейт.

Жаш кезинде көп жаңылган картайганда жаңылууга жол бербейт.

Күн-адамдар менен айбандардын да, канаттуу куштар менен эгин-тегиндерге мээримин төккөн боорукер ЭНЕСИ.

Чарчап-чаалыкканда уйку таттуу,
Өлөр кезде-өмүр таттуу.

Чыгарманы окуганда окурманды ойлондуруп түйшөлтпөгөн чыгарма-чийки чыгарма.

Даанышмандын айтканы аңыз болот,
Жаңгак бышса-жан жыргаткан маңыз болот.

Ажал арбаганда андан кутулуунун айла-амалы бирөө гана-жан соогалап багынып берүү.

Кайраттууну кайгы баспайт.

Сын-кумдан алтынын калпып алгандай эле адабияттын данын пыр-сырлардан ылгап, авторлорго туура жол көрсөткөн кеңешчиси.

Өзүнүн гана керт башынын кызыкчылыгын ойлогон өзүмчүл коркунучтуу жоого барабар.

Жакшы нурун чачат,
Амалкөйдөн ырыскы качат.

Жаш баланы алдабайт,
Акмакты ишке жалдабайт.

Малчы короодо кыштайт,
Тамеки өпкөнү ыштайт.

Уурдалган нерсе катылат,
Анан - тымызын сатылат.

Алданган адам эч кимге-атасына да ишенбейт.

Эң көп алданган адам - өзүн-өзү алдаган адам.

Калыстыктан тайыган сын-өз баласын өгөйлөгөн
атадай.

Мээримди болбой ынак болбойт,
Чындыгы болбой сынак болбойт.

Кут конгон үй кубанычка бөлөнөт,
Карыз алса – аста-секин төлөнөт.

Көздүн сүзүлгөнү-үмүттүн үзүлгөнү жаман.

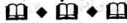
Жашоодо көсөө кылсам билегимди,
Теңирим берээр бекен тилегимди.

Алганды кесип кылып алгандар-сараң адамдар.

Өмүрдөн өткөн бакыт, өлүмдөн өткөн кайгы жок.

Адабиятсыз маданият – буту-колу жок адамсымал.

Улуттук адабиятыңды унутканың-
Улуттук маданиятыңды курутканың.

Жолу оңолбогондун иши оңолбойт.

Адам көңүлүн шат кылган бардык ийгиликтердин
негизи-ЖООПКЕРЧИЛИК.

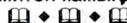
Адам пендесинин жашоо тирилигинде
жоопкерчиликсиз нерсе болбойт; ополтоодой ошол
ЖООПКЕРЧИЛИКТИ жон-териси менен сезип, ишке аяр
мамиле жасаган адам – сырттан адам.

Ойноп, бала оюнга тойбойт,
Көшөрүп, билгенин айтсаң да койбойт.

Берсем дегениң – бейишке барсам дегениң,
Акыретти ойлоп, эмитен камыңды жегениң.

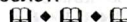
Напсиди ағызганың-уятты ойлобогонуң,
Акыретти ойлоп, болжобогонуң.

Бүлүк салып беймаалда бакырганың-
Ажалды бөөдө чакырганың.

Акылдуу айтса эп болот,
Кемпай айтса кеп болот.

Бакыл-баланы сүйбөйт,
Өгөй - балага күйбөйт.

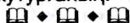
Жакшы адам үйдүн камын ойлойт,
Жаман адам ойлобойт – тойлойт.

Адам-акын ой сүрөт,
А итиң борс-борс үрөт.

Элди тукурганың –
Көөдөктөнүп-көөп кутурганың.

Кыңыр ишиң – жазага,
Көпкөндүгүң-казага.

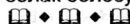

Тапканыңды үнөмдөсөң-
Береке болот.

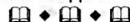
Пейилин оңдобогон-
Келеке болот.

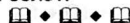
Шерменделик адам–пендесинин адамдык абийирине
шек келтирген сандырактык. Таза болуп түз жүрсөң-
көңүлүң куунак; сага эч кандай жалаа жармашпайт,
ШЕРМЕНДЕЛИКТЕН оолак болосуң.

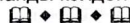
Кырсык болсо көбүнесе жолдо болот,
Акчаң болсо бардыгы колдо болот.

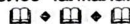
Эр жигит жолдон чыкса-баңги болот,
Ээликме эшек аңги болот.

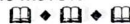
Жакшы адам салам жолдойт,
Жаман адам душманды колдойт.

Эр жигит элдин жүгүн аркалайт,
Көөдөктүн иши оңолсо чалкалайт.

Абийириң бийиктетет,
Бакылдыгың түбүнө жетет.

Жарышта мөөрөй алып чыгасың-
Душманыңды чаап жыгасың.

Убадага турган ишенимди актайт,
Элинин ар намысын сактайт.

Кеп көтөргөн – кемеңгер.

Эр жигит элин ойлойт,
Ар ким ооруган жерин ойлойт.

Кыянат арты-кыямат.

Замандашым, калыс бол!
Жерин сатып, жер которгон кандай эл?

Кайрылып калкым сага айтам,
(Сага айтпаганда кимге айтам?)

Урууга бөлүнгөнүң -
Бейажал жерге көмүлгөнүң.

Жаңылуу-өмүргө олуттуу зыян келтирет; ички дүйнөң
эңшерилип, жүрөгүң туйлап кейип-кепчийсиң.
Адашканыңа жиниң келип, бу жарыкка келгениңе да
бушайман болосуң. Өмүр бою канча жолу жаңылып,
кандай чекиликтерди кетиргениңди эстеп, өзүңдүн
кадыр-баркыңдын канчалык экендигин билип алуу сага
кыйынга турбайт.

Изи болбой, жандык болбойт,
Мизи болбой, бычак болбойт.

Ачууңдун келгени-
Акыл-эсинин өлгөнү.

Бал аары гүлгө консо бал болот,
Бетиңдеги кара чекит кал болот.

Кол менен буттун командири-баш.

Жашоо-бул өмүр бою аракеттенүү. Кыймыл токтогондо
жашоо да токтойт.

Кара күч толуп-ташып сени канчалык карк кылбасын,
аныңды иштеткенди билбесең, маңызы жок жаңгактай.

Кыйынчылыктардын баары турмуштун кайрагы. Азап-тозокту көп тарткан адам-турмуштун кайрагынан телчигип, чыңалган.

Мээрими жок, боору таштан бүткөндүн көзүн жаштаса-бир гана пияз(туураганда) жаштайт.

Эс токтотот, бүрадар, майдаланба,
Мезгил өткөөл тополоңдон пайдаланба.

Турмуш-бул жаратылыш жараткан чоң сахна. Эл андагы оң, терс образдарды жараткан залкар искусство чеберлери.

Аз да болсо үйүңдө даныңдын бары жакшы,
Ноокастап жатканыңда ичкенге дары жакшы.

Кымыз көңүл кушун кытыгылап эргитет,
Мүрөк суусу көңүлүңдү сергитет.

Улуу адамдардын урпактарга өрнөк болчу өмүрү,
алардын жараткан залкар эмгектерине таазим этесиң да,
бул жарыкта сен не жашап, не жумуш бүтүргөнүңдү өзүңөн өзүң кайра-кайра сурагың келе берет.

Жазуучунун ар бир чыгармасы эскирбеген ЭСТЕЛИК. Эгер чыгарма элге кызмат өтөсө, чыгарма да, анын автору да бактылуу. Эгер анысы колдоо таппай унутта калса-өлүк туулган баладай, автору - тирүүлөрдүн өлүгү.

Өз эрки өзүңдө болбосо, адам капастагы кушка окшойт.

Жеке кызыкчылыгынын гана кулу болуп, пенделик милдетин унуткан адамдын кандайлыгын саймедиреп отуруштун зарылдыгы канчалык.

Ашыңдын жоктугуна эмес, башыңдын жоктугуна кейип турам.

Ааламга ырыс чачып, КУТ чачып,
Күлмүндөгөн КҮН чыкты.

Жакшылыкты жарыялап элге-журтка
Торгойлордон безеленген ҮН чыкты.

Энелер ымыркайларына Теңирден өмүр тилегенчелик тилеп, жараткан чыгармаларын жазуучулар да өмүрлүү кыла алышпаса, андай жазуучулардын чыгармалары мөмө болуу укугунан ажыратылып, элге кубаныч тартуулай албай жерде күбүлүп жаткан чийки мөмөлөргө окшош.

Жардам-жалкы,
Ийгилик-жалпы.

Соргоқ тамакка тойбойт-
Кедей-жамакка тойбойт.

Эл-гений. Жазуучулар анын урпактары.

Канчалык куунап-жыргасаң, ошончолук кыйналып-кайгырышыңды да ойлой жүргөнүң оң.

Абада суунун буулганары-чын,
Эски тамактан адамдын ууланары чын.

Чыңгыз

Эл үчүн адамгерчилик оттон да, суудан да зарыл нерсе. Адамдынот менен суудан өлгөнүн көрдүм, зили адамгерчиликтен өлгөнүн көрбөдүм.

Конфуций.

Ыйман деген ыйык тоо,
Бийигине чыга бил!
Ыймансыздар – кыргын жоо,
Жоого каршы тура бил.

Ыйман жашайт дилиңде -
Жүрөгүңдүн түбүндө...
Азык кошуп дем берет,
Жашаган ар күнүңдө.

Теңирим өзүнүн сүйгөн пенделеринин зоболосун бийиктетип, аларга өзгөчө шык-жөндөм, акыл-эс, талант берген, а көрпөндөлөр калыстыктан тайышып, керооздоно-керсейишет, кудайдын берген таберик касиеттерин ыймансыз иштерге багытташат. Андайлардын күнөөсүн Жараткан кечирбестигин эстей жүргөндөрү эп.

АКЫЙКАТ-ЧЫНДЫКТЫН жолу машакаттуу, ага жетүү үчүн адам баласы күндөп-түндөп уйку бетин көрбөй азап чегип, өмүрүнө кооп туудурган коркунучтан коркпой чытырман токойдун бутак-шактарына бети-башын тилдирип, ашмалтайы чыккан чокоюнан канталаган буттары сороюп турганына карабай келечегине оттуу көздөрү менен үмүттүү карап, улам өрлөп отуруп дат баспаган алтындай жаркырап-жанып турган **АКЫЙКАТ-ЧЫНДЫККА** жеткен адам-сырттан **АДАМ**.

Адам напсиси акылга багынбаганда ар кандай адамды азгырып, жолдон чыгарат, кырсыкка дуушар кылат.

Асыл адам аяр болот,
Ишке дайым даяр болот.

Жакшылык жөнүндө ойлорду баалаган адам гана
ЖАКШЫЛЫК жасай алат.

Жакшыбы же жаманбы окуянын күбөсү болуп туруп
КАЛЫСТЫКТАН тайыса андайдын күнөөсү
кечирилбейт.

Жүрүм-туруму үлгүлүү пенделерин Кудай жалгап,
ырыс-кешиктүү кылуу менен береке-кут даарыйт.

Түлкү тоокко жакшылык кылбагандай эле бакылдар
да адамга дили жакшылык кылбайт.

Абийирдүү оболу карызын үзөт,
Күлтүгү жок дубалды сүзөт.

Адам деген улуу зат; ал өзүнүн улуулугун сезгенде эч
кандай осол иштерге бармак эмес.

Адамдын адамдыгын аныктаган асыл сапат.

Кербезденип керсейүү-адамдагы кесир сапат.

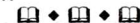
Ар бир адам дене-боюна такай көз салып, туура
тарбиялоо – ымыркайды бапестеп багып эрезеге
жеткиргенге тете.

Адамга тамак-аштын зарылдыгы канчалык болсо,
руханий азыктын зарылдыгы да андан алда канча көп
экендигин моюнга алганыбыз оң.

Баланы алдабайт,
Акмакты жалдабайт.

Малчы короодо кыштайт,
Муназага келбегенди быштайт.

Көз карегиндей аздекесин үчүн Теңирим асылзаттардын түбөлүк бактылуулук шарттаган кыздык белгини белекке берген. Буга кыздардын кайдыгер карагандыгы – чоң БАКТЫСЫЗДЫК.

Жаратсын деп ЖАКШЫЛЫКТЫ- Пендезаты жаралган.

Анын иши ыйык китеп

Куранда накыз каралган.

Адеп-ахлактын бузулушунан бүтүндөй улуттун күм-жам болуш коркунучу туулгандыгын түз эле айтканыбыз калыстык болор.

Жүрөк үшүн алган табигый кырсыктын болуп жаткандыгы – улуттан ЫЙМАН НЫСАП кетип. КУДАЙДЫ ойлобогондуктун каары бекен...

Жакшынын жарыгы элге,

Эмгеги - жерге.

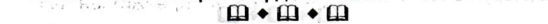
Жамандын жарыгы болбойт,

Ага бакыт конбойт.

Жакшы бала эне-атасы барында акыл топтойт,

Кийин - асыл катары аларды жоктойт.

Жумуштан качкан болбойт,

Ырыскыны чачкан болбойт.

Аруулук – тазалайт,

Арамдык- жазалайт.

Адамды басмырлаган адам өзү басынганын сезбей да калат.

АКЫЙКАТ – адилет-чындыктын атасы.

Кудайдын күнү кимдер-бирөөгө бактылуу, дагы бирөөгө каргашалуу болбойт. Аны акыл-эс менен бактылуу кылган да, каргашалуу кылган да адамдардын өздөрү.

ЫНТЫМАК менен **БИРИМДИК** - жашообуздун **ГИМНИ**.

Өзүн кайрымдуу, боорукер көрсөтүмүш болгон, жасаган «жакшылыгын» далилдөөгө умтулгандар оголе көп. Чыныгы жакшылар томаяк – жарды жармачтар менен кендирди кескен көйгөйлөрдү чогуу-чаран чечип жаткандар.

Тоюнбай ач жүргөнгө мүмкүн болбогондой эле алда-кимдин камын жебей жүрүү-деги эле мүмкүн эмес.

Эстеликке калтырган сүрөтүң-сенин күзгүң; ал сенин өмүр бою жасаган иштериңдин оош-кыйыштарыңдын акыл таразасынан өткөрүүгө үндөйт. Сооптуу иштериң басымдуулук кылса – «Арты кайрымдуу болсун!» деп аргасыздан көзгө жаш тегеретсе-өмүрдүн өтөлгөлүү өткөнү. Анын тескерисинче көңүл иренжиткен ыглас иштериң басымдуулук кылса – сүрөттөгү элесиң эмне болорун элестетип ал.

Адамды айбандан айырмалап турган касиет-анын адамдарга жасаган пенделик мамилеси.

Адам тамакка тоет, а бирок анын байлыкка-акчага тоер түрү жок.

Адам дегениң өтө эле көп болгону менен чыныгы **АДАМ** деген асыл атка арзыгандары аз болуп атпайбы.

Адам боло туруп, адамга кордук-зомбулук көрсөтүү-көркөөлук; кордоочу өзүнүн адам экендигин бир паска

“унутуп” жырткычтын кейпин кийип алып, бечараны табасы канганча кордойт.

Адамды адам кылган да, айбан кылган да – адам.

Адилеттүүлүк менен чындыктын чыркыраганынан бери мезгил зуулдап кырк жыл же кырк кылым өтсө деле, адилет кашкайып, алтындай жаркырап турат, ал эми чындыкка чаң жукпай жашап келет.

Адилеттүүлүк менен чындыктын айбаттуу сүрүнөн, анын адилеттигинен корккондор акыйкат менен чындыкты аксатууга барышат.

Адилеттикти адамдар гана эмес, ит-куштар да жактырышат.

Акчага ашкере азгырылып, соопчулук менен адамгерчиликти унутуп коюуга кантип болсун.

Бата алган айыгат,

Бата албаган камыгат.

Акылдуусунган адамдан акыл чыкпайт,

Эрдемсинген эркектен эрдик чыкпайт.

Ар кимдин өз тили, дили болгондой эле ата-бабалардын шүүдүрүмдүн тамчысындай таза дини да болот; өз дининен ажырагандык-ата-бабаларынан ажыраганга тете.

Акылман акмактардын арасында акылын жоготот.

Акыл-эс менен жүрөк-дүлөйдүн уганаак кулагы.

Акыл-эс акчага сатылбайт,

Адам жүзү чүмбөттө катылбайт.

Акылмандын - сөзү жакшы,
Сулуунун - көзү жакшы.

Асыл адам жагынбайт,
Бала жаман атасын сагынбайт.

Асылдыгың – балдыгың,
Урпактарың – калдыгың.

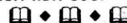
Ак эмгек менен жашаган адамдар гана жан бергенде
эч нерседен кооптонбой ажалга тик карап, камаарып да
коюшпайт.

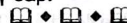
Алыс-жакын сапарга аттанганда Теңирге тообо
келтир; жолдун кайыр-садагасын берсең, жолуң
шыдыр, жолдошуң кыдыр болот.

Айкөлдүк белгиси – ак сөз,
Келжиректин белгиси-көп сөз.

Айкөл аялдын нуру бар,
Ажаан аялдын сүрү бар.

Айлакер адам адилет жазадан эч качан качып кутула
албастыгын ойлогондо, ал ошол осол ишке түк бармак
эмес.

Алып көнгөн кол карайт,
Куса болгон жол карайт.

Ажыга барып, эл көзүнө сопусунуп, өзүнчө ит
жасабаган былжыган былыктарды жасаган
жандимилердин күнөөсү кечиримсиз экендигин элес
алышпаганы өкүнүчтүү.

Арыкта көрк берип суу акса жакшы,
Малды да бапестеп бакса жакшы.

Алганың пара болсо-
Ишиң кара болот.

Аксакал-бул тээ алмустактан бери байманалуу карылардан калган кыргыздын кылымдарды чаалыктырып -арыткан каада-салттарын муундан-муунга жеткирип келе жаткан бардык баалуулуктарды өзүнө ширелиштире алган ыймандуу ИНСАН. «Аксакал» деген ыйык атка өзүнүн абийирине так түшүрүп, калыстыктан тайыса-андай ыймансыз карыларды бабалардын арбагы уруп, Теңирим кечирбестигин унутпаганы утук.

Балаң ариетчил болсо –
Ишеничинди актайт,
Намыскөй болсо –
Абийирин сактайт.

Адам оор кылмыш жасап жатып: «Адам өлтүрүү - менин ишимби?» деп өзүнөн өзү сураганда ал бул пейлинен батыл кайтмак.

Ажал акчага ашкере – азгырылгандарды тооруп жүргөнүн элес алса, бул пейлинен кайтып, ток пейил тартып калмак.

Айтаңдуу аялдын нуру бар,
Ажаан аялдын чуусу бар.

Абак–тирүүлөрдүн тозогу экендигин ойлонгондо, эч ким мыйзам бузуп, кылмышка бармак эмес.

Акылдуу алданбайт,
Акмак жалданбайт.

АКЫЙКАТ, ЧЫНДЫК адам баласын айкын максаты менен үмүт – тилегине жеткирсем деп жетелеген ичинде карасы жок, аруу тилек БУГУ - ЭНЕСИ.

Арак – ажалдын ашынасы.

Айла-амалды канчалык чеберчилик менен иштетпегин, аның сага атак-даңк алып келбестигин ойлой жүргөнүң оң.

Айлам кетти деп

Үмүтсүздөнгөнүң – чабалдыгың.

Көөдөнүң таза болуп,

Бирөөгө кара санабаганың-адалдыгың.

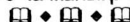

Аңкоо – алаңгазар бала деле ата уулу болушу мүмкүн, бирок элдин уулу болуш-эр жигиттин гана колунан келчү сыймыктуу иш.

Арааныңды аябай ачканың-

Ырыскыңды бекерге чачканың.

Ар-намысы жок адамдын айбандан айырмасы кайсы.

Ар кандай нерсенин чеги болгондой эле карапайымдык менен жөнөкөйлүктүн да чеги болот.

Ар дайым соода-сатык менен анын оошкыйыштарына бардаш берип, тажабай такай алектенген адам гана эч кандай муктаждыкка жол бербейт.

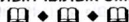
Ар кандай нерсени карызга берип жатып, аны кайтарып алууну ойлобогон инсан-Кудайдын сүйгөн момуну.

Арсыз адамдар гана акмак болушат.

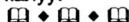
Ата-энең сенин көөнөрбөс дөөлөтүң. Жаныңдай көргөн ошол жакын адамыңдын көрөр күнү, ичер суусу дагы канча калганын божомолдогонго болбойт. Ошондуктан алардын сөзүнө кулак төшөп, сарамжалдуу болсоң, турмушта кыйынчылык эмне экенин билбейсиң.

Аттын жаманын жал басат,
Адамдын тажаалын кал басат.

Атанын каарына калуу-
Кудайдын каарына калуу.

Ашкана-бул тайрандап жеп-ичип, кeroоздонуп, оюна келгенди оттоп, тамекини тумандата тартып сайрандоочу жай эмес. Бул, асыресе, өзүнүн адеп-ахлагын жүрүш-туруш маданият чен өлчөмдөрүнүн көрөңгөсүн көрсөтүүчү коомдук жай экендигин унутпоого тийишпиз.

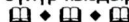
Адамзаттын жашоо турмушунда азап-тозокко кабылып, бейкүнөө кордук-зомбулукка тушукса да чыдап, сабыр кылып, кабагым-кашым дебей КҮНДӨЙ күлмүңдөгөн чаң жукпас, отко күйбөс, сууга чөкпөс АДИЛЕТ-ЧЫНДЫКтай жаркыраган нерсе болбос.

Алаңгазар адам-
Чындыктан алыс болот,
Акыл-эстүү адам-
Калыс болот.

Алганың меймандос болсо даам сыздырат,
Чыргыйчыл болсо, бүйүр кыздырат.

Арууланып, тазаланган-жолдуу болот,
Тили тескелбеген-киши колдуу болот.

Акылдуу ойлонот, ойлосо-утат,
Акмак ойлонбойт, ыйманын жутат.

Айкөлдүн үмүт-тилеги акталат,
Адилетсиздик-кектүү күнгө алпарат.

Арак-адамды азыткыдай азгырган, адамзат өмүрүнө кыянаттык кылууда «кызматы сиңген» ичимдик. Жүлүнүң боштук кылып, чен өлчөмдөн аз эле ашырып ичип койсоң, ошол замат арамдыгын карматып, акыл-эсинди уурдайт, абийириңди кетирет, шердентип, тилиңди булдуруктатып, дос-душмандарыңа шылдың кылат.

Эң өкүнүчтүүсү-ден соолугуңа олуттуу зыян келтирип тим болбой, өмүрүңдөгү аруу тилек, асыл ой-максаттарыңды өзүңө тебелетип-тепсетип, өзгө бирөөнүн өмүрүнө, а түгүл өз өмүрүңө да балта чаптыруудан кайра тартпайт.

Айкөл - эмгекти ак кылат,
Көрөгөч - айылды бак кылат.

Айкөл адам көздөгөн максатына жетет.

Аракетчил Адам,
Кырды ашсам деп кыбырайт.

Азыткы-шайтан азгырып,
Анын кулагына шыбырайт:

«Жолуңан кайт, айланайын,
Кыйнабачы, өзүңдү.

Сыздатпа жүрөгүмдү,
Укчу менин сөзүмдү».

Шайтан: «Күнөөгө абдан батыпсың,
Кудай жаныңды алат»...

Периште: «Сыйынсаң чын ыкластан Кудайыңа
Жаның өзүңө калат».

Адилет, чынчыл досун аяйт-
Аны кыйбайт.
Ажаан аял баарын кыйнайт-
Тилин тыйбайт.

Арыктагы агын суу адамдын өмүрүнө өмүр улаганын
унутпай анын булганышына жол койбосок, АДАМДЫК
ыйык парзыбызды аткарган болобуз.

Топукчул болгонуң-ыймандуу болгонуң.

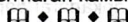
Акыр заман жакындаганда дүнүйө тарып, жаштар
китепке үңүлгөндү коюп, күзгүгө үңүлүп калышат.

Аялын башкара албаган айылын башкара албайт.

Ар кимдин жарык берген шамы болот,
Бай-көпөстүн тынчылпаган камы болот.

Аракка абдан тойгонуң,
Жакшылыкка чекит койгонуң.

Акылдуу салыкчы качкандардан
Салыкты оңой эле өндүрөт.
Аласасын акылдашып көндүрөт.

Адилет казы азбайт,
Топукчул казы тозбойт.

Акмактын ары болбойт,
Күйө турган жары болбойт.

Акылдуу айныса, жаманга тең болор,
Эсине келбесе, ажалга жем болор.

Бакылдан бата алба-
Арык аттап суу кечпейт.

◆ ◆ ◆

Адамды адамга кошкон-СӨЗ,
Жарыктан азыктанган-КӨЗ.

◆ ◆ ◆

Бакылдыгың – илдетиң,
Адамдыгың – милдетиң.

◆ ◆ ◆

Баары тең бактылуу болуусун ичи да, пейили да ак
айкөл адам гана каалайт.

◆ ◆ ◆

Бакырчаак баатыр болбойт,
Чынчыл бакыл болбойт.

◆ ◆ ◆

Башка бирөөнүн кайгысына ортоктош адам – чыныгы
адам.

◆ ◆ ◆

Бизге белгилүү болгон чыныгы билимдүүлөр Кудай
жана анын элчиси Мухаммед алейхис салам. Билим
берүү түйшүгүн аркалагандар өздөрүн ушул өңүттөн
алып караганда, билим берүүдө калпыстыктарга жол
берилмек эмес.

◆ ◆ ◆

Бай менен бакылга да, дос менен душманга да,
томаяк-кедей менен жармачка да Күн бирдей тиет.
Күндүн улуулугунда.

◆ ◆ ◆

Баланы эрке кылып тарбиялоо менен ата-эне бардык
балээни өздөрүнүн башына үйүп алып жатышкандыгын
ойлоп да коюшпайт.

◆ ◆ ◆

Балдардын баардыгы балалыгын коргоого шайы
жетпегендиктен, аны улуулар коргоого умтулушат.

◆ ◆ ◆

Бакыл адам байыбайт,
Адамга окшоп карыбайт.

◆ ◆ ◆

Бата албаса - жолу болбойт,
Асыл адам - долу болбойт.

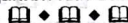
Бу жарыкта эки нерсе: бир ЖАМАНДЫК, бир ЖАКШЫЛЫК өмүр бою унутулбайт. Жамандыкты унутуп, жакшылыкты унутпаган адам-сырттан адам.

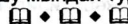
Бийлигиң барда СИЗСИҢ,
Бийлигиң жокто КИМСИҢ?

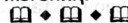
Бирин-бири ызааттап УРМАТОО – илим-билимдин, искусство менен маданияттын башаты.

Бай мырзанын баласы сөз укпай, тайрандап кетсе, анын бактылуу болушу мындай турсун, этеги узарбайт.

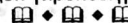
Бар туруп жок дегениң-
Ыйманыңды бекер жегениң.

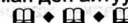
Бероко – кут миңдо омоо, бирдо.

Берешендик менен жоомарттыкты Күндөн, кечиримдүүлүк менен айкөлдүктү Жаратылыштан, аруулук менен тазалыкты Суудан, сабырдуулук менен токтоолукту Тоолордон үйрөнсөңүз жаңылышпайсыз.

Калптын бир гана жакшы жагын жашыра албайм; оорулуунун илдетин көрүп-билип туруп, дарыгер анын кийинки өмүрүнө үмүт байлаш максатында аргасыз айтылган калпты жаман деп айтууга көңүлүм чаппайт.

Бирөөнүн ишин жасасаң да өзүңдүн ишинди жасагандай бүт ынтааңды коюп чын ыкластан жаса. Себеби үй ээси сага алкышын айтып жатпайбы. Антпесе алкышын айтып, бушайман болбогондой болсун.

Билбейт деп бирөөнүн акына кыянаттык кылуу-наадандык.

❖ ❖ ❖

Боорукерлик - жакшылыктын жыртылбас тону.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Бутунан аксагандарга караганда акылынан
аксагандар коркунучтуурак.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Билим алсаң жаш кезинде
Келечегиң кең болот.
Караңгыны жарыткан күнгө
Чын өмүрүң тең болот.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

БАЙЛЫГЫНА чиренген бай-мырзалар деле,
бийлигине манчыркаган алаңгазар айрым бийлик
төбөлдөрү деле, көр тириликтин айынан ар кимден
кордук көрүп, мүңкүрөгөн жарды-жалчылар деле адам.
Көрөр күнү, ичер суусу түгөнгөндө, баарынын барар
жери-көрүстөн. Ошондуктан бардар жашаган байлар
улуу Рамазан айында кедей-жалчыларды эстеп, орозо
битир берип, алардын батасын алса, ажал алкымдан
алып карайлап турганда ажалга тик багып, чын дүйнөгө
дадил кетмек.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Боорукер – адам аяйт.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Денсоолук башкы байлык болгону менен акчага
күнкор.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Досту тезирээк тапкан жакшы,
Абийирди эрте жапкан жакшы.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

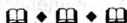
Душмандын кеги болот,
Кектин дагы чеги болот.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Жакшылык – жакшы адамдарга окшош; жөнөкөй,
карапайым, анан – кечиримдүү. Ал опурулуп –
жапырылган **ЖАМАНДЫК**ка теңелип-тирешкиси
келбейт. Ушундай асыл сапаттары менен **ЖАКШЫЛЫК**
ЖАМАНДЫКты жеңет. Кээде ийилет, бирок багынбайт.

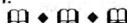
Жакшылык жөнүндө ойлонгон адам гана – жакшылык жасай алат.

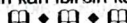
Жакшы үйдөн ыр чыгат,
Жаман үйдөн чыр чыгат.

Жакшы бала-эпчил,
Жаман бала-кекчил.

Жакшы бала устатынын ишеничин актайт.
Жаман бала атанын капчыгын кактайт.

Жакшы кыз өтүмдүү асыл нерсеге окшош;
«кудалашсам» дегендер эне-атасын көңүлүн алсак деп,
эрте-кеч эшигин кагышат.

Жакшылык түбү - **ЖАКШЫЛЫК**

Жакшыга жанашып,
Кошулганың-утканың.
Ынтымакка келбей ыдыратканың-
Ыйманыңды жутканың.

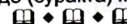
Жакшы адамда издегендин баары бар,
Жалакайдын безилдеткен каары бар.

Жакырчылык менен кедейлик, жалкоолук менен
ыкшоолук бири-бирине дос, жолдош жана бир тууган.

Жакшылык кыл жакырга – сооп болот.
Сообуң чын дүйнөдө (суракта) жооп болот.

Жаңжалдуу үйгө бакыт конбойт.

Жакшы дыйкан-жердин көркү,
Айкөл адам – элдин көркү.

Жараткандан жалтанбай ээн-ээркин сүйлөгөн
көрооздор Кудайдын өгөй пенделери.

Жасакерленип жагынган -
Кошоматчы-тыңчы.

Жаш-жалаңдардан ызаат-урматтын, кары-
картаңдардан калыстыктын кеткени-кыяматтын
жакындагандыгынын белгиси.

Кыздык ыйбаа-адебиңди сактаганга эркиң боштук
кылып кийин сайрандап жүрүп, өткөн өмүрүңө өкүнүп
каласың.

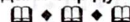
Жүрөк үшүн алган кепти кулак угуп, жүрөккө узатат...

Жамандыкты карөзгөй, ниети бузук, арампөш бакыл
адамдар гана жасай алышат, анткени, алардын басса-
турса ойлогону ушул-жамандык.

Жаман адамды «жаман» деп абийир таппайсың,
тескерисинче, өзүңө дагы бир душман ашырасың.

Жамандык жасагандан коркпогон адамдын өз убалы
өзүнө.

Жамандык көөдөндү мите-курттай өйүп олтуруп,
өмүргө кооп туудураарын элес алганда эч ким жамандык
кылбай эле калмак.

Жерди казса – суу чыгат,
Талдасаң - гүлдөн уу чыгат.

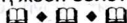
Жууса – кара казан таза болот,
Маңыроо жүргөн каза болот.

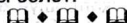
Жакшы нурун чачат,
Тентек абийир ачат.

Жакшылык кыл, жакырга-сооп болот,
Чын дүйнөдө сообуң жооп болот.

Кыштын кайталангыс - жазы болот.
Бийдин көркү таажы болот.

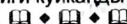
Жүк көп болсо-бажыга,
Жакшылыгы-ажыга.

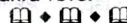
Жетекчинин элге жасаган жекече сылык – сыпаа мамилеси – анын жогорку интеллектуалдык көрөңгөсүн көрсөтөт.

Кээ бир жетекчилерде билим түгүл адамгерчилик сапаттын жетишсиздиги куйкаңды куруштурат.

Адамгерчиликтин алиппесин өздөштүрбөгөн жетекчи жоого куралсыз чыкканга тете.

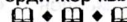
Жүрөгүндө карасы жок адамдар гана билим берүү тармагында иштөөгө акылуу; оболу алар тарбиялануучулардын убал-сообун ойлонуп, андан корккондор гана иштесе болот.

Жалгыз адам эл болбойт,
Жамгыр болбой сел болбойт.

Жакшы аял жаман эрди эр кылат,
Жаман аял жакшы эрди жер кылат.

Жакшылыкка караганда жамандыктын басымдуулук кылышынын башкы себеби-жамандыктын жасалышына ыңгайлуу шарттын молдугу.

Жаман аял эрин алдайт,
Жакшы аял-андайга барбайт.

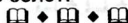
Жакшы - жатпайт, жүрүп өлөт,
Жаман - ит сымал каңгыйт, «үрүп» өлөт.

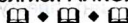
Жаман аял жууркан-төшөгүн жыйбайт,
Ээнбаш аял сөз укпайт, жолдошун кыйнайт.

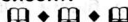
Жакшы адам калыс болот,
Жаман иштен алыс болот.

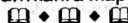
Жакшы адамдын белгиси-АЙКӨЛДҮК.

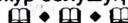
Жаман - жоругун койбойт,
Ач көз - байлыкка тойбойт.

Жаман аял эрине карабайт,
Бир ооз жылуу сөз айтканга жарабайт.

Жаман жосундагы адамдардын жийиркеничтүү
жоруктарын көрүп-билип туруп жашырсаң-элдин
каргышына калып, сокур болушуң ыктымал.

Жетим багып, жесир багып иним келет,
Сооп ишке ким барбаса-жиним келет.

Жылтырата кийинип, ичинде бакылдык былжыган
адам, сырты жалтыраган буюмга окшош.

Ит арка болуп, ич ара ырылдашып, ынтымакты
ыдыратып алгандар менден «Эми канткенде
ынтымагыбызды калыбына келтире алабыз?» деп
сураса, мен аларга токтоосуз бал жыйнаган аарыларды
көрсөтмөкмүн.

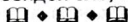

Ишеним - бул адамды жактырып, сүйүп, ага карата оң мамиле түзүп, таттуу кыялдан улам пайда болгон ыйык сезим.

Иштеп, ишинен майнап чыгарып маңдай тер төккөн адам тамак-ашка тойбондой эле, ишке да тойбойт.

Ичинде карасы бар бакылдар гана калыстыктан тайышат.

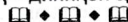
Ичтардык менен бакылчылык-адамдагы бардык жаман илдеттердин башаты.

Иш берсе-жумуштан качкан болбойт,
Ырыскыны бекерге чачкан оңбойт.

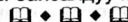
Ислам-сенин диниң – диниңен адашпаганың утук.

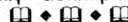
Ичинде карасы жок, дене-башы соо, таза адам гана ыймандуу боло алат.

Изги тилек сапарды байсалдуу кылат.

Ишеничти актаганың – абийириңди сактаганың.

Ичкениңди койбогонуң –

Акыл – насаатка тойбогонуң.

Замандашың каза болуп, акыр сапар тартып атса, сенден ага бир ууч топурак буюрбаса, бул күнөөңдү элиң эмес, Кудай да кечириши күмөн.

Кайырчыга кайыр берсең –

Жолуң шыдыр болот,

Жандаган жанжолдошуң

Жөн эмес, кыдыр болот.

Калп менен ынакташып алган адам-эне атасын да алдайт.

Калп-береке -кут, ырыс-кешиктин элдешкис душманы.

Кубат болот бабалардын батасы,
Анда болбойт айткан сөздүн катасы.

Калп айтуу –Кудайдын жек көргөн пенделеринин кыйын-кысталыштан оңой кутулуунун айла –амалы.

Калыс болгонуң-
Арам иштен алыс болгонуң.

Карызы жоктун кайгысы жок.

Кан какшап калп айтып, бирөөнүн акысын ап эттирип көнгөндөр акырында ыйманын жегенге өтүшөт.

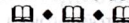
Кайгырууну билбеген жүрөк-муз жүрөк.

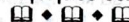
Кайдыгерлик-адамдагы айыккыс оор дарт. Бул ооруга чалдыккандар жетекчи кызматтарда-иштеп калса, элдин шору.

Калыс болсоң – калптан алыс бол.

Күлмүндөгөн күн нурун ААЛАМГА эч кайсы өлкөнү алактабай тегиз чачып турганда-түнкү жарык берген лампочка КҮН НУРУ менен атаандашкансып алигече өчпөй калганын кантип түшүнсө болот.

Намаз – аруулануунун ыйык жолу.

Өзүн АДАММЫН дегендердин баардыгы адамдык милдетти аткарууга алсыздык кылышат.

Кеңпейил адам ак дейт,

Ажаан аял бак дейт.

Керсейген адам-акыл эсинин жетишсиздигин өз
ыктыяры менен даңазалаган бэйкуш.

Кемчиликти кетирип, аны мойнуна албагандык-
наадандык.

Кесирлүү адам-жайдын кызыл чилдесиндеги жаанга
окшош.

Кесирлүү адам кеп айтат:

«Болбойсуңбу, бол тезирээк»- деп демитет-

Акылыңан адаштырып-

Ырыскыңды кемитет.

Колу туткактар менен таза эмес адамдар инфарк-
миокард (жүрөк) ооруусунан жапа чеккени-чеккен.

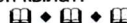

Көзү азиздерди айтпаса да түшүнүктүү, бирок
баарынан көзү туруп жүрөгү сокурлардын азабы өттү.

Көйрөңдүгүң – осол кылат,

Көпкөндүгүң – ойрон кылат.

Кудайды карап сүйлөгөн

калыс болот,

Керооз, курчирендер акыйкаттан

алыс болот.

Кудайды ойлобогон –

Кара такты ак дейт,

Иңир кирбей -

Жарыкты тез жак дейт.

Кудайга да, анын момун пенделерине да жагынып, эл суктанган абийирдүү, таза болуп көрүнүүгө далбас урунасың. Анан акыр-чикирди, балит ыпыр-сыпырыңды сууга агызып жатканыңды кантип эле эч ким көрбөй-сезбей калсын, же Кудай сен үчүн эч ким эмеспи?

«Куран-и-Каримди» сыйлаганың -
Кудайды сыйлаганың.

Кудайга канчалык сыйынып—чокунса да бакыл адам аруулана албайт, анткени «бакылдын багы көгөрбөйт».

Кыргыздын пейили ак,
Ою терең, тили так.

Кээде адамдын маанайы абдан пастап, ичине таруу айланбай калганда, сөз канчалык учкул, канаттуу болбосун - баары бир суу кечпейт. Мындай учурда андай адамды жаратылыш койнуна саякат жасатып, көңүлүн көтөрө билсең, тез эле жарпы жазыла түшөт.

Күндүн калыстыгы менен улуулугу кедей-жармач менен ханга да, ууру-кески менен оор кылмышкерге да, айкөл кемеңгер менен дарыгерге да тегиз тийип тургандыгында.

“Куран-и-Каримдин” идеяларына сугарылып алдына айкын максат койгондорго жин-шайтандар да, албарсты-ажындар да жологонго айбыгат.

“Куран-и-Карим”- дүйнөдөгү бардык баалуулуктардын уюткусу.

Көрө албагандык-ичтардыктын иниси. Бул илдетке чалдыккандардын акыр түбү бардык жыргалчылыктардан куржалак калышат.

Ким болбосун, көрүп көрбөдүм, угуп-укпадым, билсе да билбедим десе –чын эле, Кудай аны акылынан айнытып укпаган дүлөй, көрбөгөн сокурга айлантып коеру айдан ачык.

Көп уктасаң – ыксырап жумушундан кечигесиң,
Кашыктап топтогон абийириңди кетиресиң.
Аз уктап тыным албай көп иштесең -
Чыңалып, абийир таап жетилесиң.

Камкор камын жейт,
Арсыз жанын жейт.

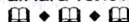
Кайнабаса калптын кара казаны,
Кимге берет калпычы алчу жазаны.

Кайраттуу кашабаң да карыйт,
Күлтүксүз соодагер акчага марыйт.

Калп айтпай соода кылса да болот,
Ошентсе - капчыгы акчага толот.

Кудайдан корккондор соодага чыкпайт.

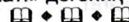
Каргышка калба-оңдурбайт,
Болжогон ишиң болдурбайт.

Калптын кайнабаган казанын кайнаткан, калпычылар базарда каалашыңча.

«Ка-ап! Аттиң-ай!» дегениң арман сөз,
«Бали, чамда азамат!» дегениң-дарман сөз.

Баланын энеге күйүмдүүсүнүн тили

«апа» деп чыгат,

Атага күйүмдүүсүнүн тили «ата» деп чыгат.

Эне-атага тең күйүмдүүсүнүн тили, ата-апа деп тең чыгат.

Кышында элдин баары үйдө болот,
Өгөйлөп, үйдөн качкан – Чүйдө болот.

Колкоңдогу жарадай жашоодо боло келген сараң адамдар дене-боюңду балкыткан, жүрөк жыргаткан сөзгө да сараңдык кылышат.

Казынын оозун кылмышкер жабат,
Бузукулук кылган пейилинен табат.

Мусулман пендесине Бейиш керек,
Талдап көрүп кетирген күнөөлөрдү
Сыйынып, Кудайыңа кейиш керек.

Мүнөзү токтоо, сабырдуу кишилердин жазып-жаңылып уттурганынан утугу алда канча көп.

Мээримдүүлүк менен абийирдүүлүк, ыймандуулук менен сылыктык адамга олчойгон пайда келтирбегени менен, береке-кут, бак-таалай тартууларын эч ким таңазар албайт.

Мээрим абийир, ыйман, сылык мамилени адамга берип, жылдыздай түбөлүккө жашайт.

Мансап – байлыкка азгырылбаган адам – чыныгы АДАМ.

Мээнеткеч адам эринбейт,
Эмгектенип, элине жагат.
Андайды эли сыйлайт,
Төшүнө төш белги тагат.

Митайым адамда уят да,
ыйман да жок, боздойт,

Ынтымак бар жерде эл

бардар жашайт, тозбойт.

Мээримдүү адам -

Кедейге туугандай карайт.

Жат дебей, тууган дебей,

Элинин керегине жарайт.

МАКСАТ-бул ҮМҮТ менен ТИЛЕКке ширелишкен адамдын жашоо тирилигиндеги ниет-каалосу. Максаттын жолу тар да, тайгак да, анан-кооптуу. Ал сенден болоттой эрк менен сабырдуулукту, чыдамкайлык менен акыл-эстүүлүктү, билим менен кажыбас кайратты талап кылуучу татаал жараян (процесс). Ал өзүнүн опурталдуу да, кооптуу да жолунда сага дем-күч берип, чекеңди ташка урат, мүдүрүлтүп жыгат, анан өзүнүн артынан ээрчитип отурат...

Бийик максатыңа жетүү үчүн турмуштук тажрыйбаңа, алган билимиңе, акыл-эсиңе таянсаң, көздөгөн максатыңа жетериң анык.

Талап кылынган жогорудагы сапаттарды өзүңө сиңирүүгө сараңдык кылып, тагдырыңа кайдыгер карасаң-алдыдагы асыл максаттарыңдын таш-талканы чыгып, кур-кыял боюнча калат.

Мезгил келсе,

эл кадырлаган акылман да карыйт,

Кичи пейил ишкер байлыкка марыйт.

Намыскөй адам кеп-сөзгө калбайт,

Написин агызып, берсе да албайт.

Намыскөйгө сөз жармашат,

Туурага балээ жармашат.

Нандын күкүмүнүн убалы канчалык болсо, кагаз калдыктарынын убалы да андан кем эмес экендигин унутпа.

Нысапсыз чайкап сатат,
Уяттуу байкап сатат.

Нысап-насилдүү адамдар гана барга-жокко топук кылган топуктуу адамдар боло алышат.

Оңой олжого тунганың-
Балээге колуңду сунганың.

Орозо кармаганың-арууланып тазаланганың,
Орозо кармабай камырабаганың-жазаланганың.

Орозо күндөрү алган сообуң-
Куп деп Кудайга берген жообуң.

Орозо күндөрү жаман сөз айтканың-күнөөгө абдан батканың.

Ороzonу ойлогонуң-
Жакшылыкты тойлогонуң.

Орозо кармаганың-
Осол ишке барбаганың.

Орозо кармоо-ашказанга жылына бир жолу берилүүчү дем алыш-отпуске.

Ордо оюнун ойногонуң-
Каада-салтты жоголушуна жол койбогонуң.

Ордо оюну-бабалардын оюну.

◆ ◆ ◆

Ордо оюнун ойлогонуң –
Каада-салтты ойлогонуң.

◆ ◆ ◆

Онтоп жаткан оорууга колун сунуу-
Адамдыктын белгиси.
Эл ичине бүлүк салып адамдарды көкүтүү-
Арамдыктын белгиси.

◆ ◆ ◆

Отунду очокко жөндөн-жөн жаккан болбойт,
Кешикке курсак баккан болбойт.

◆ ◆ ◆

Оорулуу адамды дарылаганга караганда акыл
оорусуна чалдыккандарды дарылоо алда канча
кыйыныраак.

◆ ◆ ◆

Оору-сыркоонун, өлүм-житимдин көбөйгөнү-
жакшылыктын жышааны эмес. Бул Кудайды карап,
алды-артыңды ойлоп иш жаса деген аян эмеспи.

◆ ◆ ◆

Чекилик кетсе-күйүнөт,
Иши оңолсо-сүйүнөт.

◆ ◆ ◆

Өзүңө өзүң калыс болсоң-абийириң таза.

◆ ◆ ◆

Өзү кедей болгону менен тили буудай куурат.

◆ ◆ ◆

Өзүн сыйлабаган өзүнүн абийирин өзү төгөт,
Өңгөлөрдү иренжитип, анан өзүн-өзү сөгөт.

◆ ◆ ◆

Өзүнүн башындагы олчойгон кемчиликтерин сезбей
бирөөгө сын тагып, кордоп – кемсинткен адам –
акмактардын кооптуусу.

◆ ◆ ◆

Өзүңөн өзөк өрттөп жат чыкса,
Элиңдин каары келет.
Жакының каза таап кайгырсаң –
Элиңдин баары келет.

Өзгөнү ойлобой, өзүнүн гана керт башынын
кызыкчылыгы менен жашаган адам-өлгөндөрдүн
тирүүсү.

Өгөйлөсө, өз балдарың –
Өзүңө кол көтөрөт,
Дилден айткан ак кебиңди
Кенебей бой көтөрөт.

Өзүң ыраазы болуп, берчү ар кандай нерсе чын
көңүлдөн чыкпаса-арам.

Өзүмчүл өкүттөн өлөт,
Кекчил-кырсыктан.

Өз баласын баккандан коенчо ойт берип, изин
жашырган аталар «ата» деген сыймыктуу аттан
айлансын.

Өзүмчүл өзүн кыйнабайт,
Өзгөнү өлсө да сыйлабайт.

Өзүмчүл билгенин койбойт,
Суктун көзү тойбойт.

Өз кадыр-баркыңды бил-
Мылжың болбо,
Мыш болуп өз элиңе
Шылдың болбо.

Паракордук менен аң көздүк тилдин эркиндигин
чектеп коет.

Рак оорусуна чалдыкандар дарыгерлердин колунан
шыпаа табары талашсыз, ал эми кайдыгерлик илдетине
чалдыкандарды эч кандай дарыгер дартына дабаа
таппасы анык.

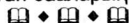
Руханий жакырчылыгына кабылуу - оор жоготууга тете.

Сөзүңө ишенип, сени күткөн адамдын бир саатык же бир күндүк өмүрү текке кеткени кандай кейиштүү. Эгер сен ушуну ойлогонунда, балким, мындай осол ишке түк бармак эмессиң.

Сен алган ак баталарың-
Ак эмгегиң үчүн алган бааларың.

Сен өзүңдүн идеал туткан адамыңа акча берип, керек болсо, акча алып мамиле жасасаң, анын адамдык сапаты канчалык деңгээлде экендигин билип алууң анчейин кыйынга турбайт.

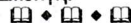
Сылык-сыпаалык Кудайдын сүйгөн ыйман-нысаптуу айкөл пенделерине берилүүчү таңкыс белек.

Сооп кылсаң-барар жериң бейиш болот,
Кетирген чекилигиң кейиш болот.

Сага жамандык жаоагандарга жакшылык жасасаң, бейиштин жолуна түшкөнүң.

Суунун да сурагы болот; сая чачып-төгүлгөн суу сая өткөн өмүргө барабар.

Сооп иш кылган кем болбойт,
Иштебесе- дем болбойт.

Сигаретти канчалык кооздоп-шөкөттөп рекламаласаң да никотин – уусу жоголбойт, чеккендерге найза болуп кадалганы-кадалган.

Сенин айткан калпың өзүңдүн колкоңдогу жара болорун аңдасаң, балдарыңды калптан оолак кыл.

Сөз укпаган кайсар акыры катаалдыкка
багынып, көктүгүнө кейийт.

Тазалыгың – ичиндин кеңдиги,
Бакылдыгың – ичиндин көңдүгү.

Түрү суук адамдын бүт турпаты суук болот: дене-башы
да, өңү-түсү да, кыймыл-аракети да, сүйлөгөн сөзү да,
тигилген көзү да.

Туура жолдон тайыгандар-
Калыс эмес,
Андайлардын күнү бүткөн-
Өлөр күнү алыс эмес.

Тууган менен жаттын арасы болот,
Ичи көңдөй карасы болот.

Томаяк-кедейлерге, жетим-жесирлерге кайыр-садага
чабуу-бай-көпөстөрдүн дилин тазартып, зоболосун
ашыраарын бардыгы эле баркалбайт.

Туулган күн жылына бир жолу белгиленүүчү адам
өмүрүндөгү эң эле бактылуу күн. Юбиярдын
көңүлүндөгү сөздөрдү чукугандай таап, майрамды
жаркын маанайда өткөрүү-анын зоболосун ашырып,
өмүрүнө өмүр улайт.

Тамеки, арак, насыбайды таштаганың -
Акыл-эстүү жаңы турмуш баштаганың.

Томаяк-бакырларды боор ачып аягандарды мээримин
төгүп, Кудай аяп, бооруна аларына бөркүндөй ишене
бер.

ТИЛЕК –бул жашоодо адам баласын таттуу кыялга
батырып, тез аракеттенүүгө түрткөн ички туюму. Адам

улам кыялданып, келечегине үмүт байлап: «Эми антсем», анан өмүр жолундагы азыноолак ийгилигине шыктанып: «дагы тигинтсем», дедиртип, аны улам таттуу кыялга батырат, жашоо кумарын арттырат.

Акырындап отуруп адам таттуу кыялдарын «ТИЛЕК»ке айлантат.

«Үмүт-тилегим орундалса экен» деп, Теңирге жалынып-жалбарганы да ошондон уламбы, деген ойго чарпылбай койбойсуң.

Эскирген кийим кийилбейт,
Тентек бала ийилбейт.

Жалаң касиеттүү жакшы сөздөрдү ылгап, аларды куулук-шумдукка аралаштырып кыянаттык максатта пайдаланса, анын акыр-аягы жакшылыкка алып келбейт.

Жалган айткан жарыбайт,
Жалкоонун иши арыбайт.

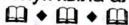
Чаң менен түтүн адам өмүрүнө забын болуучу коркунучтуу душман экендигин билип туруп, үйдү тозута чаңдаткандар менен ' сигаретти буркурата чегип түтөткөндөрдү түк түшүнө албайм.

Чындык менен акыйкаттын, адилеттик менен тууралыктын жолун эстегенде, көз алдыңа чытырман токойдогу саздуу жол тартылат.

Чыныгы адам гана топук кыла алат.

Чындык менен адилеттүүлүк жылдын төрт мезгилинде да жылуу илебин чачкан КҮН нурундай жаркырап тура берет.

Чөнтөгүң жука болсо өзүңө кыйын болот.
Эл чогулса-маанилүү жыйын болот.

Чагымдан оолак бол, анткени ал заарын чачуу
үчүн сойлоп бараткан уулуу жыланга окшош.

Чынчыл адам туура жолдон тайыбайт,
Ошон үчүн андай адам байыбайт.

Ынтымак ыроологон үйгө кут кирет,
Ынтымагы ыдыраган үйгө жут кирет.

Ынтымак-ырктын кеткени,
Береке –куттун кеткени.

Ыйманы таза адам гана ачуу чындыкка кылчактабай
тик карайт.

Ынтымак бар жерде,
Ыр бар, ырыскы бар.
Ынтымак жок жерде чыр бар,
Бугуп жаткан сыр бар.

Ызааттап чакырылган конок – султан,
Чакырылбай өзү басып келген конок – ултан.

Ысык-Көл кышта тоңбойт,
Эсирген адам түбөлүк оңбойт.

Ынтызар балдар-сабакта,
Жалкоонун көзү-табакта.

Ыйлаактын жашы тыйылбайт,
Күлтүксүз-КУДАЙга сыйынбайт.

Ушактан алыс жүргөн утат, жакындаган кан жутат.

Улуттан уят кетсе энеден туума элге айланат; бул-
айбанчылыктын жеткен чеги.

Укукчулар калыстыктан тайыганы-
Акты кара, караны ак деп айныганы.

Убакыт дегениң-сен алдап кенген адам эмес; күндөр чубап айга айланып, айлар тогошуп жылга, жылдар кылым болуп өтө берет, өтө берет. Сен убакытты эмес, убакыт сенин өзүңдү кантип алдап койгонун элес албай каласың.

Убал сооптон коркпогондордон түңүл.

Уяттуулук – улуулуктун иниси. Уятсыз адам улуу боло албайт.

Эптүү жыртылганды жамайт,
Мыйзам бузсаң – камайт.

Убал-сооп, ариет-намыс, мээримдүүлүк-кайрымдуулук, ыймандуулук, уят сөздөрүн сөз жүзүндө гана эмес, иш жүзүндө көп колдонгондор-чыныгы ыймандуулар.

Убал-соопту ойлобогон карезгөй, бакыл кээ бир аткаминерлер чындыкты чыркыратып, аны улам кодулай берип асманга учуп кетүүгө мажбурлашыптыр. Жашоодон түңүлүп, үмүтсүздөнгөн карайлаган калк: «Сен издеген **ЧЫНДЫК, АКЫЙКАТ** асмандын жетинчи кабатында. Элин ойлобогон, өзүн гана ойлогон көркоолор эл алдында-Кудайдын **АДИЛЕТ** сотунда жооп берерин ойлобоптур...»

ҮМҮТ-бул адамды терең ойлоого шыктантып, турмушка олуттуу кароого дем берген бүдөмүк келечегиңен **ЖАКШЫЛЫК**ты гана тилөөгө үндөгөн таттуу кыял.

Эстүү бала эшекти эмес, итти теппейт,
Ата айткан накыл эсинен кетпейт.

Эр элин ойлойт,
Бай-мырза тойлойт..

Эр жигит элинин керегине жарады,
Жакшы кабар жерге жатабы -
Бүт дүйнөгө чагылгандай тарады.

Элинин камын ойлогон-жакшы,
Чала – моңол билген - бакшы.

Элин ойлобогон кызматынан кетет,
Бакыл адам түбүңө жетет.

Эркек сөрөй болсо-аялы өктөм,
Эгин айдасаң –жайкалган көктөм.

Ээнбаш билгенин койбойт,
Сараңдын көзү тойбойт.

Эмгектенсе –алкыш алат, зор болот,
Жалкоолонсо-жакырланып, кор болот.

Элден ынтымак качса, ышпалдасы чыгып ырыскысы
чачылат. Өзү дайынсыз жок болот.

Эгер убада буюм сымал акчага сатылганда, тил
эмизип, кайра-кайра убада берип, убайымга
салгандарды түндөсү эмес, күндүзү да сыймалап
таппай калмаксың.

Эч кимге жана эч нерсеге зыяны тийбеген адам -
Кудайдын чыныгы момуну. Андайлардын күнөөсүн
Кудай кечирет.

Эр азамат элге берген сөзүн ойлойт,
Өзүмчүл адам өзүн гана ойлойт.

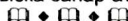
Эр жигит эл камын жейт,
Маида мүдөөлүү –өз камын жейт.

Эсиргендик эси жогун аныктайт.

Эрке бала энесине даттанат,
Жакшы бала-алыска сапар аттанат.

Эки аялдууга байлык да, бийлик да табыларына
ишенем, бирок абийир табыларына күмөнүм бар.

Эс тартып, ак караны ажырата баштагандан
окугандарымдын ичинен көңүлүмдөн түнөк таап,
коргошундай уюп, бассам-турсам мени тындырып –
тынчытпаган нар көтөргүс орошон ойду сиздерге айтып
коюуну өзүмдүн пенделик милдетим деп эсептейм.

Мен бул үзүндүнү «Теңирсөзгө» бекеринен кошуп
отурганым жок. Аны Кудайды карап, убал-сооптон
корккон, акыретти (өлүмдү) ойлогон окурмандарыма
сабак болор деген тейде кошуп коюуну ылайык көрдүм.

«...үч түрдүү адам бар: Кудай акыр кыяматта
мындайлар менен сүйлөшпөйт жана ыраазычылыгын
айтпайт да, аларга карап койбойт, күнөөлөрүн да
кечирбейт. Атүгүл, аларды катуу азапка салат:

биринчиси - өзү карыя болуп туруп, арамдык
(күнөөлүү В-Б) иштерден кайтпаган пенде;

экинчиси - убадасында турбаган падыша (президент
В-Б);

үчүнчүсү - калп айткан адам менен мактанчаак
кембагал.

Аманатты сактап өз убагында кайтаруу – адамдын
ырыскысын арттырат. Ал эми аманатка кыянаттык

кылуу - береке – кутту качырып, жакырчылыкты алып келет.

Бу дүйнөдө адамдарды катуу азап тарттырган кишилерди Кудай акыр кыяматта катуу жазалайт».

Кудайдын каарын келтиргендерге төмөнкүлөр кирет:

Кудайдын жана Расулунун чакырыгына жай – шашпай, шайтандын буйругуна бачым жүгүргөндөр.

1. Акысы жок болсо да касам (ант В-Б) менен дүйнөдөн аны талап кылуучулар.
2. Бир адамды экинчи бирөөгө кайраштырган чагымчылар.
3. Досторду (жубайларды В-Б) бири-биринен ажыратууга аракеттенгендер.
4. Күнөөсүз ак адамдарга жок жеринен жалаа жапкандар.

Өзүнүн колунан келбейт да, бирөөнүн ийгилигин көрө албаган бакылдар.

«АДАМ БОЛУУ АЗАППЫ?»

Биз, адам пендеси, кызыкпыз, кыйынсынабыз. Дүйнөдөгү эң улуу зат АДАМ экендигибизди унутуп, көөп, айланабыздагыларды кенебей керсейебиз. Неге десең, жарытылуу жооп жок. Ал гана турсун, собол салган адамды жаман көзүбүз менен теше тиктеп олурайып коймойбуз да бар. Айтор, жыргатып койгонсуп тыңсынганыбызды кантейин, ботом.

Ач бөрүдөй тандайыбызды такылдатып арамбы, адалбы берсе-ылгабайбыз, ала беребиз. Берсе эле болду. Алсак, жулсак деп эле турабыз. Өзүбүз «Алгандын бермейи бар» дегенди билсек да ойлоп да койбойбуз. (Чыгашанын бети курусун!).

Маараке – тойго барып калсакпы, аш болорун ойлобой (дасторконду дүйүм тамакка жайнатып салса, ойлогонго чамаң келеби десең!) ичип – жей беребиз, себеби мында жөн эле келген жокпуз – чакырылганбыз. Ичип – жегенге укугубуз бар. Демек ичип – жеш керек... Ким канчалык «иштеп» жатканын үй ээси көз кыйыгын салып баамдап, чакырганына да бушайман тартканы менен кандай жумушубуз бар. (Мыйзамдуу конокпуз дебедимби, атүгүл, чакырылганыбызды күбөлөндүрүүчү «Чакыруу кагазыбыз» да чөнтөктө катылуу).

Сигаретпи, наркозатпы, же насыбайбы, өмүргө зыяндуулугун билсек да билмексен болуп андан да баш тартпайбыз. Үйдү тумандата түтүнгө толтуруп тилибиздин тагина салган сасык насыбайыбызды «ырахатына» баткан соң «балч» эттире түкүрүп салганыбызды баркалбай калабыз. Бул жоругбузду астыртан байкап отургандарга кандай таасир калтырганына маани бергиң келеби «эркектик» милдетти аткарып атпайбызбы, тыңсынып.

Кээде ойго келгенди айтып, бүйүр кызытып алмайыбызды кантип танайын. Акыйлашкан атаандашың өзбү, жатпы, баары бир. Ал капа болобу, жокпу, же жүрөк оорусу кармап өлөбү, аео жок. Эптеп

аны «жайлап», экинчи кычк эткис кылып сазайын бериш керек...

Айтор, бизди АДАМДЫК деңгээлге жеткиргенге жолтоо болгон бөксөлүктөр толтура. Анан неге кыйынсынып керсейебиз? Жарытылуу иш жасабай (ага моюн жар бербейт) көөп, тыңсынабыз. Адалдык менен арамдыктын айырмасын аңдабай жеп-ичип коебуз. Адам деп сый көрсөтсө, анан неге ашказанды аябай кусканча сугунуп алып ден соолугубузга зыян келтиребиз? Адам туруп АДАМДЫК нарк – насилибизди баалай албай мажирөөлүк кылабыз? Акыл калчап ойлоп көрсөк, бизди АДАМ болуубузга бөгөт болгон терс сапаттар бир топ. Кудай бизди антип жараткан жок да. Алардын баардыгын эң тартып АДАМ болордон мурда өзүбүз «жасап», өзүбүзгө өмүрлүк «жан жолдош» кылып алганыбызды танбаспыз.

Жараткан бизди кандай жаратса, КУДАЙГА оңдоо киргизбей ошол боюнча калганыбызда мүмкүн, минтип азап тартпай эле АДАМ деген асыл зат боюнча калмактыз, аттиң-ай десең!

Эң жаманы – адамды адам алдаганы,
Кантип болсун адамды адам
Эшек сымал жалдаганы.

«Кыргыздарда ынтымак ыдырайт деп кеп

кетет,

Байлыгын басып алып бөтөн элдер жеп

кетет».

Деген кепке калбайлы,
Эл байлыгын дипломатка салбайлы.

Калыстыктан тайыганың – өз баласын өгөйлөгөн атадай.

Кыргыздардын түпкүлүктүү эл экендиги – алардын пейилинде.

Ыймандуу адам таза болот,
Өмүрү түгөнсө хан дагы каза болот.

Пейилдин агы да, карасы болот,
Соргокто ашказандын жарасы болот.

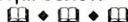
Кунарлуу киши көрсөк-
Кубанабыз.
Жакшылар көбөйөт деп,
Жубанабыз.

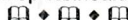
Тоонун мээлүн жели жакшы,
Кыргыздардын мейман дос эли жакшы.

Өндүрүштө өнүм болот,
Ажал арбаса - өлүм болот.

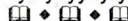
Соопчулук иштен сен аянбагын,
Артыңа кайтып жер таянбагын.

Ынтымакка биз качан көнүгөбүз,
Ыдыратсак ынтымакты,
Качан биз өнүгөбүз.

ЫНТЫМАК- улуттун улуулугун өлчөөчү чен-өлчөм.

Кесир сүйлөп көңүл оорутуу – адамга ажал
чакырганга тете.

Турмуштун өзү тозок; мында тирүүлөр жыргап жатышкансып о дүйнөнүн тозогун да кошумчалашып, алардын кулагына кумдай куюшат. Адам баласы көзүнүн тирүүсүндө кордук–зомбулук көрсө, каза болгондо дагы эле ошону көрсө, анда «Биз бу жарыкка жаңылышып келип калганга окшойбуз» деген ойго чарпылбай койбойт.

Адамдагы асыл сапаттардын бардыгы бири-бири менен айкалышканда гана ЖАКШЫЛЫК жаралат.

Ак иштеп өз энчисин алгысы бар,
Түбөлүккө эл эсинде калгысы бар.

Сабырдуулук ЧЫНДЫКТЫ ээрчитип барып,
АКЫЙКАТ менен достоштуруптур.

Жетим-жесирди кубанычка бөлөгөнүң-
Адам бол деп аларды жөлөгөнүң.

Өгөйлөбөй бала бакканың-
Кудайга абдан жакканың.

Калыстыктан тайыганды Кудай урат,
Жан билбеди дебегин,
Аныңды Теңирим туюп турат.

Кары-картаңдардын ичкени уят!
Амалкөй түлкүлөр-
Ичкенин жашырып, чайнектен куят.

Майда мүдөлүү адам сараң болот,
Иштебей жеген тамак-арам болот.

Сооптуу жакшы иштерди жасоо ар кимдин эле колунан келчү иш, бирок андай ишти жасоодон караманча качып, криминалдык оор кылмыштарга кол ургандарды түк эле түшүнүп болбойт.

Кошоматчы ханга адамды ажалга кошуп арбаган ыйык пенде туюлуп, ал чыкыйга чыккан чыйкан экенине да кайыл болуптур.

Сугунуп алакан ачканың-
Ырыскыңды бөөдө чачканың.

Ынтымагың-ырыскың.

Обу жок көпкөн болбойт,
Асылзатты күчкө салып өпкөн болбойт.

Ысык-Көл тоңбойт,
Эсирген - оңбойт.

Ынтымагыңдын кеткени –
Жин-шайтандын түбүңө жеткени.

Ызааттап конокту сыйлаган жакшы,
Эскерип маркумду ыйлаган жакшы.

Ыймансыздын нысабы жок,
Ыймандуунун көңүлү ток.

Өрдөк – казга суу жукпайт,
Кесир адам кеп укпайт.

Ыймандуу адам-айкөл.

Орозо кармаганың-
Кудайды жандаганың.

Карылар калыстыктан тайыса-
Шоруңдун катканы
Кордук-зомбулуктун жаныңа батканы.

Чынчыл адам туура жолдон тайыбайт,
Ошон үчүн андай адам байыбайт.

Өзүңө өзүң калыс болсоң-абийириң таза.

Ажал акчага ашкере азгырылгандарды тооруп жүргөнүн элес алса, адамдар бул пейилинен кайтып, ток пейил тартып калмак.

Адамдын жакшы-жаманын билгиң келсе, анын максатын бил.

Даарат алып, арууланган жолдуу болот,
Шордуунун тили тыйылбаса киши колдуу болот.

Сөзүңө ишенип, сени күткөн адамдын бир сааттык же бир күндүк өмүрү текке кеткени кандай кейиштүү. Эгер сен ушуну ойлогонунда, балким, мындай осол ишке түк бармак эмессиң.

Жакшы сөз-сөз ургаалы, жан жыргалы.

Жамандык ак ишти каралайт,
Жашырсаң - жүрөктү жаралайт.

Сага жамандык жасагандарга жакшылык жасасаң,
бейиштин жолуна түшкөнүң.

Жамандык жасагандан коркпогон адамдын өз убалы өзүнө.

Томаяк-кедейлерге, жетим-жесирлерге кайыр- садага чабуу бай-көпөстөрдүн дилин тазартып, зоболосун ашырганын бардык байлар эле билбейт көрүнөт.

Тамакты үн чыгарбай майда чайнап жеп-ичүү-адептүүлүктүн белгиси.

Кийимди сөлбүрөтүп ашкере узун, же балтырын жаппаган кыска кийгендерге Кудайдын каары келерин ойлой жүрсөк.

Элимдин укугун коргойм деп, ак дилинен ант ичип,
акырындап кылмыш тобуна кошулуп, элинин укугун
коргомук түгүл аны кордогондордун жасаган кылмышын
абийир соту кечирбейт.

Убадага турсаң утасың,
Турбасаң – ыйманыңды жутасың.

Улууну улуулар барктайт,
Эл уулун-сулуулар барктайт.

Көбүнесе кодо адамдар майда мүдөөлүү болушат.
Кээ бирлеринин ойлогон оюу да, жасаган иши да
майда. Алардын жашоосу эркисизден чабак балыкты
элестетет.

Убал-соопту ойлобогон караөзгөй, бакыл
аткаминерлер чындыкты чыркыратып, аны улам
кодулай берип асманга учуп кетүүгө
мажбурлашыптыр. Жашоодон кыйналып
үмүтсүздөнгөн карайлаган калк: «Сен издеген
ЧЫНДЫК, АКЫЙКАТ асмандын жетинчи кабатында.
Элин ойлобогон, өзүн гана ойлогон көркоолор эл
алдында-Кудайдын АДИЛЕТ сотунда жооп берерин
ойлобоптур».

Калп айткан абийирсиз пенде болсо,
Жүрүшпөйт анын иши дайым чала.

Конок келсе-сыйлаган жакшы,
Тууганың каза болсо-
Өкүрбөй ыйлаган жакшы.

Ынтымак уяласа-ырыскың чачылбайт,
Эсиң менен болсоң-абийириң ачылбайт.

Досуң көрөгөч, зирек болсо-максатыңа жеткениң,
Керооз, мажес болсо-түбөлүккө уйкуга кеткениң.

Сабырдуулук-адамдык асыл сапат. Мындай сапатка ээ болгон жаштар ойлоп иш жасаса-максат-мүдөөсүнө тез жетээрин эскерткенибиз эп.

Жаштыгың-бул сенин баа жеткис эбегейсиз чоң байлыгың экендигин баалабаганың - сенин ойлонбой иш жасап, орду толгус оор жоготууга дуушар болгонуң.

Акчанын кулу болгон көркоолор керек болгондо МЕКЕНИН саткандан да кайра тартышпайт.

Арамдыктан алыс жүргөн адамдар-акпейил, айкөл адамдар.

Өмүрүндө калп айтпаган адам болбойт.

ЫНТЫМАК кетип, эли мөгдөп турса, өлкөдөн гений да, баатыр да чыкпайт.

Айкөл адам жакшылыктын үрөнүн сепкен ДЫЙКАНГА окшойт.

Бардык ЖАКШЫЛЫКТАРДЫН эне-атасы – айкөл адамдар.

Ыйман-ынтымакты туу тутканың-утканың,
Арамдыкка аралашканың-
ЫЙМАНЫҢДЫ жутканың.

Жакшы адамдар аз, анткени жакшы болуш кыйын; акыл-насааттарды кулакка куйганы менен эркинин боштугунан улам, максатына жетпей жакшы адамдардын саны өспөй жатканы ошондон.

... уурдап, уурулуктан ууру марыбайт,
Иштеп, мээнеттен ишкер карыбайт.

Күлтүгү жоктун күйүмү болбойт,
Көтөрүп барар түйүнү болбойт.

Өмүрдүн ашчу белеси бар,
Маркумдун эстен кеткис элеси бар.

Жарашыктуу кийинген адам-АДАМ. Кээ бир
адамдар кийимдин мыктысын тандап, канчалык кооз
кийинбесин, ал айбан боюнча кала берет.

Тишиңди кычыратып, кабагыңды чытыгандан
уткандан уткузарың көп. Мындан сен адамдык асыл
сапаттарыңа доо кетирип алгандан башка пайда
таппасыңа кепилдикке өтө алам.

Адамдык абийирди аруулантып ак кылган да, көө
шыбап булгаган да кол.

Алганды эле эмес, бергенди да ойлогон адам-
акылдуулардын төрөсү.

Напистин көңүлүн калтырбайын деп кол
булганыптыр.

Өзүң болбосоң да, нускалуу сөзүң болсун.

Өзүнүн керт башын гана ойлоп, максатына жетүү
үнүн белсенип киришкен адам жеке өзүнүн келечегин
көрө албаган майда мүдөлүү пас адам.

АКЫЙКАТ менен ЧЫНДЫККА жеткен адам- бул
ыйык эки нерсени аздектеп-аспиеттеп, өзү эңсеп жеткен
буюмдай чаң жугузбай таза бойдон калтырууга жан
үрөп, башкаларды да ушуга үндөйт.

Өзүмчүл, сараң, зыкым адамдар басса-турса мал-дүйнө жыйнап, байлыгынан башканы ойлобогондой эле эр жигиттин да эңсегени болот; ал-АКЫЙКАТ, ЧЫНДЫК, ТАЗАЛЫК.

Атактуу адамдар да керсейишет, анткени алар да адам.

Калп айткан өспөйт-өнбөйт,
Акыл айтсаң көнбөйт.

Өзүнүн колунан келбеген, некин өзгөлөрдүн ийгилигин көрөлбаган карөзгөй бакылдар гана көөлөгөнгө маш болушат.

Шуруга тизилген ой-берметтерин берген даанышманды «душманым» дегендер да жок эмес.

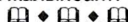
Ойдон озгон тил – чагымчыл.

Шарт – жагдайга жараша «Максатыбыз бийик – мыкты адистерди даярдап чыгарып, жумуш менен камсыз кылабыз» деп убада берип, сөз өтөөсүнө чыкпай нааразылык туудурса элдин убал – сообу кимге?

Шүмшүктү бирөө сагынбайт,
Жаманга жакшы жалынбайт.

Ичкилик ичкен адам-акчасына кайгы-муң сатып алган акмак.

Адамдын беделин кетирип, ага кооп туудурган коркунучтуу душман-анын напсиси.

Напсисин тыя билген адам-сырттан адам.

Олжого көзү кызарган ач карышкырдай сараң
адамдан сен тургай өз баласына да кешик артпастыгын
андабаптырсың.

Эржигит эмгегинен баар табат,
Күлтүгү жок -
Жок жерден шылтак табат.

Бардык жамандыктын башаты-бакылдык.

Көз көрбөгөндү жүрөк көрөт.

Адамдын жараткан эмгегине карабай анын өңү-
түсүнө, капчыгына карап баалагандык-көзү туруп
көрбөгөн наадандык.

Кемчилик кетирбеген адам болбойт, ошондуктан
сен бирөөнү көөлөп-шыбаганга ашыкпа, акыл калчап
ойлоп көрсөң, көөлөмөкчү болгон адамыңдан сенин
ашып кеткен жериң деле байкалбайт. Калыс талдап
көрсөң, мүмкүн атаандашыңдын да, өзүңдүн да
АБИЙИРИҢ төгүлбөй кала бермек.

Акылдуу унутканды эске салат,
Жакшылар тентектерди теске салат.

Билимдүүлүк адамды улуу кылат,
Адептүүлүк адамды сулуу кылат.

Ар кимге түш жорутпа,
Майнапсыз ишке баш оорутпа.

Карылар калыстыктан тайыса-шоруңдун катканы.

Кеп көтөргөн – кеменгер.

Бакыл бүлдүрөт,
Куудул күлдүрөт.

Айтылган сөз иш эмес,
Арын саткан киши эмес.

Адамдын жаманы болбойт, некин жаман тарбия
болоруна кепилдик бере алам.

Өзүнүн жорук-жосундарын акыл таразасынан
кылдат өткөрүп, жасаган жамандыктарына жаны кейип,
эми кайталабас үчүн өзүнө-өзү ант берген адам
акылдуу.

Батакөйдүн батасы,
Болбойт тура катасы.

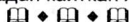
Аруулук адамды тазалайт,
Арамдык адамды жазалайт.

Бирөөнү ишендирип, ага убада берип сөз өтөөсүнө
чыкпай калуу адам пендеси эмес, КУДАЙ да кечирбей
турган чоң күнөө экендигин эстей жүргөнүбүз эп.

Калпты чындай айткан жаман,
Сөз берип убададан кайткан жаман.

Текебердигиң-өзүңдүн башыңа көрүнчү өзүңдүн
залимдигиң.

Кылмыштуулук-ич тардыктын кесепети.

Көралбагандык-ичтардыктын иниси. Бул илдетке
чалдыккандардын акыр-түбү бардык жыргалчылык-
тардан ажыратып, куржалак калтырат.

Адамдарды алдап бейбаштануу-бардык жамандыктардын башаты.

Адамдын адамдыгын аныктаган асыл сапат,
Кербезденип керсейүү-
Адамдагы кесир сапат.

Наздан алган жарын сүйө албайт,
Осол ишти жасагандан уялбайт.

Эмгекчил - берешен- адам,
Сугалак - карөзгөй-арам.

Кылгылыкты кылган соң,
Кейигенден не пайда.

Камкор камын жейт,
Арсыз жанын жейт.

Намаз-аруулануунун ыйык жолу.

Намазга жыгылганың-
Бейишке жол салганың.

Болчу ишти болтурбаганың-
Көңүлүңдү сооп ишке толтурбаганың.

Ыймандуу - дубалайт,
Ыймансыз кубалайт.

Өрдин элине караганы-
Элинин керегине жараганы.

Терини билген аштайт,
Эрди (өдөмү жок) катыны баштайт.

Айкөлдүн үмүт - тилеги акталат,
Адилетсиздик кек болуп сакталат.

Адеп-ахлак кимдин ким экендигин көрсөтүүчү түбөлүк
эскирбеген КҮЗГҮ.

Урук болбойт өнбөгөн,
Пенде болбойт көнбөгөн.

Кайырчылык-кедейлик менен жакырчылыктын туундусу.

Өзү булганган адам башкалардан таза болууну
талап кылганы куйканды куруштуруп, күлкүңдү
келтирет.

Салт бузган санааркайт,
Калп айткан кайгырат.

Адамды адам кылып турган анын ыйманы. Адамдан
ыйман кетсе, ал эки буттуу айбанга айланат.

Ыйман кеткенде адамдагы асыл сапаттардын
баары: акыл-эс менен боорукердик да, кечиримдүүлүк
менен кайрымдуулук да, мээримдүүлүк менен
ынтымактуулук да кошо кетет.

Өзүңдүн көңүлүң самап, сүйгөн нерсеңди бирөөгө
ыраа көрбөгөнүң-бул сенин көркоолугуң, түркөй
бакылдыгың.

Өмүр өлчөлүү; жыл жаңырган сайын келечегиңе
ишенимдүү карап, аруу тилек менен катуу иштесең-
максат-тилегиңе батыл жетесиң.

Чырдуу үйгө бакыт конбойт,
Акылдуу кемчилдигин оңдойт.

Кекчил кеп жебейт,
Жакшыга тең келбейт.

Жакшы үйдөн ыр чыгат,
Жаман үйдөн чыр чыгат.

Өзүмчүл өкүттөн өлөт,
Кекчил-кырсыктан.

Кежир адам адамга окшоп муюбайт,
Ириген сүт айран болуп уюбайт.

Жалганчы адам - жалаакор.

Өзүмчүл билгенин койбойт,
Сук жеп-ичкен менен тойбойт.

Жолболдунун жазыгы жок кымындай,
Камап салды... көрбөй аны чымындай.

Малдар түркүн түстө болгону менен сүтү-ак; адамдар да ар кандай, бирок баарынын тең пейили ак эместиги акыл-эстүү адамдарды түйшөлтпөй койбойт.

Келжирек майнапсыз кебин чоет,
Акылдуу майнапсыз ишке чекит коет.

Кыргыздарды кыргыз кылуу-бабалардын каада-салтын сактаган нарктуу кыргыздардын гана колунан келет.

Уюшкан кылмышка баруу утук алып келбейт, а керекче жүрөк титиреткен кылмышты жасаганга короткон акыл-эсти пайдалуу ишке жумшаганда жагымдуу жаркын маанай пайда болуп, мынчалык чоң кайгы-капа да, азап-тозок да болмок эмес.

Эр жигит элин ойлойт,
Алжеке өз камын ойлойт.

Эки тууган сыйлашса, түбөлүк сыйлуу,
Сыйлашпаган тууган - түбөлүк чырлуу.

Эр элим десе-жеңилбейт,
Жеңилсе-душманына эңилбейт.

Акылдуу акыл айтып,
Өз элине баш болот.
Муназага келбеген чыргыйчылдын,
Жеген ашы таш болот.

Айкөл адам ала жипти аттабайт,
Чыргыйчыл тууганына каттабайт.

Адамдын аянычтуу абалын көрүп, анын суроо-
талаптарын канааттандыруу - адамкерчиликтин туу
чокусу.

Адамдын абийири менен пейилиби, жүрөгү менен
ниетиби, айтор анын эмнеси таза, ак болсо акча
заматта көөлөп салганга маш.

Душмандын кеги болот,
Кектин чеги болот.

Жакшы адамда издегендин баары бар,
Жалакайдын жаа башында таары бар.

ЭМГЕК

Чымырканган эмгек болбой талант да, гений да
жаралбайт.

Д.Менделеев

Акыл-эсинин жеткиликтүүлүгү жагынан да,
жаратмандык эмгекчилдиги жагынан да дыйкандан
өткөн устат жок.

Адамдын адамдыгын аныктаган сапаты-анын үзүрлүү
эмгеги.

Маңдай тер төккөн эмгегиндин,
Купулга толору анык.
Мээнеткеч адамдарга –
Бакыт кушу конору анык.

Адал эмгек эткениң –
Сый-урматка жеткениң.

Ишкер бекер болбойт,
Иштетпесе –
Кызылча шекер болбойт.

Жакшы иштегениң –
Жакшы жашаганың,
Жакшы жашаганың –
Жакшы иштегениң.

Семиз эт - майлуу,
Мээнеткеч адам - чайлуу.

Жаратылыштын жагымдуу жазы жакшы,
Сөз эмес, тамактын да азы жакшы.

Адам – барга-жокко көнөт,
Ылгап сепкен үрөнүң өнөт.

Адам энеден төрөлгөнү менен аны телчиктирип,
АДАМ кылган курчап турган чөйрө менен ЭМГЕК
экендигин белгилөө калыстык болор.

Дыйкан-өлкөсүнө өз баласы сымал кам көргөн
кайрымдуу, жароокер, карапайым калк. Ал жан аябай
жасаган эмгегине акы сурагандан да корунган, сөзгө
чоркок, акчага чукак ИНСАН.

Айкөлдүн тилеги жакшы,
Дыйкандын билеги жакшы.

Адамдын жашоо-тиричилиги-анын киймдигин
аныктоочу КҮЗГҮ.

Алтын күздө күлмүңдөгөн Күнгө, санына сан жеткис
жылдыздардын жымыңдаганына ишенбе; өзүңө тың
бол, кайратыңан кайтпа.

Ар кандай эмгек адамдын көзүнүн тирүүсүндө
баркталып бааланбаса жаралган эмгек да, анын ээси
да бактысыз.

Адамдын акыл эстүүлүгү анын элине жасаган эмгеги
менен өлчөнөт.

Элиме кылган эмгегим жарамдуу болсо, мен өзүмдү
дүйнөдөгү эң бактылуу адамдардын катарына
кошмокмун.

А-бу деп, ай айланбай күз болду.
Ак эмгектен дыйкандардын пландары
жүз болду.

Алда-кандай жумуштар менен алектенип: «Иш чачтан
көп, кол тийбейт» деген адамдар-келечегинен
үмүттөнүп, жашоого умтулган адамдар.

Акыл-эси да, дене-башы да соо адам эч качан жакыр
болууга тийиш эмес.

Акчаны таман акы, маңдай тер менен иштеп тапкандар гана анын баркына жетип, үнөмдүү сарпташка тырышат.

Адамдын адамдыгы анын акылында; эркине кулдай моюн сунуп, жасаган эпкинүү эмгегинде.

Адам эмгектенүүдөн качпоого тийиш, анткени Жараткандын өзү адамдын маңдайына эмгекти энчилеп койгондугун Адам пендеси эстей жүргөнү эп.

Адамдын өлбөстүгү анын элине калтырган көөрөбөс эмгеги менен өлчөнөт.

Адамды Адам кылчу бирден бир курал — ЭМГЕК.

Азаптанып, жазып-тайып сарсаанага батып, ишинен майнап чыгарган, сүйүктүү эли эстеп жүргөндөй пайдалуу эмгегин калтырган жазуучу-Кудайдын сүйгөн кулу.

Алысты ойлосоң - ой бак,
Курсакты ойлосоң - кой бак.

Бакыт-таалайдын түбү - ЭМГЕК.

Бөлөлөп бала бакканың - Кудайга абдан жакканың.

Бакыт таалайдын түбү - эмгек.

Бөбөктүн тиши чыгат,
Баланын да иши чыгат.

Бакыт кушу сараң эмес; эмгекчил болуп Кудайга ибадат кылсаң, анын жолунан тайбай пакиза жүрсөң, сен каерде, ким болуп иштебегин, ал сени табууга ынтызар.

Бала тарбиясында ЭМГЕК гана негизги окуу куралы болуп кала берет.

Бизди курчап турган айланадагы кооздук-адам ЭМГЕГИНИН жемиши экенин эстей жүрөлү.

Ишиндин кайнаганы -
Дасторконундун жайнаганы.

Дүйнөдөгү бардык жыргалчылыктын түбү - эмгек.

Дүйнө жүзүнө сапаты жагынан да, көлөмү жагынан да дыйкандарчалык шедевр жараткандар боло элек.

Дыйкандын жакшысы, жерсиз калбайт,
Кыздын жакшысы, эрсиз калбайт.

Дыйкан эгин багат,
Эгини элин багат.

Жакшы экен иштегендин баарысы,
Ишке дилгир жашы менен карысы.

Жаңы жер өздөштүргөнүң - элиңе ырыскы-кешик тартуулаганың. Мындан өткөн улуу иш жок.

Жашоо-бул тынымсыз күрөш. Бул күрөштө жеңип да, жеңилип да отуруп, «Адам» деген атактуу атка конуу-бул эрдикке тете эбегейсиз зор эмгек.

Жакырчылык жонго минип жанды кашайтты; элчилеп эптеп эмгектенгенди эрөөн-терөөн алгандар маңдай тер төгүп иштегенди кумурска менен бал аарыдан үйрөнсө болчудай.

Жармач дедиртпей жалкоолуктан качканың- үй-бүлөөңө нур чачканың.

Жакырлыгың-бакырлыгың.

Жалкоолуктан качканың-балдай бала бакканың.

Жалкоо атка конгонуң-жакырлыгың.

Ийгилик иштен жаралат,

Кур сөздөн не жаралат.

Ийгиликти мол жаратсаң –

Майрам болот.

Сонуркап атаандашың –

Айран болот.

Ишиндин жүрүшкөнү - кубанганың,

Барына топук кылганың –жубанганың.

Иштебеген -алсыз,

Жалкоо -малсыз.

Иштесең-чөнтөктө тыйын-

Иштебесең-өзүңө кыйын.

Жаңы муун туура жолдон баратат,

Адашпаса-залкар эмгек жаратат.

Чыгармада ЖАЛГАН болбойт,

Унутуп муну калган болбойт.

Күбөлүксүз, эстелик да тургузулбаган бир гана генийди билем. Ал-ДЫЙКАН.

Келечегиң-бул сенин бактың. Учурда жасап жаткан аракетин-КЕЛЕЧЕГИҢДИ түптөөгө далаалаттаның экендигин унутпагың утук.

◆ ⊕ ◆

Ооматты колдон чыгарган – оңбойт.
Дени соо-суукка тоңбойт.

◆ ⊕ ◆

Кыбыраганың-максат тилегиңе
карай жылганың,
Эринчээктигиң-өзүңө-өзүң
жамандык кылганың.

◆ ⊕ ◆

Кашыктап топтогонго жеткен акылың чөмүчтөп, а
түгүл, чакалап чачканга кандайча барганын түшүнө
албайм.

◆ ⊕ ◆

Мээнеткеч адам изденет, табат,
Шашма адам бакырат, кабат.

◆ ⊕ ◆

Маңдай тер төгүп мээнет кылбаганың-бир жерди
таптап ордуңан жылбаганың.

◆ ⊕ ◆

Маңдай тер төгүп тапкан наның эмгектенбей жеген ар
кандай даамдуу тамактардан өйдө турат.

◆ ⊕ ◆

Мыйзам бузган –
Азап берген абакта,
Мээнет кылган –
Даам жайнаган тамакта.

◆ ⊕ ◆

Мээнеттен карыбаганың-
Дене-боюңду чыңдоодон арыбаганың.

◆ ⊕ ◆

Мээнеткеч адам иштемейин туралбайт,
Билими тайкы эл көңүлүн буралбайт.

◆ ⊕ ◆

Тер төксөң- жайнаган жемиш,
Сезимиң күчтүү болсо –жеңиш.

◆ ⊕ ◆

Мээнет кылсаң –акча болот,
Иштебеген ачка болот.

Отуз жылдык өмүрүндө короонун кожоюну бир да чырпык сайбаптыр, айлана жайдак, көзгө комсоо. Ал акылына келип, короону тегерете жайнатып теректин көчөтүн тигиптир; кишинин балтырындай теректер келечегинен үмүттөндүрүп жалбырактарын шуудуратса, кулак угуп, көз кубанат. Мына ЭМГЕКтин, АКЫЛ-ЭСТИН кудуреттүү күчү.

Октон, оңдурбас оорудан, кырсыктан кайтыш болгон адамды билемин, а бирок ак ЭМГЕКтен мертинген адамды көрмөк түгүл уга элекмин.

Өмүр жолуңа саресеп салсаң, аткарган иштериңдин жарык жактары да, көмүскө жактары да акыл таразаңан өтөт. Эгер элиңе жасаган пайдалуу иштериң арбыныраак болсо, өмүрүңдүн өтөлгөлүү өткөнү. Эгер караңгы иштериң басымдуулук кылса, бул жарыкта сен шапар тээп сандырактап жүргөн бир келесоосуң.

Иштеп чарчап-чаалыкканын билбей, кабагым-кашым дебеген адам гана максат-мүдөөсүнө жетет.

Өмүр өлчөнүү, ошондуктан жыл жаңырган сайын келечегиңе ишенимдүү карап, аруу тилек менен улам илгерилеп катуу иштесең, максат-тилегиңе батыл жетесиң.

Өз эли, анын бак-таалайы үчүн жанын тиштеп чын дилден эмгектенген адамдар – эң бактылуу адамдар.

Өнгөн чигит жетилип пахта болот,
Багын карап, багбан дайым бакта болот.

Пешене тер төккөн эмгегиңдин-
Купулга толору чын.
Мээнеткеч адамдарга-
Бакыт кушу конору чын.

Перзентиңиз кичинекейинен гүл өстүрүп үйрөнсө, - ал ак көңүл, сылык, кичипейил, мээримдүү болуп эрезеге жетет.

Сен пир туткан генийлик да, сахна жылдыздары да, атак-даңк да ЭМГЕКТЕН жаралгандыгын унутууга болбос.

Сен кызды (жигитти) сүйүп калдым дегениңе ишенсе болот, бирок сенин кызга (жигитке) сүйкүмдүү болуп сүйүлүшүң – аябагандай чоң ЭМГЕК. Ошондуктан муңуңа шегим бар.

Тоодой эмгек жаратса да, эмгегине сыйлык үмүт этпеген карапайым калк-дыйкандар.

Тоодой тоскоолду жеңсе-эркек,
Эртелеп туруп эмгектенген- сергек.

Турмуштагы бардык жыргалчылыктардын: байлыктын да, ырыскы-кешиктин да, бакыт-таалайдын да түбү-көөнөрбөс эмгек.

Умтулуп аракеттенгениң-алга кеткениң,
Аз-аздап көздөгөн максатыңа жеткениң.

Улуу адамдардын урпактарга өрнөк болчу өмүрү, алардын жараткан залкар эмгектерине таазим этесиң да, бул жарыкта сен не жашап, не жумуш бүтүргөнүңдү өзүңөн өзүң кайра-кайра сурагың келе берет.

Уйкуңдун качканы – чарчап – чаалыкпаганың. Тыным билбей эмгектенгениңде уйкуң качмак түгүл, аялың (күйөөң) алдейлегенсип көшүлүп уктамаксың.

Үзүлгөндү улап, жыртылганды жамаган жакыр болбойт.

Эгиниң –суусуз болбойт,
Тиштеген тамекиң –уусуз болбойт.

Эмгектенген жакыр болбойт,
Ичкен ашы такыр болбойт.

Эмгек-бакыттын ЭНЕСИ.

Эсиң барда элиңе эмгек менен жак,
Уятка калганың-жууса кеткис так.

Эмгегиң-ырыс кешигиң,
Үй жайың-күт конгон алтын бешигиң.

Элиң жалкоо болсо - жакыр болот,
Алган жериң - такыр болот.

Эмгек этүүдөн эрингендер бекерликке берилгендер.
Эмгектен эрингендерди, жакырчылык жансоогалап
күтүп алат.

Эмгектен эринбеген адам гана жашоодон тажабайт.

Эмгектенген күлүк аттай арыбайт.
Жүзүн бырыш басса да карыбайт.

Эмгекчил-карыбайт,
Жалганчы-жарыбайт.

Эртең менен эрте туруп көзүңдү ачсаң эле,
элиңдин эмгегинен жаралган жаңы дүйнө көз алдыңа
тартылганы тартылган.

Эмгектенсе –алкыш алат, зор болот,
Жалкоолонсо-жакырланып кор болот.

Эмгекчил, берешен-адал,
Сугалак, кара өзгөй-арам.

Ыкшоолонуп карабаса-малы-кою ылаңдайт,
Малсаактын мал-торпогу ирденгенден булаңдайт.

Көп иштеген төп тиштейт.

Оозу менен орок жасап, эгин бастырганга караганда
колу менен чөп башын сындырган артык.

Мээнеткеч адам тыным билбейт, анткени анын
денсоолугу чың. Анын иштен тажабаганынын себеби
ошондон улам.

Мээнеткеч адам тер менен байлык жыттанат,
Бекерпоз сасык бут жыттанат.

Адам деген барга-жокко көнөт,
Ылгап сепкениң көз кубантып өнөт.

Маңдай тер төк күзгө чейин,
Түшүмүң мол болот жүзгө чейин.

Жер-Эненин алтын топурагы берешен-март; ар
кимдин эмгегине жараша берет деген сөзгө
ишенбегендер жерди иштете билбеген байкуштар.

Тер төккөндүн тапканы таттуу,
Шапар тепкендин күнү катуу.

Биримдик менен эмгек эгиз бир тууган. Аларды бири-
биринен бөлүп кароо деги эле мүмкүн эмес.

Ар кандай ишти: мейли, майдабы, мейли,
мамлекеттик деңгээлдеги маанилүүбү, ишке алакадар

адамдар менен чогуу-чаран кеңешип жасаса,
майнаптуу болору туурулуу иш.

Жалкоо бала көп уктайт,

Алаңгазар сөз укпайт.

Элге жасалган эмгек-

Элдин байлыгы.

Өз кызыкчылыгын көздөгөн эмгек –

Бир кишинин айлыгы.

Белди бууп ишке катуу кириш,

бирок бүтпөйт,

Бүтпөйт деп бүшүркөбө-

бакыт күтпөйт.

Дарман-күчтү адамзат нандан алат,

Иштебесе күчтү ал кайдан алат.

Жалакордун арызы көп,

Жалкоонун карызы көп.

Карыптарга кайрыл-

Түшүмүндү жыйнаса пайдаланат,

Чакырбасаң-ал байкуштар,

Кыштыгын кайдан алат?

Чийки мөмө эзилбейт,

Көңүлсүз иш сезилбейт.

Кайдыгерлигиң-шорундун кайнаганы,

Сактыгың-май –куйрукту чайнаганың.

Эр-азамат шейит кетсе, топурагы торко болот,

Элге арнаган эмгектери колко болот.

Ким болсо да «Мен бул дүйнөгө келип, элим эстегендей эмне жасадым?» деп өзүнө өзү суроо салганда, ал кишинин өмүрү өтөлгөлүү болмок.

Арык казса суу агат,
Иштеген - элине жагат.

Бу жарыкта АДАМ кийип, жеп-ичип өмүр түтөнгөндө каза болсо, мындай жашоонун зарылдыгы канчалык.

Курбатага байлык барбайт; барса - эмгегиңди гана ээрчип барат.

Эгер сен өмүрүңдө элиң эскерип суктагандай бир гана эмгек жарата алсаң-бактылуусуң.

Оор эмгек-оозуңду майлайт,
Жеңил иш - тилиңди байлайт.

Шапар тепкен уятка калат,
Сабыр кылган - энчисин алат.

Эмгекчил-карыбайт,
Жалганчы-жарыбайт.

Өлүш оңой, артынан атын калтыруу-тозок.

Жалкоолук-жакырчылыктын атасы. Аны менен аеосуз күрөш жүргүзүү-акыл-эстүү элдин ыйык милдети.

Эгинге суу бурсаң-
Пайнабы чыгат,
Эмгек кылсаң-
Майнабы чыгат.

*Кыргыздын сөзү деңиздей терең, тоодой бакубат,
мааниси жашоонун бардык кырдаалдарын күн
нурундай ачык бере ала турганына кадиксиз ишендим.*
Автор

ТҮШҮНДҮРМӨ СӨЗДҮК

айбарлуу – сүрдүү, айбаттуу
акчыланып – өзүн таза, күнөөсүз көрсөтүүгө аракет
кылуу

алпейим – нымдуу, жибектей созулма, желдей
дирилдене дегенди түшүндүрөт

арампеш – кытмыр ойлуу, сасык ойлуу

алжаке – дайыны жок сүйлөгөн киши

амалда – иш жүзүндө

аруу – таза, дат баспаган изги

бачики – түлкүнүн баласы

буталуу – бадалдуу, караган буталуу жер

берен – баатыр, каарман, кайраттуу акылман,
даанышман

бойбоздоо – озоңдоп бакыруу, улуу

бапа – боорукер, күйүмдүү деген мааниде эринге
чыккан жара

жал сөз – жалак деген сөздүн кыскартылган түрү,
желки;

быштайт – саргаюу

жайпаңдайт – бирөөнүн көңүлүн алуу үчүн жакшы
мамиледе болуу, жагынуу

жапа – азап, көңүл чөгөргөн кордук, түйшүк

жапакеч – адамга мээримдүү, жүрөккө жакын
сүйлөгөн адам

жөнтөк – токтоо, бейбаш эмес.

желмаян – төөнүн күлүгү

жалтактап – коркуп, ийменип

жандимилер – көрүп-билип турса да көргөн жокмун,
билген жокмун деп жанын жеп танган

жырылдайт – кызаңдоо, чычалоо, бүйүрү кызуу
каргашалуу – кырсыктуу, тоскоолдуу
камыгат – коогаланып кайгыруу, камалуу
күлтүгү жок – уяты жок, уятсыз
куучуйган – зыкымдык, сараңдык кылган
куу такым – абдан куу, митайым
куурал – азап-тозогу, кыйынчылыгы
камыгат – кайгыруу, капаланып
кунарсыз – берекеси жок, эссиз, каниетсиз
көркөө – зулум, пейили бузук, жегич, эзүүчү
көөдөктөнүп – мактанып, көтөрүлмө, алаңгазар
лидер – жетекчи мелдеште эң алдыңкы орунда
келаткан киши же команда
майин – (диал) жагымдуу, жумшак, назик
маалкатпа - мышыктын баласы
марыйт – жыргайт
мурча – чоло, убакыт, чолосу жок
мунайым – сылык-сыпаа, назик, жагымдуу
меңи – кишинин денесиндеги бүртүөп турган кал,
кичинекей каратак.
майпар – чабал, мажес, бутунда майыбы бар деген
мааниде
шалактап – олдоксон жүрүш-туруштагы адам, обу-
сыны жок
шоркелтей өзүнүн пайдасын билбеген, маңыроо
ордо – улуттук оюн, айланта сызылган сызыктын
борборуна үч чүкөдөн бир оюн кылып, чүкө салып, эки
жаат болуп абалак же томпой менен атып, чертип
ойноочу оюн
огожо – тирек, жөлөк болуу, таяныч, сүйөнүч
обочо – оолак, окчун, четирээк
өрөскөөл – копол, маданиятсыз, орой
петик – китеп (тамгалардын ордун алмаштырып китеп
деген мааниде колдонулушу) ой токтотуп акыл
калчасаң, пештесең
путур – өтө зыяндуу, залал

тежик – тил албаган, кепке-сөзгө келбеген. Мүнөзү терс, өз билгенин бербеген

топук кылуу – каниет кылуу, топукчул, барга-жокко каниет кылуучу, сабыр кылуучу.

тагина – астына (тилдин)

такыр – супсак, жайдак

тайин – анык, бегимдики белгилүү, ар качандан бир качан бар болуп туруучу

чыргыйчыл – чатакчыл, тез уруша кетүүчү киши

чыйтайбайт – кекирейип өйдөөсүнүү, өзүн-өзү жогору көтөрүү

чалчык – токтоп калган ылайлуу суу, чыла

чалагайымдык – ишти аягына чыгарбаган, чала иш жасаган

чулу – чымыр, уюлгуган чың, москоол, олбурлуу, чымыр

чогоол – ачуусу чукул, орой мүнөздүү

ылаа – жайында жылкыны ылаалатып, тынчын кетирген чымын

элкин – түгөйү жок, бойдок

эбедеи эзилген – элжиреп, үстүнө үзүлө түшүп, жакшы көрүү

эргежээл – нормалдуу өспөгөн, кодоо адам.

Мазмуну

Эне-ата, Аялзат	6
Акыл-насаат	17
Байлык	32
Бакыт	41
Билим, илим	44
Жаратылыш	56
Кызмат	60
Мамлекеттүүлүк	66
Мекен	77
Ден соолук	85
Достук	99
Сулуулук	102
Сүйүү	107
Тарбия	114
Тил	156
Түркүн ойлор	164
Ыйман	190
Эмгек	243
Түшүндүрмө сөздүк	256

Вахаб-Бостон Умаров 1941-жылдын 12-мартында жарык дүйнөгө келген. Жердиги Араван району «Дөбө-Коргон» айылы.

«Бөбөк кыялы», «Цветики степные», «Бүлдүркөн», «Баарынан кымбат дос», «Айлан-көчөк», «Бакыт кушу», «Күдөр», «Айбандар кантип өздөрүнө дос табышты», «Развитие речи», «Төңирсөз-түрк акылы» деген аталыштагы китептердин автору.

943709